

DAUGAVPILS UNIVERSITĀTE
SOCIĀLO ZINĀTNU FAKULTĀTE
SOCIĀLĀS PSIHOLOGIJAS KATEDRA
UNIVERSITY OF DAUGAVPILS
FACULTY OF SOCIAL SCIENCES
DEPARTMENT OF SOCIAL
PSYCHOLOGY

Mg. Psych., Mg.Paed., **Aivis Dombrovskis**

**Latvijas sieviešu feministiskās identitātes dimensijas
prognozējošie faktori**

**Factors that predict the feministic identity dimension
of Latvian females**

Promocijas darba

KOPSAVILKUMS

Psiholoģijas doktora (Dr.psych.) zinātniskā grāda iegūšanai
(apakšnozare: sociālā psiholoģija)

SUMMARY

of the thesis for obtaining the Doctoral Degree
In Psychology (Dr. psych)
(speciality: Social psychology)

Daugavpils, 2014

Promocijas darbs izstrādāts laika periodā no 2009. līdz 2014. gadam.

Doktora studiju programma: Psiholoģija, apakšnozare – sociālā psiholoģija.

Promocijas darba zinātniskais vadītājs: Dr. psych., Anita Pipere, Daugavpils Universitātes profesore.

Oficiālie recenzenti:

Dr. habil. psych., Dr. habil. paed. Aleksejs Vorobjovs, Daugavpils Universitātes profesors;

Dr. psych. Kristīne Mārtinsone, Rīgas Stradiņa universitātes asociētā profesore;

Dr. psych. Albinas Bagdonas, Viļņas Universitātes profesors;

Promocijas darba aizstāvēšana notiks Daugavpils Universitātes Psiholoģijas zinātnes nozares Promocijas padomes atklātajā sēdē

Ar promocijas darbu un tā kopsavilkumu var iepazīsties Daugavpils Universitātes bibliotēkā, Saules ielā 1-3, un

Atsauksmes sūtīt promocijas padomes sekretārei Daugavpilī, Parādes iela 1, LV5400, tālrunis 26443082, e-pasts margarita.nesterova@du.lv

Padomes sekretāre: Dr. psych. Margarita Nesterova Daugavpils Universitātes DU Psiholoģijas nozares doktorantūras sekretāre

ISBN

The present **Doctoral Thesis** has been worked out in the period 2009 - 2014.

Doctoral study program: Psychology, the sub-branch of Social Psychology.

The scientific advisor of the Doctoral Thesis: Dr. psych. Anita Pipere, Daugavpils University profesor.

Official reviewers:

Dr. habil., psych., Dr. habil. paed., Aleksejs Vorobjovs, Daugavpils University, profesor;

Dr. psych., Kristīne Mārtinsone, Rīga Stradiņš University, asoc. Profesor;

Dr. psych., Albinas Bagdonas , Vilnius University, profesor;

The defense of the Doctoral Thesis will be during the meeting of Doctorate Council of Daugavpils University Psychology science department

The Doctoral Thesis and its summary are available at the library of Daugavpils University Saules street 1-3, and from

Comments are welcome. Send them to the secretary of the Daugavpils University Doctorate Council, Parādes street 1, LV5400, Tel. 26443082, e-mail margarita.nesterova@du.lv

Secretary of the Doctorate Council: Dr.psych. Margarita Nesterova, the secretary of Doctoral program in Psychology at Daugavpils University

ISBN

Latvijas sieviešu feministiskās identitātes dimensijas prognozējošie faktori

Vispārīgs darba raksturojums

Latvijas sabiedrība pašlaik pārdzīvo nepārtrauktas izmaiņas, ko nosaka gan ekonomiskie un politiskie, gan vispārējie globalizācijas apstākļi. Arī sabiedrībā eksistējošo it kā pašsaprota sociālo institūciju – ģimeni ietekmē tie paši apstākļi, kas sabiedrību kopumā, un tie nosaka ģimenes vides nepastāvību un mainību, jo, kā norāda Ārija Karpova (2006), tad ģimene ir sabiedrības „šūniņa”. Šī nepastāvība un mainība ietekmē arī cilvēku, kurš aug un attīstās ģimenē. Ģimenē katram tās dalībniekam ir noteikta loma un funkcijas un šīs lomas lielākoties nosaka sabiedrībā pieņemtās normas un stereotipi, kas jau kopš seniem laikiem nosaka to, kāda loma sabiedrībā un ģimenē ir vīrietim un kāda sievietei.

Religiskajā aspektā raugoties, gan kristietībā, gan islamā, gan budismā ir vērtības un pārliecības, kur norādīta ģimenes attiecību hierarhija un veidota cilvēku vērtību sistēmu skala. Tās ir iekļautas filosofiski religiskajā literatūrā, piemēram, Bībelē un Korānā, piemēram, „Sievai Viņš sacīja: ”Vairodams Es vairošu tavus grūtumus un tavas nopūtas, kad tu kļūsi māte. Sāpēs tev būs bērnus dzemdēt, un tava iegriba būs pēc tava vīra, bet viņam būs valdīt pār tevi” (Bībele, 1991: 7), „Tak vīri ir vienu kāpsli augstāk par viņām” (Korāns, 2011: 36). Šajā vērtību sistēmā atspoguļojas vīriešu pārākums par sievieti.

Vairumā lielāko reliģiju sievietēm ir liegts kļūt par reliģiskajiem līderiem – mācītājiem, priesteriem, arhibīskapiem vai lamām (piemēram, budismā), bet norādīts, ka Augstākā priekšā visi cilvēki ir vienādi. Maitra (Maitra, 2013) norāda, ka budisma reliģija atbalsta feministiskās idejas – par sociālo vienlīdzību, pret apspiešanu un pret vardarbību.

Vēsturiski vīriešu un sieviešu lomas patriarchālā vai matriarchālā ģimenes modelī bija stingri definētas. Vīrietis vai sieviete, veicot noteiktu rituālu, identificējās kā vīrietis – vīrs, tēvs; un sieviete identificējās kā sieva, māte. Froms (Фромм, 2006; Фромм, 2009) norāda, ka cilvēkam ir dabiska vēlme tiekties uz mātes klēpi, kas ir zināma un droša vide, un tas ir matriarchālās sistēmas metaforisks raksturojums. Bet tajā pašā laikā viņš norāda, ka matriarchālā sistēma bloķē vīrieša individualitātes un prāta attīstību. Patriarchālā modelī vadošā un noteicošā loma ir vīrietim.

Šobrīd pasaule robežas starp *genderlomām* zaudē savu noteiktību, un feministiskās kustības pārstāvji cīnās par *genderu* līdztiesību un vienlīdzību visās dzīves jomās, tai skaitā norādot, ka sievietes pienākums nav rūpēties par māju un bērniem, jo to tikpat labi var darīt arī vīrietis, ka viendzimuma laulības ir ekvivalentas divdzimumu laulībām. Ir zināms fakts, ka piemēram, ASV jau kopš 2011. gada pieņemts lēmums, ka oficiālajos dokumentos vairs nelieto vārdu tēvs vai māte, bet lieto „vecāks Nr.1” un „vecāks Nr.2”, jo sakarā ar viendzimumu laulībām bērni jūtas diskriminēti, ka viņiem esot divi tēvi, bet nav mātes vai otrādi. Piemēram, ASV 2005.gadā, viendzimumu (netradicionālās) laulībās esot

auguši 300 000 bērni, un varas pārstāvji to skaidro ar to, ka dzimumu identifikācija – tēvs un māte esot pretrunā ar šodienas realitāti (Delfi, 2011).

Feminisms ir gan sabiedriski politiska kustība, kuras mērķis ir nodrošināt sievietēm visas pilsoniskās tiesības (Kramarae u.c., 2000), gan filosofija, gan ideoloģija, gan politika (Grant, 1993), gan zinātnisko pētījumu joma psiholoģijā (Downing & Roush, 1985). Feminisms ir prakse, perspektīva un process, un feminisma teorijas centrā ir *genders* un tas, kā no šī punkta mēs skatāmies uz pasauli (Tarrant, 2008), tāpat feminismus ir sociāla kustība, kas meklē vienādas iespējas visiem cilvēkiem neatkarīgi no viņu dzimuma. Feministiskās kustības mērķis ir mainīt modeļus, kādi valdīja attiecībā pret *genderu*, rasi, šķirām un seksuālajām orientācijām un galvenais gala mērķis ir pārtraukt un izbeigt sieviešu pakļaušanu (Tarrant, 2009).

Iespējams, ka, blakus ekonomiskajiem faktoriem, tieši sievietes lomās – vēsturiski tradicionālajās vai mūsdienu lomās, ir meklējami cēloņi tam, ka šobrīd Eiropā, kur feministiskā kustība ir ļoti populāra, un Latvijā, kas šobrīd ir Eiropas Savienības sastāvā, ir vērojama strauja dzimstības samazināšanās, piemēram, 1991.gadā Latvijā cilvēki vecumā no 0 līdz 14 gadiem bija 21,5%, bet 2011.gadā tikai 14,2%, bet cilvēki vecumā no 65 un vecāki 1991.gadā Latvijā bija 11,8%, bet 2011.gadā jau 18,4%. Turpreti Turcijā jauni cilvēki līdz 14 gadu vecumam 2011.gadā bija 25,6%, bet cilvēki virs 65 gadu vecumam 7,2% (Eirostatistika, 2013). Eiropiešu ģimenēs pārsvarā ir tikai viens vai divi bērni, ļoti reti kad vairāk, bet arābu valstīs, kur feminismus ir diezgan svešs, ģimenēs ir pieci un bieži pat vēl vairāk bērnu. Kā var secināt pēc statistikas datiem, Eiropa „noveco” – dzimstība ir mazāka par mirstību (Eirostatistika, 2013) bet izteikti patriarchālu (musulmaņu) kultūru valstis „kļūst jaunākas” un tajās palielinās iedzīvotāju skaits.

Serova (Серова, 2001) norāda, ka sieviete, kura pati sasniegusi savu materiālo labklājību un ir neatkarīga no vīrieša vai vīra materiālā stāvokļa, nav orientēta uz ģimenes saišu un saistību uzņemšanos. Šādas sievietes dzīvo brīvu dzīvi arī attiecībās ar vīriešiem, kuru parasti viņām ir daudz. Šīs sievietes dzīvo savai labklājībai un labizjūtai un, ja viņām ir vēlme pašrealizēties, viņas to var izdarīt pilnā mērā. Tomēr viņām nav galvenā, kas ir „mājas sieviete” – ģimenes un cilvēka (vīra), no kura sagaidīt atbalstu grūtā brīdī, viņām nav bērnu. Viņas paliek vienas ar savām problēmām un pārdzīvo piesaistes deficītu, jo viņām nevienu nevajag uz ilgstošu laiku – ne arī viņas kādam ir vajadzīgas (Серова, 2001).

Kā norāda krievu pētnieks Iljins (Ильин, 2010), tad šodienas problēma ir sieviešu vēlme profesionāli pašrealizēties, mātes lomu atstājot otrā vietā. Kā sekas šādai izvēlei ir daudzu sieviešu vientulība ģimenes dzīvē vai pat ģimenes neizveidošana. Pie līdzīga secinājuma jau 20.gs beigās ir nonākuši arī Valdecs un Guteks, kas ir atklājuši ka sievietes, vadītājas, daudz biežāk ir neprecētas nekā sievietes, kuras vadošu darbu neieņem. Jo sievietei augstāks ieņemamais amats, jo augstāku

kvalifikāciju tas piepras, jo augstāks ir to sieviešu skaits šajā grupā, kurām nav bērnu, un ļoti maz ir tādu sieviešu, kurām ir vairāk par vienu bērnu (Valdez & Gutek, 1987).

Feministiskā kustība sabiedrībā ieņem arvien lielāku sociālo lomu, ietekmējot sabiedriski ekonomiskos, politiskos un citus sabiedrības procesus, sociālās institūcijas. Ožigova (Ожигова, 2009) norāda uz feministiskās teorijas izcelsmes ideju, ka tieši šīs teorijas galvenā pamatideja ir ideja par atteikšanos no bipolaritātes attiecībā pret cilvēku kā bioloģisku vai sociālu kategoriju.

Paralēli feminismam kā politiskas kustības attīstībai rodas antifeministiskā kustība, kuras mērķis ir saglabāt sieviešu un vīriešu vēsturiskās attiecības. Jānorāda, ka feministiskajai kustībai ir daudz apakšvirzienu, piemēram, sociālistiskais, radikālais, lesbiskais, liberālais, u.c. feminisms, kas reizēm cīnās cits pret citu (Grant, 1993).

Kopš feminismā rašanās ir radies arī zinātniskais jautājums par sieviešu identificēšanos ar feminismu un to, kādi psiholoģiskie procesi tajā ir iesaistīti (Fischer et al., 2000), kāpēc vienas sievietes sevi identificē ar feministēm, citas atbalsta feministu idejas, bet uzskata, ka viņas nav feministes, bet vēl citas uzskata, ka svarīgāk ir saglabāt senās stereotipiskās sieviešu un vīriešu lomas. Kādi faktori nosaka sievietes vēlmi izvēlēties feministisko identitāti?

Tāpēc būtu lietderīgi noskaidrot, kāda ir Latvijas sieviešu feministiskā identitāte un kas to prognozē, zinot, ka Latvija daudzus gadus bija PSRS sastāvā un vairākas Latvijas iedzīvotāju paaudzes izauga vidē, kurā ar Konstitūciju (Padomju Sociālistisko Republiku Savienības Konstitūcija, 1983), kas bija valsts pamatlikums, bija noteiktas vienlīdzīgas tiesības sievetei un vīrietim gan uz darbu, gan tiesībām vēlēt un būt ievēlētam, jo gan vīrietis, gan sievete bija PSRS pilsoni, bet tajā pat laikā sievietēm papildus tika piešķirti sociālie atvieglojumi.

Brokāne (2007) norāda, ka *gendera* (dzimtes) apzināšanā Latvijā ir izdalāmi trīs posmi, izdalot pirmā posma sākumu (1918. gads), kad sievietes ieguva pilsoņa tiesības. Viņa norāda, ka patiesa demokrātija ir iespējama ar sabiedrības patriarchālā modeļa maiņu, tomēr tajā pašā laikā atzīmē, ka patriarchālā valsts modelī sabiedrība jutās drošāk, lai gan šajā laikā sieviešu politiskā un sabiedriskā dzīve bija margināla. Brokāne raksta, ka arī PSRS laikā turpinājis pastāvēt patriarchālais modelis un vīriešiem joprojām bijušas lielākas lēmējtiesības un autoritāte, bet šobrīd, kopš 1991.gada, jaunajā modernajā sabiedrībā norisinās vairāki procesi, kuri konstruē sieviešu un vīriešu sociālo statusu (Brokāne, 2007).

Jau LPSR laikos Latvijā pazīstamais ārsts, seksopatologs, psihoterapeits–psihoanalītikis Zālītis (1981), kurš Latvijā akcentēja dzimumaudzināšanas un mīlestības svarīgumu jauniešiem, īpašu vērību pievērsa ģimenei un partnerattiecībām ģimenē, tās nozīmei personas turpmākajā attīstībā. Par matriarhālu ģimenes modeli viņš raksta: „Tēva runā bija jūtama padevība, nenoteiktība. Pats viņš neko neizlemj, atsaucas uz sievu. Tātad noteicēja ģimenē ir sieva, bet tas nozīmē, ka ģimene ir

disharmoniska, bez mīlestības (sieviete var mīlēt tikai stipru vīrieti, uz kuru var balstīties, bet ne otrādi. Šādā ģimenē bērnu jūtu dzīve nevar pareizi izveidoties” (Zālītis, 1981: 34).

Latvijā šobrīd aktualizēti jautājumi (ko ļoti asi kritizē un pret to cīnās arī reliģisko grupu pārstāvji) par genderidentitāti un genderu līdztiesību – grāmatas „Diena, kad Kārlis bija Karlīna”, „Diena, kad Rūta bija Rihards”, „Bērnudārzi, kuros ir vieta PepījPrinčiem un PirātPrincesēm” (Apollo, 2012), kas ieguva ļoti plašu un daudzveidīgu sabiedrības viedokļu rezonansi, tāpēc šajā kontekstā īpaši svarīgi ir izpētīt feministiskās, sievietes, *gendera* un dzimuma identitātes saturu mūsdienu Latvijas vidē.

Einhorne un Severa (Einhorn & Sever, 2003) norāda, ka pastāv lielas atšķirības feministu politiskajā kustībā un feministiskās identitātes attīstībā valstīs, kuras bija sociālistiski orientētas, bet tagad ir orientētas uz demokrātiju, piemēram, Polija, Dienvidslāvija, kā arī starp Rietumeiropas valstīm un ASV.

Nesenī pētījumi par Austrālijas jauniešiem ir uzrādījuši, ka sievietes vairāk nekā vīrieši savā nākotnē iztēlojas attiecības, bērnus un karjeru. Dažas jaunietes vēlas atrast perfektu dzīves partneri, vēlās bērnus, veiksmīgu karjeru un brīvo laiku (Whitty, 2001), lai gan karjerisms ir vairāk attiecināms uz maskulīnas (Marsh & Myers, 1986) identitātes raksturojumu.

Pirms uzsākt šo pētījumu tika veikta priekšizpēte, izmantojot naratīvo pētījuma metodi par jauniešu nākotnes sapņiem un cerībām (Whitty, 2002), lai noskaidrotu vai jaunietēm vecumā no 18 līdz 27 gadiem sapņos un gaidās par savu nākotni ir raksturīgas feministiskās identitātes iezīmes. Pētījums (sk.nodaļu par kvalitatīvo pētījumu) atklāja, ka jauniešu naratīvajā nākotnes identitātē izpaužas feministiskās identitātes iezīmes (sk.nodaļu par kvalitatīvo pētījumu), kas vienlaicīgi norāda, ka arī Latvijas jaunietēm ir aktuāli jautājumi, kas saistās ar feministisko identitāti.

Lai gan nav vienotas un universālas definīcijas identitātei, tomēr Eriksona (Eriksons, 1998) identitātes jēdziena skaidrojums ir pietiekami visaptverošs, tā ir atbilde uz jautājumu „Kas es esmu?”. Meklējot atbildes uz šo jautājumu, Eriksons (1998) norāda, ka cilvēks var nonākt identitātes krīzes stāvoklī. Cilvēka identificēšanos ar sociālu grupu apraksta Sociālās identitātes teorija (Tajfel, 1969, 1974, 1982; Tajfel & Turner, 1986, 1979).

Šajā pētījumā, izmantojot Feministiskās identitātes attīstības skalu (Bargad & Hyde, 1991), tiks pētīta feministiskā identitāte sievietēm Latvijā. Literatūrā norādīts, ka feministiskā identitāte ir sieviešu kolektīvā jeb sociālā identitāte, kas sevī iekļauj feministu pieņemtās attieksmes (nostādnes) un sevis identificēšanu ar feministi (Eisele & Stake, 2008).

Šajā pētījumā tiks veikta literatūras analīze, lai noskaidrotu, kā tiek izprasta sievietes identitāte (Helms, 1993, 1990; Gurin, 1985; Gurin & Townsend, 1986; Josselson, 1996, 1987, 1973 u.c.), jo sievietes identitāte jānodala no feministiskās identitātes, tāpēc, ka feministi var būt gan vīrieši, gan sievietes, kā arī tiks analizēta dzimumidentitāte un *genderidentitāte* (Ильин, 2010; Bandura, 1986; Masters, 1979; Mischel, 1970; Bisaria, 1985; Maccoby, 1974; Weitzman, 1979; Cass, 1979; D'Augelli,

1994; Becker, 2008; Condor, 1984), jo dzimumidentitāte ir saistīta vairāk ar cilvēka bioloģisko piederību konkrētam dzimumam, bet *genderidentitāte* – ar psiholoģisko piederību. Tas palīdzēs nošķirt feministiskās identitātes psiholoģisko saturu no sievietes identitātes, dzimumidentitātes un *genderidentitātes*.

Pazīstamākās feministiskās teorijas pārstāves ir Dovninga, Rouša, Hornija, Paludi (Downing & Roush, 1985; Хорни, 2009; Paludi, 2002) u.c. Sieviešu feministiskās identitātes attīstību ietekmējos faktorus ir pētījuši tādi zinātnieki kā Lissa, O'Konora, Moroska, Kraforda, Rojs, Veibusta, Millere (Liss & Erchull, 2010; Liss, O'Connor, Morosky, & Crawford, 2001; Roy, Weibust, & Miller, 2007) u.c. Lai gan pasaulē feministiskā kustība, īpaši Eiropā un ASV, ir populāra, tomēr zinātniskajā literatūrā netika atrasti pētījumi par ģimenes vides un identitātes krīzes lomu sieviešu feministiskās identitātes dimensiju prognozēšanā. Arī Latvijā līdz šim šādi pētījumi nav veikti, tāpēc svarīgi ir adaptēt atbilstošas pētniecības metodikas Latvijas vidē, lai varētu izpētīt un dzīļāk izprast feministisko identitāti kā psiholoģisko fenomenu Latvijā.

Pētījuma gaitā tika adaptētas metodikas Latvijas kultūrvidē ģimenes vides izpētei, identitātes krīzes izpētei un feministiskās identitātes izpētei, veikti pētījumi par saistību starp sieviešu feministisko identitāti, apmierinātību ar ģimeni, ģimenes vidi un identitātes krīzi un izveidoti feministiskās identitātes dimensijas prognozējošie modeļi.

Pētījuma zinātniskās novitātes pamatojums un teorētiskais nozīmīgums:

Agrākie pētījumi par feministisko identitāti un Feministiskās identitātes attīstības modelis, ko izveidoja Dovninga un Rouša (Downing & Roush, 1985), ir izpelnījies zinātnieku kritiku par to, ka modelis neaptver visas feministiskās identitātes vērtību dimensijas (Bargad & Hyde, 1991), kā arī tam ir citi trūkumi (Henderson-King & Stewart, 1997; Hyde, 2002; Moradi & Subich, 2002^a). Vēlāk, pilnveidojot Dovningas un Roušas modeli, Bargade un Haide (Bargad & Hyde, 1991) izveidoja Feministiskās identitātes attīstības skalu, saīsinot Dovningas un Roušas metodikas pantu skaitu un mēģinot atspoguļot feministiskās identitātes attīstību dinamiskās pakāpēs.

Tomēr arī Bargades un Haides modelis tiek kritizēts par to, ka šajā modelī trūkst argumentētu pamatojumu tajā atspoguļoto feministisko pakāpju secīgumam (Hansen, 2002), Gūds (Good et all., 2000) norāda, ka nav skaidri izprotami psihometriskie kritēriji, pēc kā ir izdalītas attiecīgās pakāpes, jo faktoranalīzē Gūds ar kolēģiem ir ieguvis 14 faktoru modeli, bet Bargadei un Haidei ir izdalīti tikai 5 faktori, pēc kā arī ir izveidots feministiskās identitātes attīstības modelis.

Tāpat nav skaidrs, kā Bargades un Haides modelis strādā vispārējā populācijā, jo šis modelis ir izstrādāts specifiskā vidē; viņas šo modeli izveidoja un aprobēja ar studentēm, kuras studē speciālus sieviešu jautājumus (angl. *woman studies*) (Bargad & Hyde, 1991) studiju programmās, kas orientētas uz feministiskās identitātes attīstību un pilnveidošanu, bet nav zināms, kā šis modelis darbojas cita

veida studiju programmās studējošajām, konkrētā pētījumā – Latvijas augstskolu studentēm – sievietēm.

Tāpēc pētījuma zinātniskā novitāte un teorētiskais nozīmīgums izpaužas šādās aktivitātēs un rezultātos:

- Precizēts feministiskās identitātes jēdziens sociālās psiholoģijas saturā.
- Tulkoti latviski un Latvijas videi adaptēti šādi pētniecības instrumenti:
 1. Feministiskās identitātes attīstības skala (Feministic Identity Development Scale (FIDS), Bargad & Hyde, 1991);
 2. Apmierinātības ar ģimenes dzīvi skala (Satisfaction with Family Life Scale (SWFL), Zabriskie et all., 2003);
 3. Ģimenes vides skala (Ideālās un Reālās ģimenes vides forma) (Family Environment Scale (FES), Moss & Moss, 2009);
 4. Identitātes krīzes aptauja (Identity Distress Survey (IDS), Berman, Montgomery & Kurtines, 2004);
 5. Naratīvā metode par jauniešu nākotnes sapņiem (Narrative approach, Whitty, 2002).
 - Latvijā uzsākta feministiskās identitātes izpēte sociālajā psiholoģijā.
 - Izveidoti feministiskās identitātes dimensijas prognozējošies modeļi.

Praktiskā lietderība:

Pētījuma rezultātā iegūtās sakarības par sieviešu feministisko identitāti un ģimenes vidi, ģimenes dzīvi, identitātes krīzi un sociāli demogrāfiskajiem rādītājiem, kā arī feministiskās identitātes dimensijas prognozējošos modeļus varēs izmantot pētnieki, lai padziļināti turpinātu pētīt feministisko identitāti saistībā ar citiem faktoriem. Psihologiem, psiholoģijas studentiem, psihoterapeitiem būs noderīgi un praktiski izmantojami jauni, Latvijā adaptēti pētniecības instrumenti: Feministiskās identitātes attīstības skala, Apmierinātības ar ģimenes dzīvi skala, Ģimenes vides skala, Identitātes krīzes aptauja un Naratīvā metode par jauniešu nākotnes sapņiem.

Psihologi un psihoterapeiti savā konsultatīvajā darbā varēs praktiski izmantot šajā pētījumā apkopotās atziņas un šī pētījuma rezultātus, lai vēl profesionālāk varētu palīdzēt cilvēkiem viņu psiholoģisko problēmu risināšanā, paaugstinātu labizjūtas līmeni un palīdzētu kļūt laimīgākiem savās ģimenēs un sabiedrībā.

Pētījuma mērķis: izpētīt Latvijas sieviešu feministiskās identitātes dimensijas prognozējošos faktorus

Pētījuma objekts: sieviešu feministiskā identitāte

Pētījuma priekšmets: Latvijas sieviešu feministiskās identitātes dimensijas prognozējošie faktori

Pētījuma jautājumi:

- 1) Kāds ir Latvijas sieviešu feministiskās identitātes saturs?

2) Kāda ir saistība starp sieviešu feministisko identitāti un viņu a) sociāli demogrāfiskajiem rādītājiem, b) apmierinātību ar ģimenes dzīvi, c) reālo un ideālo ģimenes vidi, d) apmierinātību ar ģimenes vidi, e) identitātes krīzi?

3) Kāda ir saistība starp sieviešu apmierinātību ar ģimenes vidi, ģimenes dzīvi un identitātes krīzi?

4) Kādi sociāli demogrāfiskie (*vecums, tautība, vecāku tautība, specialitāte, bērni, ģimenes stāvoklis, brāļi/māsas, dzīves vide un dzīves vieta, vecāku laulība, augstāko izglītību skaits*), ģimenes vides (*apmierinātības ar ģimenes dzīvi, reālās ģimenes vides, ideālās ģimenes vides, apmierinātības ar ģimenes vidi*) un identitātes krīzes mainīgie prognozē feministiskās identitātes dimensijas?

Papildus jautājumi ir saistīti ar pētījuma instrumentu pirmreizējo adaptāciju:

1. Kādi ir latviešu valodā tulkotās Feministiskās identitātes attīstības skalas (*Feministic Identity Development Scale*, Bargad & Hyde, 1991) psihometriskie rādītāji?

2. Kādi ir latviešu valodā tulkotās Apmierinātības ar ģimenes dzīvi skalas (*Satisfaction with Family Life Scale*, Zabriskie et.al., 2003) psihometriskie rādītāji?

3. Kādi ir latviešu valodā tulkotās Ģimenes vides skalas (Ideālās un Reālās ģimenes vides forma) (*Family Environment Scale*, Moss & Moss, 2009) psihometriskie rādītāji?

4. Kādi ir latviešu valodā tulkotās Identitātes krīzes aptaujas (*Identity Distress Survey*, Berman, Montgomery, & Kurtines, 2004) psihometriskie rādītāji?

Pētījuma uzdevumi:

1. Analizēt psiholoģisko literatūru par feministisko identitāti, identitātes krīzi, ģimenes vidi, veidojot teorētisko pamatojumu feministiskās identitātes izpratnei.
2. Izstrādāt empīriskā pētījuma metodoloģiju, dizainu un programmu, atlasīt un adaptēt pētījuma instrumentus.
3. Veikt kvalitatīvo pētījumu par atšķirībām starp 1.kursā studējošo vīriešu un sieviešu nākotnes sapņiem un mērķiem.
4. Veikt kvantitatīvu pētījumu par saistību starp sieviešu feministisko identitāti, sociāli demogrāfiskajiem rādītājiem, apmierinātību ar ģimenes vidi, ģimenes vides vērtību sistēmu un identitātes krīzi.
5. Veikt lineārās regresijas daudzfaktoru analīzi statistiski nozīmīgu feministiskās identitātes dimensijas prognozējošo faktoru identificēšanai un prognozējošo modeļu izveidei.
6. Apkopot, analizēt un interpretēt kvalitatīvā un kvantitatīvā pētījuma gaitā iegūtos empīriskos rezultātus.
7. Izdarīt secinājumus par veikto pētījumu.

Pētījuma instrumenti:

Kvantitatīvās datu vākšanas metodes:

Feministiskās identitātes attīstības skala (*Feministic Identity Development Scale*, Bargad & Hyde, 1991).

Apmierinātības ar ģimenes dzīvi skala (*Satisfaction with Family Life Scale*, Zabriskie et al., 2003).

Ģimenes vides skala (Ideālās un Reālās ģimenes vides forma) (*Family Environment Scale*, Moss & Moss, 2009).

Identitātes krīzes aptauja (*Identity Distress Survey*, Berman, Montgomery & Kurtines, 2004).

Kvalitatīvās datu vākšanas metode: Naraīvā metode (Narrative approach, Whitty, 2002).

Datu analīzes metodes:

Kvalitatīvā pētījumā: tematiskā kontentanalīze (Kroplijs & Raščevska, 2004; Willig & Stainton-Rogers, 2008; Pipere, 2011). Kvantitatīvā pētījumā: aprakstošās statistikas metodes, faktoranalīze: galveno faktoru metode, Pīrsona korelācijas koeficients, Spīrmena korelācijas koeficients, Kronbaha alfa, latento profilu analīze, ANOVA, korelāciju analīze, Kolmogorova-Smirnova tests, Kruskala-Valisa tests, lineārās regresijas analīze, apstiprinošā faktoranalīze.

Izmantotas datu apstrādes programmas: SPSS 19.0., Mplus programma 7.0., Microsoft Exel.

Pētījuma izlase: Pētījuma izlase kopumā sastāv no 1031 respondenta.

Kvalitatīvā pētījuma izlase: Naratīvajā pētījumā piedalījās 30 1. kursa studenti – 15 vīrieši un 15 sievietes vecumā no 18 līdz 22 gadiem ($M=19,7$; $SD=0,87$) no divām Latvijas augstskolām un diviem Latvijas reģioniem (Rīgas un Vidzemes).

Instrumentu adaptācijas izlase: Pirmo adaptācijas izlasi veido 500 respondenti (augstskolu 1.kurss, vidusskolu un ģimnāziju pēdējās klases) vecumā no 18 līdz 27 gadiem ($M=18,8$; $SD=1,19$), sadalījumā pa dzimumiņiem: 270 vīrieši ($M=18,9$; $SD=1,41$) un 330 sievietes ($M=18,75$; $SD=1,06$). Otra adaptācijas izlasi veido 542 respondenti (tikai sievietes) vecumā no 18 līdz 67 gadiem ($M=21,5$; $SD=5,01$), bet pētījuma validitātes paaugstināšanas nolūkos no pētījuma izlases tika izslēgtas respondentes vecumā no 28 līdz 67 gadiem ($N=41$) ($M=35,88$; $SD=8,032$) palika 501 sieviete vecumā no 18 līdz 27 gadiem ($M=20,33$; $SD=1,94$).

Pētījuma instrumentu testa – retesta izlase: 30 respondenti – augstskolu 1. kursa sievietes.

Pamatpētījuma izlase: Izlasi veido 501 studente vecumā no 18 līdz 27 gadiem ($M=20,33$; $SD=1,94$) no piecu Latvijas augstskolu 1.kursiem, aptverot visus piecus Latvijas reģionus: Rīgu, Latgali, Kurzemi, Vidzemi, Zemgali.

Pētījuma ilgums. Pētījums uzsākts 2010. gadā un tas notika vairākos posmos:

1. posms (no 2010. gada līdz 2011. gadam): literatūras atlase un analīze par feminismu, feministisko identitāti, dzimumidentitāti, *genderidentitāti*, identitāti, sociālo identitāti, identitātes krīzi, ģimeni.

2. posms (no 2011.gada janvāra līdz 2011.gada augustam): problēmas apzināšana, veicot kvalitatīvo pētījumu par jauniešu nākotnes sapņiem feministiskās identitātes kontekstā.

3. posms (no 2011. gada augusta līdz 2012. gada janvārim): pētījumam atbilstošo instrumentu atlase un autoru atļauju saņemšana to izmantošanai šim pētījumam.

4. posms (no 2012. gada janvāra līdz 2013. gada maijam): pētījumu instrumentu adaptācija.

5. posms (no 2013. gada marta līdz 2014. gada maijam): pētījuma datu ieguve, apstrāde, analīze un interpretācija, pabeigta promocijas darba noformēšana.

Tēzes aizstāvēšanai:

1. Latvijas sieviešu izlasē biežāk sastopamas sievietes ar feministiskās identitātes dimensijām, kuras norāda uz atbalstu feministiskās kustības izvirzītajam mērķim cīnīties par *genderu* vienlīdzību, bet mazāk ir to sieviešu, kas atbalsta vēsturiski pieņemtās vīriešu un sieviešu *genderlomas*.
2. Pastāv sakarības starp Latvijas sieviešu feministiskās identitātes dimensijām un viņu sociāli demogrāfiskajiem rādītājiem, apmierinātību ar ģimenes dzīvi, reālo un ideālo ģimenes vidi, apmierinātību ar ģimenes vidi un identitātes krīzi:
 - a) Atklāsmes un sintēzes dimensijai visvairāk dod priekšroku topošie sākumskolas pedagogi un sievietes, kuras iegūst pirmo augstāko izglītību. Līdzvērtības dimensijai visvairāk dod priekšroku topošie sākumskolas pedagogi, sievietes ar bērniem, latvietes, kurām māte ir latviete. Aktīvas feministes dimensijai visvairāk dod priekšroku topošie psihologi, speciālās izglītības pedagogi un logopēdi, kā arī respondentes ar vecāku brāli vai brāļiem. Diferencēšanas dimensijai visvairāk dod priekšroku sievietes, kuras dzimušas laulības modelī – mātei pirmā, bet tēvam otrā laulība.
 - b) Apmierinātības ar ģimenes dzīvi rādītajam ir pozitīva sakarība ar feministiskās identitātes dimensiju *Diferencēšana*.
 - c) Reālajā ģimenes vidē pastāv sakarība starp visām piecām feministiskās identitātes dimensijām un ģimenes morāli reliģisko orientāciju (ar Līdzvērtības dimensiju tā ir negatīva). Pastāv sakarība starp kontroli ģimenē un feministiskās identitātes dimensijām, kuras norāda uz atbalstu feministiskās kustības izvirzītajam mērķim cīnīties par *genderu* vienlīdzību (Dusmas un piesardzība, Atklāsme un sintēze un Aktīva feministe). Dusmu un piesardzības, kā arī Aktīvas feministes dimensijas uzrāda negatīvu, bet Līdzvērtības dimensija – pozitīvu sakarību ar neatkarību ģimenē. Aktīvas feministes un Līdzvērtības dimensija uzrāda pozitīvu, bet Diferencēšanas dimensija – negatīvu sakarību ar ģimenes intelektuāli kulturālo orientāciju. Atklāsmes un sintēzes un Diferencēšanas dimensijas uzrāda pozitīvu sakarību ar organizāciju ģimenes vidē, Diferencēšanas dimensija uzrāda pozitīvu sakarību ar sadarbību un negatīvu sakarību ar konfliktiem ģimenes vidē, Aktīvas feministes dimensija uzrāda pozitīvu korelāciju vēl ar ģimenes orientāciju uz aktīvu atpūtu un sasniegumiem.

- Ideālā ģimenes vide, kuru sievietes iztēlojas nākotnē, nosaka negatīvas sakarības starp emocionālo ekspresiju un Dusmu un piesardzības, Diferencēšanas un Aktīvas feministes dimensijām un pozitīvu sakarību ar Līdzvērtības dimensiju. Līdzvērtības dimensija uzrāda pozitīvu, bet Aktīvas feministes dimensija – negatīvu sakarību ar sadarbību, aktīvu atpūtu savā nākotnes ģimenē. Līdzvērtības dimensija uzrāda negatīvu, bet Aktīvas feministes dimensija – pozitīvu sakarību ar konfliktiem ģimenes vidē. Līdzvērtības dimensija uzrāda pozitīvu, bet Diferencēšanas dimensija – negatīvu sakarību ar ģimenes intelektuāli kulturālo orientāciju. Pozitīvas sakarības ir atklātas starp Atklāsmes un sintēzes dimensiju un

- morāli reliģisko orientāciju, organizāciju un kontroli, kā arī starp Diferencēšanas dimensiju un morāli reliģisko orientāciju. Aktīvas feministes dimensija uzrāda pozitīvu sakarību ar kontroli nākotnes ģimenē.
- d) Apmierinātības ar ģimenes vidi rādītāji sadarbības, aktīvas atpūtas un emociju ekspresijas jomās ir pozitīvi saistīti ar feministiskās identitātes dimensijām Atklāsme un sintēze, Aktīva feministe un Diferencēšana. Diferencēšanas dimensija turklāt ir negatīvi saistīta ar apmierinātību ar konfliktiem, bet Līdzvērtības dimensija negatīvi saistīta ar apmierinātību ar emocionālo ekspresiju un organizāciju ģimenē. Pozitīva ģimenes labizjūta ir saistīta ar Diferencēšanas un Aktīvas feministes, bet negatīva ģimenes labizjūta – ar Līdzvērtības dimensiju.
- e) Palielinoties atbalstam feministiskajiem uzskatiem un pieaugot gatavībai iesaistīties feministisko ideālu aizstāvēšanā, pieaug rādītāji, kas norāda uz identitātes krīzes stāvokli, bet, samazinoties identitātes krīzei, palielinās stereotipisko sieviešu un vīriešu lomu pieņemšana un atzīšana.
3. Pētot saistību starp sieviešu apmierinātību ar ģimenes vidi, ģimenes dzīvi un identitātes krīzi ir noskaidrots, ka, palielinoties neapmierinātībai ar kontroli, konfliktiem ģimenes vidē, palielinās gan kopējie identitātes krīzes, gan krīzes ilguma un problēmu smaguma rādītāji. Pieaugot apmierinātībai ar ģimenes locekļu sadarbību, neatkarību, orientāciju uz intelektuāli kulturālajām vērtībām, sasniegumiem, samazinās gan kopējie identitātes krīzes, gan identitātes problēmu rādītāji. Pieaugot apmierinātībai ar emocionālo ekspresiju, samazinās ar ilgtermiņa mērķiem saistītās identitātes problēmas.
4. Feministiskās identitātes dimensiju Diferencēšana un Līdzvērtība modeļus, kas raksturo sievietes, kurās atbalsta stereotipiskās genderlomas, pamatā prognozē sociāli demogrāfiskie rādītāji un ģimenes vides mainīgie, bet Aktīvas feministes, Dusmu un piesardzības, Atklāsmes un sintēzes dimensiju modeļus, kas ir saistīti ar aktīva feminismā idejām, pārsvarā prognozē ģimenes vides un identitātes krīzes mainīgie.

Pētījumu rezultātu aprobācija:

Publikācijas:

- Dombrovskis, A. (2013). The family environment, satisfaction with family life and identity crises of female university students. *ATINER'S Conference Paper Series*, No: PSY2013–0540, 5–17.
- Pipere, A., & Dombrovskis, A. (2012). Future dreams and hopes of prospective professionals: The effect of gender and speciality. *International Business: Innovations, Psychology, Economics*, 3, No 2(5), 44–59 (EBSCO).
- Dombrovskis, A. (2011). Studentu feministisko identitātes iezīmju izpēte izmantojot naratīvo pētniecības metodi. *Daugavpils Universitātes Sociālo Zinātņu Fakultātes Starptautisko Zinātnisko Konferenču Rakstu Kājums* (4), 5. – 13.lpp. (GESIS SocioGuide).
- Dombrovskis, A. (2012). Apmierinātības ar ģimenes dzīvi skalas izmantošana ģimenes vides izpētei Latvijā. Rakstu krājums „*Sabiedrība. Integrācija. Izglītība*”, Rēzeknes Augstskola, ISSN 1691–5887,

71.–78.lpp. (Thomson Reuters Web of Knowledge ISI Conference Proceedings).

Uzstāšanās konferencēs:

1. Dombrovskis, A. (2011). The future dreams and hopes of first year students comparing gender differences in the context of feminism. *The 12th European Congress of Psychology*, Istanbul, Turkey, July 4 – 8.
2. Dombrovskis, A. (2013). Family environment, satisfaction with family life and identity crisis in university females. *The 7th Annual International Conference on Psychology*, Athens, Greece, May 27 – 30.
3. Dombrovskis, A. (2013). SWFL Adaptation in Latvia: Satisfaction with family life and development of feminististic identity in young women, EAPA, *The 12th European Conference on Psychological Assessment*. Donostia– San Sebastian, Spain. July 17 – 20.
4. Dombrovskis, A. (2013). IDS and FIDS adaptation: An identity crisis and the development of feminist identities among university females, EAPA, *The 12th European Conference on Psychological Assessment*. Donostia – San Sebastian, Spain, July 17 – 20.
5. Pipere, A., & Dombrovskis, A. (2013). Future dreams and hopes of prospective professionals: The effect of gender and speciality. *The 13th European Congress of Psychology*, Stockholm, Sweden, July 9 – 12.

Pielikumā pievienotie materiāli:

1. pielikums. Adaptācijas izlases sociāli demogrāfisko datu aprakstošā statistika.
2. pielikums. Adaptācijas izlases vīriešu sociāli demogrāfisko datu aprakstošā statistika
3. pielikums. Adaptācijas izlases sieviešu sociāli demogrāfisko datu aprakstošā statistika
4. Pamatpētījuma izlases sociāli demogrāfiskie dati
5. Identitātes krīzes aptaujas adaptācijas rezultāti
6. Aptaujas „Apmierinātība ar ģimenes dzīvi skala” adaptācijas rezultāti
7. Aptaujas „Feministiskās identitātes attīstības skalas” adaptācijas rezultāti
8. Aptaujas Ģimenes vides skalas „reālās vides” apakšformas adaptācijas rezultāti
9. Aptaujas Ģimenes vides skalas „ideālās vides” apakšformas adaptācijas rezultāti
10. Kvalitatīvā pētījuma rezultāti
11. Pamatpētījuma rezultāti
12. Pētījumā izmantoto instrumentu paraugi

PROMOCIJAS DARBA SATURS UN IZKLĀSTS

Promocijas darbs sastāv no ievada, teorētiskās daļas, empīriskā pētījuma daļas, secinājumiem, literatūras saraksta un pielikuma. Teorētiskajā daļā tiek analizēta feministiskā identitāte un ar to saistītie jēdzieni- identitāte, identifikācija un identitātes attīstība, sociālā identitāte, feminisms, dzimumidentitāte, *genderidentitāte*, sievietes identitāte, vumanistiskā identitāte, ģimene. Empīriskā pētījuma daļa ietver pētījuma programmu, metodoloģiju un dizainu, pētījumā izmantoto instrumentu aprakstu, plašu nodaļu par pētījumā izmantoto instrumentu adaptāciju, kvalitatīvo pētījumu par jauniešu nākotnes sapņu un cerību dzimumatšķirībām, kavantitatīvo pētījumu un kvantitatīvo pētījumu par sieviešu feministiskās identitātes dimensijas prognozējošiem faktoriem, kā arī pētījuma rezultātus un to interpretāciju, un secinājumus.

Darba apjoms, bez izmantotās literatūras saraksta un pielikumiem ir uz 141 lappuses. Darbā izmantoti 363 literatūras avoti. Darbā iekļauti 8 attēli un 5 tabulas. Tāpat darbam pievienots pielikumu apkopojums, kurš sastāv no 12 pielikumiem, atsevišķā sējumā uz 370 lappusēm.

Teorētiskā daļa

Pēc teorētisko atziņu, kuras analizētas šī promocijas darba teorētiskajā daļā, apkopojuma, var izdarīt secinājumus un formulēt empīriskā pētījuma jautājumus.

Tika noskaidrots, ka psiholoģijas zinātnē joprojām ir aktuāls jautājums par identitāti, kuras pētniecības aktualitāte psiholoģijā aizsākās ar Džeimsu (Skat. Eriksons, 1998), bet Eriksons identitātes jēdzienu psiholoģijā kā zinātnisko kategoriju, pirms to definējot kā neapzinātu procesu, kas apvieno personību vienā veselumā, izveido saikni starp individuālo un sociālo pasauli un atbild uz jautājumu „Kas es esmu?” (Eriksons, 1998). Tāpat ar identitātes kontekstu saistītos jautājumus plaši pētījuši Jungs (Юнг, 2008; 2009a; 2009; 2010) kurš pārstāv analītisko pieeju, Kellijs (Kelly, 1963), kurš pārstāv personīgo konstruktu pieeju, Mīds (Mead, 1992), kurš pārstāv sociālā interakcionisma pieeju, Daikmens (Diekman, 2007), kurš identitāti skaidro no lomu teorijas aspekta un citi kā, piemēram, Džoselsons (Josselson, 1996), Hofmans (Goffman, 1959), Sedikeds un Brīvers (Sedikides & Brewer, 2001), Tedžfels un Terners (Tajfel & Turner, 1979), pārstāvot atšķirīgas teorētiskās nostādnes, tradīcijas un savas teorētiskās prioritātes, līdz ar to ir izveidojusies situācija, ka nepastāv vienota identitātes jēdziena skaidrojums un definīcija.

Šī pētījuma pirmssākumā tika izmantota Vatermana pieeja identitātes skaidrojumam, ka identitāte ir un to veido cilvēka dzīves vērtību kopums, kas sastāv no pašnoteikšanās elementiem, dzīves mērķu izvēles, dzīves vērtībām un pārliecībām, kurām viņš seko savā dzīvē (Waterman, 1985). Sedikeds un

Brīvers (Sedikides & Brewer, 2001) norāda, ka pašreiz esošajām identitāti skaidrojošajām pieejām ir tendence fokusēties uz vienu no trijiem identitāti definējošajiem līmeniem: individuālais līmenis, attiecību līmenis un kolektīvais līmenis.

Arī Eriksons (Eriksons, 1998), Mīds (Mead, 1992), Kellijs (Kelly, 1963), Džoselsons (Josselson, 1996), raksturojot identitātes jēdziena definīciju ir norādījuši uz sociālās vides lomu, bet Hofmans (Goffman, 1959), Tedžfels un Terners (Tajfel & Turner, 1979), raksturojot identitāti kā vienu veselumu, izdala tai divas dimensijas – personīgā identitāte, ko raksturo pašuztvere, un sociālā identitāte, ko raksturo sevis uztvere attiecībā pret sociālo vidi.

Identitāte nav statiska, tā mainās visas cilvēka dzīves garumā (Eriksons, 1998; Whitbourne, 1986; Breakwell, 2010), un, kā norāda Eriksons, identitāte sākas tur, kur beidzas identifikācijas lietderīgums (Eriksons, 2008). Analizējot identitātes attīstību un faktorus, kas ietekmē tās attīstību, jānodala divi svarīgi un atšķirīgi procesi: identifikācija (Фрейд, 1925; Eriksons, 2008, 1998; Hall & Lindsey, 1970), kas ir daļa no identitātes veidošanās procesa, un identitātes attīstība, kuru aprakstījuši Eriksons, Breikvels, Konrāte, Čikerings un Reisere, Geile, Marsija, Jungs (Eriksons, 1998; Whitbourne, 1986; Breakwell, 2010; Konrath, 2007; Chickering & Reisser, 1993; Giele, 1982; Marcia, 1966, 1980; Юнг, 2008; 2009a; 2009; 2010) un citi zinātnieki, kuras rezultātā izveidojas identitāte. Identitātes attīstības analīzei ir divas pieejas: pakāpju jeb posmu pieeja un laika pieeja.

Šajā pētījumā izmantota Eriksona (Eriksons, 1998) pieeja, kas identitātes attīstību apskata kā procesu, kas saistīts ar noteiktiem dzīves vecumposmiem, kā arī Marsijas (Marcia, 1966, 1980) identitātes modelis, kurā ir izdalīti identitātes attīstības statusi: Moratorijs, Identitātes sasniegšana jeb briedums, Difūzija, Ierobežošana jeb iepriekšnolemība, jo turpmāk pētot sieviešu identitāti tiks analizēts Džoselsons (Josselson, 1996) Sieviešu identitātes attīstības modelis, kurš ir izveidots par pamatu izmantojot Marsijas (Marcia, 1980; 1966) identitātes attīstības modeli, kurš savukārt ir izveidots modificējot Eriksona (Eriksons, 1998) identitātes attīstības modeli.

Identitāti veido divi identitātes līmeni: personīgais (individuālais līmenis) un sociālais (kolektīvais līmenis). Kolektīvo identitātes līmeni attiecina uz cilvēka identificēšanos ar grupu un sociālajām kategorijām, pie kurām šīs grupas pieder, un pats cilvēks piešķir šīm grupām un kategorijām nozīmīgumu atbilstoši tam, kā viņš jūtas identificējoties ar šīm grupām, ar viņu ideoloģiju un attieksmēm (Ashmore, Deaux, & McLaughlin-Volpe, 2004; De Fina, 2007; Tajfel & Turner, 1986; van Zomeren, Postmes, & Spears, 2008). Kolektīvo identitāti var skaidrot kā piederību kādai no sociālajām grupām vai kategorijām, kas var ietvert rasi un etnisko piederību (Taylor, 1997; Cross, 1971; Helms, 1993; Phinney, 1990), nacionālītati (Schildkraut, 2005, 2007), reliģiju (Cohen, Hall, Koenig, & Meador, 2005), tā var ietvert arī *gendergrupu* (Bussey & Bandura, 1999; Jones, 1997; Josselson, 1987), kā arī seksuālo orientāciju (Cass, 1979; D'Augelli, 1994), un tas var būt arī feminisms (Downing & Roush,

1985) vai tā var būt arī mazā grupa – piemēram, ģimene, darba kolektīvs (Haslam & Naomi, 2011; Scabini & Manzi, 2011).

Katram cilvēkam var būt vairākas sociālās identitātes (Stryker & Burke, 2000) atbilstoši tam, pie cik grupām cilvēks jūtas piederīgs, tomēr, lai arī lielākā daļa cilvēku ir daudzu un dažādu grupu locekļi, ne visas grupas ir ar vienādu nozīmību (Deaux, 2001). Sociālā identitāte ir saistīta ar cilvēku grupas, starpgrupu un tajā ietilpstoto cilvēku uzvedību – tādu uzvedību kā etnocentrisms, aizspriedumi grupas iekšienē, grupas solidaritāte, diskriminācija grupas iekšienē, atbilstība, normatīva uzvedība, stereotipi un aizspriedumi (Hogg & Vaughan, 2008), un sociālā identitāte ir mainīgs un dinamisks process (Deaux, 2001).

Sociālās identitātes teorija un Paškategorizācijas teorija, veidojot sociālās identitātes pieju, skaidro, kāpēc cilvēki definē sevi par kādas sociālās grupas locekli (Reicher, Spears, & Haslam, 2010). Sociālās identitātes attīstībā ir iesaistīti paškategorizēšanas un sevis salīdzināšanas procesi (Hogg & Abrams, 1988). Paškategorizācijas procesā tiek uztvertas un akcentētas līdzības starp sevi un citiem iekšgrupas locekļiem, un uztvertas, akcentētas atšķirības starp sevi un citu „ārējo” grupu locekļiem, bet salīdzināšanas procesā tiek izceltas dimensijas, kuras uzlabo cilvēka pašvērtējumu. Īpaši svarīga ir pašcieņas paaugstināšana, kas notiek tādā iekšgrupas un ārgrupas salīdzināšanas procesā, kur iekšgrupa tiek vērtēta pozitīvi, bet ārgrupa negatīvi (Hogg & Abrams, 1988), un, jo svarīgāka cilvēkam ir šī sociālā identitāte, jo ciešāk cilvēks jūtas saistīts ar šo grupu, jo spēcīgāki un izteiktāki ir šo cilvēku aizspriedumi (Crocker & Luhtanen, 1990), bet sociālā identifikācija sievietēm, saskaņā ar Optimālās neatkarītojamības teoriju, ir svarīga pašvērtējuma uzlabošanā un subjektīvajā labizjūtā (Brewer, 2007).

Tā kā identitātes attīstība ir saistīta ar izmaiņām cilvēka psiholoģiskajos procesos, viņa psiholoģiskās labizjūtas un komforta līmeni, tika analizēts identitātes krīzes jēdziens un tā saturs.

Freids (skat. Hall & Lindsey, 1970) un Džeimss (skat. Eriksons, 1998) norāda, ka identitātes veidošanās notiek pamatojoties uz iekšējās spriedzes aspektiem. Savukārt Eriksons (Eriksons, 1998), Vatermens (Waterman, 1985), Marsija (Marcia, 1980; 1966) norāda uz identitātes krīzes stāvokli kā identitātes veidošanās procesa sastāvdaļu, jo identitātes krīzes situācija var rasties arī brīžos, kad cilvēks nonāk konflikta situācijā pats ar savu pašprezentāciju (Terry, Sweeny, & Shepperd, 2007), īpaši tas attiecas uz studentiem, jo vecumā no 18 līdz 25 gadiem dzīve ir lielu pārmaiņu pilna. Viņiem jāizpēta savas jaunās iespējas par nākotni attiecībā uz attiecībām, darbu, politisko orientāciju un jāizvirza dzīves mērķi (Arnett, 2000) un, kā norāda Hernandezs ar kolēgiem, tad identitātes krīzes izteiktība ir lielāka tieši sievietem. Tika konstatēts, ka sievietes ar identitātes traucējumiem uzrāda arī statistiski nozīmīgus rezultātus antisociālās uzvedības rādītājos un ietiepīgas uzvedības rādītājos (Hernandez et al., 2006).

Ekstrapolējot teorētisko analīzi uz sievietēm, jānorāda, ka sociālā identitāte ir sieviešu, kuras dzīvo sociālajā vidē, neatņemama, tomēr mainīga, dinamiska identitātes daļa. Sievetei var būt vairākas

sociālās identitātes, atbilstoši tam, ar cik sociālajām grupām vai sociālajām kategorijām viņa ir identificējusies. Kāda sociālā identitāte var attīstīties lēnām un ilgstošā laika posmā, kas izsauc frustrāciju par neskaidro sociālo identitāti, ko izraisa divu pretēju sociālo identitāšu savstarpējā „cīņa par vietu”, bet sociālās identitātes maiņa var notikt arī ātri un vienkārši – vecā sociālā identitāte var tikt aizstāta ar jaunu sociālo identitāti. Tādējādi, sieviešu personīgās un sociālās identitātes attīstības un veidošanās laikā novērojami identitātes neskaidrības un identitātes krīzes stāvokļi, šie stāvokļi ir mainīgi un tie var atkārtoties visas dzīves garumā, to pārvarēšanā svarīga loma ir gan ģimenes, gan sociālās vides atbalstam. Sievietēm ir izteiktāka identitātes krīze saistībā ar nākotnes perspektīvām attiecību jomā, darbu, politisko orientāciju, dzīves turpmākajiem mērķiem un seksualitāti, reliģiju, morāli un par izvēli, kurai sociālai grupai pievienoties. Katra sieviete ir daļa no lielās sieviešu grupas, bet ne visām sievietēm būs vienāda subjektīvā izjūta par piederību šai grupai. Sievietes, kuras vairāk identificēsies ar feministu grupu, vairāk pārņems grupas normas, depersonalizēs savu identitāti un pilnībā pārņems visas feministu grupas vērtības, stereotipus, aizspriedumus, pieņems tos kā savus un atbilstoši tiem mainīs savu uzvedību un vienlaicīgi atšķirīgās – nefeministu grupas vērtēs kā naidīgas vai draudīgas.

Izanalizējot jautājumus par feminisma attīstību, tika noskaidrots, ka tā ir gan sabiedriski politiska kustība, kuras mērķis ir nodrošināt sievietēm visas pilsoniskās tiesības (Kranamare u.c., 2000), gan filosofija, gan ideoloģija, gan politika (Grant, 1993), gan zinātnisko pētījumu joma psiholoģijā (Downing & Roush, 1985). Feminisms ir prakse, perspektīva un process un feminisma teorijas centrā ir *genders* un tas, kā no šī punkta mēs skatāmies uz pasauli (Tarrant, 2008). Feministiskās kustības mērķis ir mainīt modeļus, kādi valda attiecībā pret *genderu*, rasi, šķirām un seksuālajām orientācijām un tās galvenais mērķis ir izbeigt sieviešu pakļaušanu (Tarrant, 2009).

Feministes uzskata, ka vīrieši un sievietes ir līdzvērtīgi ekonomiskajā, politiskajā, sociālajā un juridiskajā jomā. Pastāv daudzveidīgi feminisma virzieni un katra sieviete, kura vēlas cīnīties par kādu mērķi – vai tā būtu cīņa pret sieviešu apspiešanu, vai cīņa pret nevienlīdzīgām tiesībām starp sievietēm un vīriešiem, vai cīņa kādā citā jomā, kur tiek runāts par sievietēm, var sev piemeklēt atbilstošāko feministiskās kustības virzienu, identificēties ar šo feministu grupu (virzienu) un izveidot savu sociālo identitāti – feministe (Hogg & Abrams, 2009), šai grupas identifikācijai klūstot par sievietes identitātes elementu (Rhodebeck, 1996).

Nav vienotas sieviešu feministiskās identitātes definīcijas, bet daudzi zinātnieki tomēr norāda, ka tā ir sieviešu kolektīvā (sociālā) identitāte, saistīta ar ticību feministu mērķiem, idejām un vērtībām, kas ietver sevis identificēšanu ar feminismu. Feministiskā identitāte ir mainīga dzīves laikā. Tomēr ne visas sievietes, kuras atbalsta feministiskās vērtības, idejas un mērķus un iesaistās to realizācijā, sauc un uzskata sevi par feministēm.

Tā kā feministiskā identitāte ir sociālā identitāte, kuras centrā ir *genders* (Tarrant, 2008), tad

teorētiskajā daļā tika analizēti jautājumi par *genderidentitāti*, kuras veidošanos nosaka sociālā vide un kura kā sociālā identitāte ir mainīga (Bisaria, 1985; Maccoby & Jacklin, 1974; Weitzman, 1979), un dzimumidentitāti, kas ir paliekoša un nemainīga (Ильин, 2010).

Lai izprastu sievietes *gendera* lomas identifikāciju, tika apskatīts *Genderidentitātes attīstības* modelis (Becker & Wagner, 2009; Condor, 1984), kas atklāja, ka sieviešu identificēšanos ar savu *genderu* var izteikt dažādās pakāpēs un iedalīt četros *genderidentitātes* tipos: tradicionāli identificēta, tradicionāli neidentificēta, progresīvi identificēta un progresīvi neidentificēta *gendera* identifikācija (Becker & Wagner, 2009; Condor, 1984), šajos identitātes tipos tiek attēlota sieviešu attieksme pret stereotipiskajām sievietes *gendera* lomām un šie jautājumi ir tieši saistāmi ar sieviešu feministisko identitāti.

Džoselsone (Josselson, 1996), izmantojot Marsijas (Marcia, 1966; Schenkel & Marcia, 1972) identitātes attīstības modeli, izveidoja sieviešu identitātes attīstības modeli, kurā izdalīti četri sieviešu identitātes statusi: Sargi, Ceļa lauzējas, Meklētājas un Klejotājas. Sievietes, kuras atbilst Sargu statusam, atbalstīs tradicionālās sieviešu lomas, un viņas neatradīsies identitātes krīzes stāvoklī, kā arī šīs sievietes neatbalstīs feministiskās idejas un mērķus. Ceļa lauzējas būs sasniegušas savu identitātes briedumu, atradušas savu individualitāti virzoties cauri identitātes krīzes periodiem, bet attiecībā uz feminismu viņas būs neitrālas. Turpretī sievietes ar Meklētājas statusu joprojām atradīsies savas identitātes meklējumos un kā risinājumu neatkarīgas identitātes izveidošanai izmantos citu atbalstu, viņas atbalstīs un aktīvi iesaistīsies feministiskajās aktivitātes un sevi pilnībā identificēs ar feminismu. Turpretī Klejotājam būs nenostabilizējusies identitāte, viņas joprojām aktīvi meklēs savu identitāti un tikai īslaicīgi var klūt par aktīvām feministēm. Sieviešu identitātes modeļi atklāj sievietes identitātes brieduma pakāpi, no identitātes difūzijas līdz pilnīgi nobriedušai un noformētai identitātei, Šī identitātes attīstības dinamika ir tieši saistāma ar sieviešu vajadzību pēc feministes sociālās identitātes izveidošanas. Tādējādi, jo nenobriedušāka ir sievietes sievišķā identitāte, jo lielāka ir tieksme identificēties ar feminismu. Katrs no statusiem atklāj sievietes *genderidentitātes* brieduma pakāpi, kā arī to, vai šīs identitātes statuss ir saistīts ar identitātes krīzes stāvokli.

Kā norāda Jakuško, tad sievietes izvēlas identificēties feministisko identitāti, lai palielinātu savu labizjūtu, jo, identificējoties ar feministu vērtībām, viņas palielina un paplašina savas iespējas (Yakushko, 2007), tomēr ne visas sievietes vēlas identificēties ar feminismu.

Šajā pētījumā, lai noteiktu sieviešu feministiskās identitātes dimensijas, tiek izmantots Bargades un Haides (Bargad & Hyde, 1991) feministiskās identitātes attīstības modelis. Šis modelis tika izveidots modifcējot Douningas un Roušas (Downing & Roush, 1985) Feministiskās identitātes attīstības modeli, kuras, savukārt, to izveidoja, modifcējot Krosa (Cross, 1971; Vandiver, 2002) modeli par melnās rases sieviešu identitātes attīstību. Bargades un Haides (Bargad & Hyde, 1991) oriģinālais modelis sastāv no

piecām feministiskās identitātes dimensijām: 1) Aktīva iesaiste (pilnīga saplūšana ar feministisko identitāti, aktīva iesaistīšanās cīņās vai vēlme aktīvi iesaistīties nozīmīgās, mērķtiecīgās darbībās feministisko ideju realizēšanā, iestāšanās pret seksistisku pasauli, atsakoties no personīgās dzīves), 2) Pasīva pieņemšana (piesardzīga attieksme pret vīriešiem, iekšējas dusmas un bailes, agresija pret vīriešiem, tomēr bez gatavības aktīvai darbībai un savu feministisko ideju aizstāvībai. Visas negatīvās emocijas par netaisnīgumu tiek paturētas pie sevis), 3) Piederība (vēlēšanās darboties sieviešu statusa uzlabošanā, bet vienlaikus notiek vīriešu diferenciācija pēc viņu uzskatiem, nevis vadīšanās pēc principa „visi vīrieši ir vienādi”. Pastiprināti izjūt un apzinās savu piederību sieviešu grupai kā atšķirīgai no vīriešu grupas), 4) Atklāsme (tieka pieņemtas vīriešu un sieviešu stereotipiskās lomas, diferencē sievietes no vīriešiem, atzīst, ka dzīvojot vidē, kurā valda stereotipiskās lomas, sieviete jūtas labāk un sievietes dzīve ir vairāk piepildīta ar jēgu), 5) Sintēze (uzskats par vīriešu un sieviešu līdzvērtību, atzīstot, ka atšķirībām starp dzimumiem nav nozīmes sociālajās aktivitātēs). Katra dimensija raksturo atšķirīgus feministiskās identitātes aspektus un noteicošās pazīmes.

Tādējādi, balstoties uz Feministiskās identitātes attīstības modeļa piecām dimensijām, tika izvirzīts pirmais pētījuma jautājums ***Kāds ir Latvijas sieviešu feministiskās identitātes saturs?***

Sakarā ar to, ka teorētiskā analīze norādīja uz ģimenes vides lomu gan personīgās, gan sociālās identitātes attīstībā un tās nozīmi identitātes krīzes pārvarēšanā, pētījumā tika analizēta teorija par ģimenes vidi.

Nav vienotas definīcijas kas ir ģimene, tā var tikt definēta pēc zinātnieka izmantotās paradigma gan kā savstarpējo attiecību subjekts, gan sistēma, gan sociālā grupa. Džeksons (Jackson, 1965) un Teilors ar kolēģiem (Taylor et al., 2006) ģimeni apraksta kā sistēmu (Ģimenes sistēmas teorija), kuras ietvaros realizējas ģimenes locekļu savstarpējās interakcijas, ģimenei raksturīgas dinamiskas attiecības, darbojas kā viens organisms un izmaiņas ar vienu sistēmas dalībnieku ietekmē visus sistēmas dalībniekus kopumā un kā norāda Džeikobs un Hebers (Jacob & Haber, 2003), tieši ģimenei ir liela loma dažādu cilvēku sociālo problēmu radīšanā un kuras ir kritiski nozīmīgas cilvēku psiholoģiskajā labklājībā.

Ģimeņu klasifikāciju ietekmē gan kultūrvide, kurā atrodas ģimene, gan zinātnieka izvēlētais klasifikācijas faktors: pēc ģimenes struktūras vai vecāku vadošās lomas, vai ģimenes funkcionalitātes, ģimenes vides sociāli demogrāfiskajiem rādītājiem vai ģimenes vides psiholoģiskajiem rādītājiem utt.

Rigīdās ģimenēs ar augstu vecāku kontroli, jauniešiem novērojamas problēmas identitātes attīstībā, turpretī ģimenēs, kur ir brīvība, bez stingras kontroles, bet ir atbalsts un vecāku klātesamība, jaunieši var labāk izpētīt un iepazīt savu identitāti, skaidrāk to apzināties, kā arī viņiem ir mazāks trauksmes līmenis. Ģimenes vides, kuras ir orientētas uz sadarbību, palīdz jauniešiem labāk attīstīt sociālās kompetences, viņi ir apmierinātāki ar pretējā dzimuma pārstāvjiem, vieglāk izdara profesionālo

izvēli. Sieviešu apmierinātība ar ģimenes vidi ir saistīta ar tajā pavadīto laiku un tas ir indikators ģimenes vides un ģimenes dzīves kvalitātei. Labvēlīga ģimenes vide ir priekšnosacījums sieviešu psiholoģiskai nobriešanai un pārejai uz pieaugušo statusu, tā palielina viņu emocionālo atvērtību, personības brīvības izjūtu, turpretī ģimenes vidē ar zemu saliedētību un ģimenes vides harmoniju tās locekļi ir pakļauti augstam stresa līmenim.

Ģimenes videi ir svarīga nozīme identitātes veidošanās pirmssākumos un arī vēlākā identitātes veidošanās periodā, tā ietekmē bērnu kognitīvo un sociālo attīstību, identitātes saturu un ietekmēs cilvēka nodarbošanos nākotnē, viņa attieksmes un ideoloģiskās nostādnes. Kā svarīgākie elementi identitātes attīstībai ģimenē ir indivīda apmierinātība (subjektīvā izjūta par ģimeni) ar ģimenes dzīvi un ģimenes vidi. Šajā pētījumā tiks izmantota Mūsa un Mūsas (Moos & Moos, 2009) izstrādātā aptauja „Ģimenes vides skala”, kā arī „Apmierinātības ar ģimenes dzīvi skala” (Zabriskie et al., 2009).

Sieviešu identitāte ir saistīta ar tādiem sociāli demogrāfiskajiem rādītājiem kā dzimšanas kārtība ģimenē, ģimenes lielums un struktūra, vecāku laulības stabilitāte (kopdzīve vai šķirta laulība), vai ir abi vecāki (vai ir ar abiem kopā), audžuvecāka esamība, studijas, nodarbošanās/profesija, bērnu esamība vai neesamība, laulība vai partnerattiecības, dzīve pilsētā vai laukos, vecums.

Tādējādi, papildinot identitātes, tās krīzes un feministiskās identitātes teorētisko izpēti ar ģimenes vides un tās ietekmes uz identitāti teorētisko izpēti, tika iegūti nākamie trīs pētījuma pamatjautājumi, uz kuriem atbildes tika meklētas, veicot empīrisko pētījumu:

Kāda ir saistība starp sieviešu feministisko identitāti un viņu a) sociāli demogrāfiskajiem rādītājiem, b) apmierinātību ar ģimenes dzīvi, c) reālo un ideālo ģimenes vidi, d) apmierinātību ar ģimenes vidi, e) identitātes krīzi?

Kāda ir saistība starp sieviešu apmierinātību ar ģimenes vidi, ģimenes dzīvi un identitātes krīzi?

Kādi sociāli demogrāfiskie (vecums, tautība, vecāku tautība, specialitāte, bērni, ģimenes stāvoklis, brāļi/māsas, dzīves vide un dzīves vieta, vecāku laulība, augstāko izglītību skaits), ģimenes vides (apmierinātības ar ģimenes dzīvi, reālās ģimenes vides, ideālās ģimenes vides, apmierinātības ar ģimenes vidi) un identitātes krīzes mainīgie prognozē feministiskās identitātes dimensijas?

Empīriskā pētījuma daļa

Teorētiskās literatūras analīze lika pamatu empīriskajam pētījumam, lai noskaidrotu Latvijas sieviešu feministiskās identitātes saturu, saistību starp sieviešu feministisko identitāti un viņu sociāli demogrāfiskajiem rādītājiem, apmierinātību ar ģimenes dzīvi, reālo un ideālo ģimenes vidi, apmierinātību ar ģimenes vidi, identitātes krīzi, saistību starp sieviešu apmierinātību ar ģimenes vidi, ģimenes dzīvi un identitātes krīzi, kā arī lai noskaidrotu, kādi sociāli demogrāfiskie (vecums, tautība, vecāku tautība, specialitāte, bērni, ģimenes stāvoklis, brāļi/māsas, dzīves vide un dzīves vieta,

vecāku laulību, augstāko izglītību skaits), ģimenes vides (apmierinātības ar ģimenes dzīvi, reālās ģimenes vides, ideālās ģimenes vides, apmierinātības ar ģimenes vidi) un identitātes krīzes mainīgie prognozē feministiskās identitātes dimensijas.

Kā atbilstoša pētījuma problēmai un mērķim tika izvēlēta kvantitatīvā pētījuma metodoloģija, kuras ietvaros tika plānots neeksperimentālā šķērsgriezuma – korelatīvā pētījuma dizains (skat. 3.att.). Empīriskais pētījums tika plānots un realizēts piecos posmos. 1.posms tika plānots kā problēmas priekšizpēte un problēmas ekoloģiskās validitātes noskaidrošanai tika izmantota kvalitatīvā pētījuma metode. Pārējie četri posmi tika veikti ar kvantitatīvajām izpētes metodēm.

I.posms „*Problēmas apzināšana*”. Sākumā tika izstrādāts saturs sociāli demogrāfisko rādītājiem, tad tulkota un adaptēta Naratīvā pētījuma metodika par jauniešu nākotnes sapņiem, lai noteiktu kopējo un atšķirīgo jauniešu nākotnes sapņos feministiskās identitātes kontekstā, vienlaicīgi arī pamatojot nākamo pētījumu posmu ekoloģisko validitāti. Pētījumam izmantots instruments: Naratīvā metode par jauniešu sapņiem (Narrative approach, Whitty, 2002). Naratīvajā pētījumā piedalījās 30 pirmā kursa studenti – 15 vīrieši un 15 sievietes vecumā no 18 līdz 22 gadiem ($M=19,7$; $SD=0,87$), no divām Latvijas augstskolām un no diviem dažādiem Latvijas reģioniem – Rīgas un Vidzemes.

II.posms „*Pētījuma instrumenti*”. Pēc literatūras analīzes un problēmas apzināšanas tika veikta metodiku analīze un atlase. Tika organizēta saziņa ar metodiku autoriem un saņemtas metodiku izmantošanas atļaujas, nepieciešamās metodikas tika iegādātas. Turpmākajā pētījumā tiks izmantotas četras metodes: Feministiskās identitātes attīstības skala (*Feministic Identity Development Scale*, Bargad & Hyde, 1991), ar kuras palīdzību tiks noteikta sieviešu identitātes atbilstība vienai no piecām feministiskās identitātes dimensijām; Apmierinātības ar ģimenes dzīvi skala (*Satisfaction with Family Life Scale*, Zabriskie et al., 2003), kas izvēlēta, lai noteiktu sieviešu kopējo apmierinātību vai neapmierinātību ar ģimenes dzīvi, kā arī, izmantojot aptaujas apakšskalas, noteiktu detalizētu apmierinātības/neapmierinātības izteiktības līmeni; Ģimenes vides skala (Ideālās un Reālās ģimenes vides forma) (*Family Environment Scale*, Moss & Moss, 2009) ar kuras palīdzību tiks noteiktas ģimenes vides īpatnības reālajā, pašreizējā, ģimenes vidē, noteiktas ģimenes vides īpatnības, kādas sievietes vēlas savās nākotnes ģimenēs, kā arī, lai noteiktu apmierinātību ar pašreizējo ģimenes vidi un noteiktu sieviešu labizjūtu ģimenes vidē; Identitātes krīzes aptauja (*Identity Distress Survey*, Berman, Montgomery & Kurtines, 2004), ar kuras palīdzību tiks noteikta sieviešu identitātes krīze, gan kopējā, gan identitātes problēmas, gan identitātes krīzes rādītāji kādā no aptaujas apakšskalas rādītājiem, kas raksturo onkrētu identitātes dimensiju.

III.posms „*Pētījuma instrumentu adaptācijas procedūra*”. Pētījuma instrumentu adaptācijas procedūra notika trīs kārtās, tā sākās ar izvēlēto pētījuma instrumentu lingvistisko adaptāciju un

satura analīzi, kur pēc labākā varianta izvēles notika pētījuma instrumentu adaptācijas pirmais posms, kurā piedalījās 500 respondenti no augstskolu 1.kursa, ģimnāzijas pēdējās klases skolēni. Pētījumā piedalījās gan 270 vīrieši vecumā no 18 līdz 27 gadiem ($M=18,9$; $SD=1,41$), gan 330 sievietes ($M=18,75$; $SD=1,06$). Abu dzimumu respondenti aizpildīja visas metodikas, izņemot Feministiskās identitātes noteikšanas skalu, kuru aizpildīja tikai sievietes, jo šī aptauja pēc satura ir piemērota tikai sievietēm. Visas metodikas (aptaujas) tika aizpildītas vienlaicīgi un kopējais aizpildīšanas laiks bija no vienas stundas līdz pusotrai stundai. Iegūtie rezultāti tika matemātiski apstrādāti un noteikta to faktoriālā validitāte, strukturālā validitāte, satura validitāte, konvergēntā validitāte, diverģēntā validitāte. Gadījumos ar neapmierinošiem psihometriskajiem rādītājiem tika veikta zemo rādītāju analīze, uzlabotas vājās pozīcijas un sagatavots materiāls atkārtotai adaptācijai.

Otrajā adaptācijas kārtā tika veikta atkārtota metodiku adaptācija. Šajā kārtā piedalījās tikai sievietes 18 līdz 27 gadiem ($M=20,33$; $SD=1,94$), kas studē augstskolu 1.kursos. Iegūtie rezultāti tika matemātiski apstrādāti un noteikta faktoriālā validitāte, strukturālā validitāte, satura validitāte, konvergēntā validitāte, diverģēntā validitāte. Pēc datu salīdzināšanas ar pirmās adaptācijas rezultātiem tika nolemts, ka instrumenti Apmierinātības ar ģimenes dzīvi skala (*Satisfaction with Family Life Scale*, Zabriskie et al., 2003), Ģimenes vides skala (Ideālās un Reālās ģimenes vides forma) (*Family Environment Scale*, Moss & Moss, 2009) Identitātes krīzes aptauja (*Identity Distress Survey*, Berman, Montgomery & Kurtines, 2004) atbilst visiem psihometriskajiem rādītājiem un ir izmantojami turpmākajā pētījumā. Lai gan Feministiskās identitātes attīstības skalas (*Feministic Identity Development Scale*, Bargad & Hyde, 1991) otrās adaptācijas kārtas rezultāti atbilda psihometriskajiem rādītājiem, eksperti tomēr nolēma veikt papildus psihometrisko rādītāju analīzi, lai vēl vairāk uzlabotu instrumentu.

Trešā adaptācijas kārta notika tikai instrumentam Feministiskās identitātes attīstības skala (*Feministic Identity Development Scale*, Bargad & Hyde, 1991) un tajā piedalījās tikai sievietes (augstskolu sievietes) vecumā no 18 līdz 27 gadiem ($M=20,33$; $SD=1,94$), rezultātā tika iegūta faktoriāli modificētā Feministiskās identitātes attīstības skala, kura gan pēc psihometriskajiem rādītājiem, gan satura struktūras ir vēl tuvāka oriģinālajam instrumentam, tāpēc tika nolemts turpmākajā pētījumā izmantot Feministiskās identitātes attīstības skalas (*Feministic Identity Development Scale*, Bargad & Hyde, 1991) faktoriāli modificēto versiju.

Pēc lēmuma pieņemšanas par instrumentu atbilstību visām psihometriskajām prasībām un par to turpmāko izmantošanu pētniecībā noslēdzोsais šī posma solis bija testa – retesta pārbaude. Tests – retests tika veikts ar divu nedēļu starplaiku. Testa – retesta izlasi veidoja 30 sievietes no augstskolas 1.kursa, instrumentu Kronbaha alfa bija robežas no 0,84 līdz 0,98, kas atbilst prasībām, tika nolemts instrumentus izmantot turpmākajā pētījumā.

IV.posms „*Pētījuma datu analīze*”. Tika iegūti un apstrādāti dati no 501 augstskolu 1.kursa sievietēm vecumā no 18 līdz 27 gadiem ($M=20,33$; $SD=1,94$), 44,7% ir vecumā no 19 ($N=199$) līdz 20 ($N=117$) gadiem, kas atbilst tam, ka studijas augstskolas 1. kursā tiek uzsāktas pēc vidusskolas vai ģimnāzijas pabeigšanas, parasti 18 vai 19 gadu vecumā. Tā kā datu sadalījums atšķirās no normālā (izmantojot Kolmogorova-Smirnova testu) sadalījuma, turpmāk tika izmantotas neparametriskās statistikas metodes.

Feministiskās identitātes satura noteikšanai tika izmantota aprakstošā statistika un latento profilu analīze.

Saistību izpētei starp rādītājiem Feministiskās identitātes attīstības skalā, Apmierinātības ar ģimenes dzīvi skalā un apakšskalās, Reālās un Ideālās ģimenes vides skalās, Apmierinātības ar ģimenes vidi un Ģimenes vides labizjūtas rādītājiem, tika izmantots Spīrmena korelācijas koeficiente aprēķins.

Saistības starp sieviešu sociāli demogrāfiskajiem rādītājiem, Feministiskās identitātes attīstības skolas, Apmierinātības ar ģimenes dzīvi skolas un apakšskalu, Reālās un Ideālās ģimenes vides skalu, Apmierinātība ar ģimenes vidi un Ģimenes vides labizjūtas rādītājiem aprēķināšanai tika izmantots Kruskala-Valisa tests, aprēķināts X^2 un vidējie rangu rādītāji.

Lai noteiktu, kuri ar feministisko identitāti saistītie konstruktī spēj nozīmīgi prognozēt feministiskās identitātes aspektus un izveidotu atbilstošos prognozējošos modeļus, tika veikta lineārās regresijas analīze.

V.posms „*Pētījuma rezultātu interpretācija*”. Šis ir pēdējais posms, kurā tiek apkopoti IV. pētījuma posmā iegūtie rezultāti un veikta rezultātu interpretācija un izdarīti secinājumi par pētījumā iegūtājiem rezultātiem, analizēti pētījuma ierobežojumi, kā arī sniegti ieteikumi turpmākajiem pētījumiem.

Pētījuma instrumentu adaptācija

Lingvistiskā adaptācijas procedūra - aptaujas tulkotas no angļu valodas uz latviešu valodu divas reizes. Tulkojumi tika salīdzināti un analizēti Latvijas kultūrvides kontekstā. Tika izveidota ekspertu grupa, kas veica tulkojumu analīzi. Tad iegūtais latviskais materiāls tika tulkots atpakaļ uz angļu valodu un veikta satura un jēgas salīdzināšana. Tulkojumu veica vairākas savstarpēji neatkarīgas personas, kas pārzina abas valodas. Tika izvēlēts labākais tulkojums un organizēta testa pantu pārbaude pēc jēgas un formulējuma, organizēta respondentu grupa, kas sastāvēja no 4 cilvēkiem, lai noskaidrotu viņu viedokli par testa pantu formulējumu skaidrību, instrukciju izpratni un nepieciešamo testa izpildes laiku (Raščevska, 2005).

Psihometrisko rādītāju analīze.

Visiem kvantitatīvā pētījuma instrumentiem adaptācijas procesā tika noteikta: Faktoriālā validitāte; Konstruktu validitāte; Konverģentā validitāte; Diverģentā validitāte.

Feministiskās identitātes attīstības skalas (FIAS) adaptācija ($\alpha =$ no 0,5 līdz 0,8), papildus vēl – Strukturālā validitāte un Satura validitāte.

Identitātes krīzes aptaujas (IKA) adaptācija ($\alpha = 0,8$), papildus vēl – Apstiprinošā faktoru analīze.

Apmierinātības ar ģimenes dzīvi skalas adaptācija ($\alpha = 0,9$).

Ģimenes vides skalas „R” formas (ĢVS-R) adaptācija ($\alpha =$ no 0,4* līdz 0,8).

Ģimenes vides skalas „I” formas (ĢVS-I) adaptācija ($\alpha =$ no 0,4* līdz 0,7).

Retests uzrādīja pieņemamus rezultātus ($\alpha =$ no 0,84 līdz 0,98)

Kvalitatīvā pētījuma instrumentam - Naratīvajai metodei, tika noteikta ticamība, Iekšējā validitāte, Ārējā validitāte.

Šo instrumentu adaptācijas rezultāti tika atzīti par pieņemamiem, un testi izmantojami turpmākajā pētniecībā. Šo instrumentu adaptācija Latvijā veikta pirmo reizi.

(*) - zemā Kronbaha α pieņemta, lai saglabātu instrumenta oriģinalitāti.

Pirms adaptētos pētījuma instrumentus izmantot turpmākajā pētījumā, tika veikta testa – retesta procedūra. Retesta noteikšanai tika izveidota atsevišķa izlase no 30 respondentiem. Mērījumu atkārtojums tika veikts ar divu nedēļu intervālu. Retesta rezultāti uzskatāmi par labiem un pētniecības instrumenti tiek atzīti par izmantojamiem pētījumā.

Pētījuma rezultāti

Latvijas sieviešu feministiskās identitātes saturs

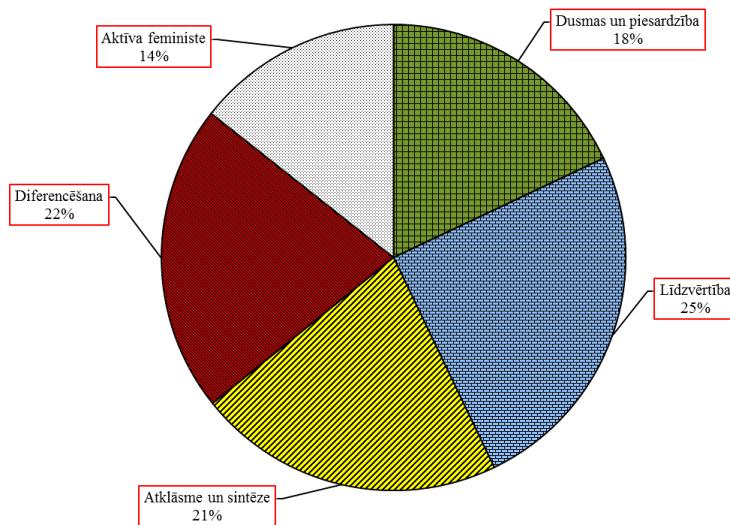
Atbildot uz 1.pētījuma jautājumu *Kāds Latvijas sieviešu feministiskās identitātes saturs?* tika veikta aprakstošās statistiskas un latento profili analīze un iegūti šādi rezultāti.

Aprakstošā statistika

1.tabula. FIAS apakšskalu aprakstošā statistika

Aprakstošās statistikas rādītāji		FIAS apakšskalas			
N	Derīgi	Dusmas un piesardzība	Līdzvērtība	Atklāsme un sintēze	Diferencēšana
	Klūda	501	501	501	501
		0	0	0	0
Vidējie	2,83	4,08	3,36	3,26	2,47
Vidējo stand. klūda	0,03	0,02	0,02	0,02	0,02
Mediāna	2,84 ^a	4,12 ^a	3,39 ^a	3,28 ^a	2,48 ^a
Moda	2,89	4,00	3,43	3,44	2,31
Standart novirze	0,57	0,50	0,53	0,43	0,52
Minimums	1,11	2,00	1,00	1,78	1,23
Maksimums	4,56	5,00	4,86	4,44	4,38
Summa	1419,78	2045,40	1682,14	1630,89	1237,92

Piezīmes: ^a – aprēķināti no grupētajiem datiem

1.attēls. Feministiskās identitātes sadalījums pēc modas pētāmajā izlasē

FIAS dimensiju biežuma sadalījums pētāmajā izlasē tika noteikts, izmantojot modas rādītājus, jo, kā norāda Raščevska un Kristapsone (2000), tad modas rādītāji ir vispiemērotākais centrālās tendencies rādītājs. Pēc 1.tabulas un 1.attēla datiem var secināt, ka feministiskās identitātes dimensijas pēc to biežuma izlasē dilstošā secībā var sakārtot šādi: visbiežāk sievietes ir devušas priekšroku Līdzvērtības dimensijai, tai seko divas gandrīz vienādi izplatītas dimensijas Atklāsme un

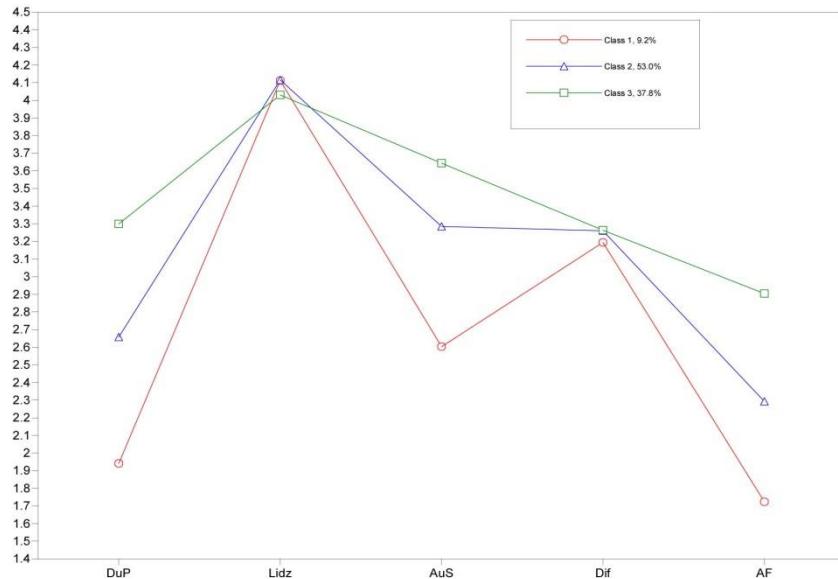
sintēze un Diferencēšana, nedaudz mazāk bieži sastopamas Dusmas un piesardzība, bet vismazāk populāra ir Aktīvas feministes dimensija.

Latento profili analīze

Feministiskās identitātes dimensiju kvantitatīvā profila analīzei izmantota latento profilu analīze ar Mplus programmas 7.0 versiju (Muthen & Muthen, 2012). Latento klašu analīze ir statistiska procedūra, ar kuras palīdzību var klasificēt indivīdus homogēnās grupās (latentās klasēs) (Geiser, 2013). Latento klašu analīze līdzīgi faktoru analīzei cenšas izskaidrot sakarības starp mainīgajiem, tikai atšķirībā no faktoru analīzes sakarības tiek izskaidrotas ar indivīdu piederību iepriekš nezināmai populācijas grupai (latentā klase). Ja latento klašu analīzi veic ar nepārtrauktajiem mainīgajiem pretstatā kategoriju mainīgajiem, tad šādu analīzi sauc par latento profilu analīzi (Lazarsfeld & Henry, 1968). Tā kā feministiskās identitātes attīstības skalas aptauja veido piecu nepārtrauktu mainīgo skalas, tad latento grupu identificēšanai tiks izmantota latento profilu analīze.

Dažādos alternatīvos latento profilu analīzes modeļus iespējams salīdzināt (skat. 11. pielikumu), izmantojot sekojošus statistikas parametrus: modeļa piemērotības salīdzināšanas indeksus (Akaike (AIC), Bayesian (BIC)), entropijas indeksu un aritmētiskā vidējā varbūtību latento klašu pārstāvju piederībai konkrētajai latentajai klasei (Geiser, 2013).

Modeļa piemērotības salīdzināšanas indeksi norāda uz labāku modeļa piemērotību, ja vērtība ir mazāka. Entropijas indekss ir klasifikācijas koeficients, kas norāda uz klasifikācijas kvalitāti un tas var variēt no 0 līdz 1, kur 1 nozīmē perfektu klasifikācijas kvalitāti. Vēl viens veids kā novērtēt klasifikācijas kvalitāti, ir analizēt indivīdu, kas klasificēti pie konkrētas grupas, aritmētiski vidējās varbūtības, ar kādu tie pieder pie savas un citas klases. Vidējai varbūtībai piederēt pie savas grupas jābūt lielākai vai vienādai ar 0,8 (Rost, 2006).

2. attēls. FIAS aritmētisko vidējo profili trīs latento klašu risinājumam (DuP – Dusmas un piesardzība, Lidz – Līdzvērtība, AuS – Atklāsme un sintēze, Dif – Diferencēšana, AF – Aktīva feministe)

2.tabula. Latento modeļu piemērotība

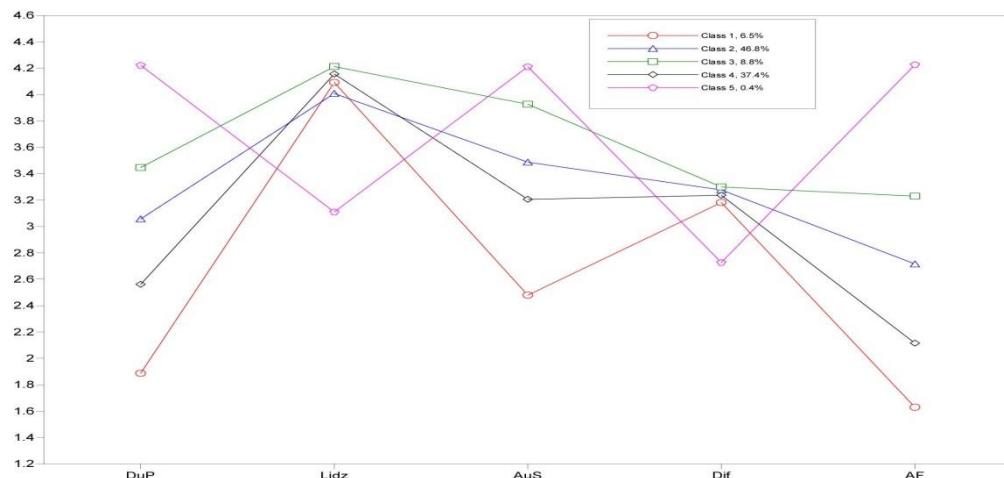
Latento klašu risinājums	Modeļa piemērotības salīdzināšana indeksi		
	Akaike (AIC)	Bayesian (BIC)	Pielāgots izlases lielums (BIC)
Trīs latento klašu risinājumam	3457,978	3550,744	3480,914
Piecu latento klašu risinājumam	3428,981	3572,345	3464,427

2.tabulā vērojami latentā modeļa piemērotības salīdzināšanas indeksi trīs un piecu latento klašu risinājumam. Piecu latento klašu risinājumam iegūtas mazākas vērtības.

3.tabula. Latento klašu proporcionālais sadalījums

Latento klašu risinājums	Latentā klase	Latento klašu proporcionālais sadalījums procentu daļas
Trīs latento klašu proporcionālais sadalījums	1. klase	9,2%
	2. klase	53%
	3. klase	37,8%
Piecu latento klašu proporcionālais sadalījums	1. klase	6,5%
	2. klase	46,8%
	3. klase	8,8%
	4. klase	37,4%
	5. klase	0,4%

3.tabulā atspoguļots latento klašu proporcionālais sadalījums procentu daļas trīs un piecu klašu proporcionālajam sadalījumam.

3.attēls. FIAS aritmētisko vidējo profili piecu latento klašu risinājumam (DuP – Dusmas un piesardzība, Lidz – Līdzvērtība, AuS – Atklāsme un sintēze, Dif – Diferencēšana, AF – Aktīva feministe)

3.attēls ataino FIAS aritmētisko vidējo profilus piecu latento klašu risinājumam.

4.tabula. Modeļa novērtētie skalu aritmētiskie vidējie un standartķūdas trīs latento klašu risinājumam

Feministiskās identitātes attīstības skalas apakšskalas	Latentās klasses						Dispersija (vienāda visām klasēm)	
	1. klase		2. klase		3. klase		Dispersija	S.E.
	M	S.E.	M	S.E.	M	S.E.		
Dusmas un piesardzība	1,94	0,13	2,66	0,07	3,30	0,07	0,16	0,02
Līdzvērtība	4,11	0,11	4,12	0,03	4,03	0,05	0,24	0,02
Atklāsme un sintēze	2,60	0,18	3,29	0,06	3,64	0,04	0,20	0,02
Diferencēšanaerencēšana	3,19	0,07	3,26	0,03	3,26	0,04	0,19	0,01
Aktīva feministe	1,72	0,09	2,29	0,07	2,90	0,05	0,14	0,01

4.tabulā atspoguļoti skalu aritmētiskie vidējie un standartķūdas trīs latento klašu risinājumam, bet 5.tabulā šie rādītāji vērojami piecu latento klašu risinājumam.

5.tabula. Modeļa novērtētie skalu aritmētiskie vidējie un standartķūdas piecu latento klašu risinājumam

Feministiskās identitātes attīstības skalas apakšskalas	Latentās klases										Dispersija (vienāda visām klasēm)	
	1. klase		2. klase		3. klase		4. klase		5. klase			
	M	S.E.	M	S.E.	M	S.E.	M	S.E.	M	S.E.	Dispersija	S.E.
Dusmas un piesardzība	1,89	0,11	3,06	0,09	3,45	0,08	2,56	0,05	4,22	0,23	0,18	0,02
Līdzvērtība	4,09	0,14	4,01	0,05	4,21	0,15	4,16	0,04	3,11	0,22	0,24	0,02
Atklāsme un sintēze	2,48	0,15	3,49	0,05	3,93	0,13	3,21	0,06	4,21	0,15	0,19	0,02
Diferencēšana	3,18	0,08	3,28	0,03	3,30	0,10	3,24	0,04	2,73	0,59	0,19	0,01
Aktīva feministe	1,63	0,07	2,72	0,06	3,23	0,10	2,12	0,08	4,23	0,11	0,09	0,01

Latento klašu analīze tika veikta, lai atrastu homogēnas grupas attiecībā pret feministiskās identitātes aptaujas skalām. Tā kā *apriori* šo homogēno grupu skaits nav zināms, tāpēc tika veikti 4 dažādu modeļu salīdzinājums, sākot ar 2 un beidzot ar 5 latento klašu risinājumu. Latento grupu skaitu meklēšana apstājās pie 5 klasēm, jo 5 latento klašu risinājums uzrādīja klasu, kurai piederēja tikai 0,4%.

Lai izlemtu, kāds klašu skaita risinājums ir vispiemērotākais sakarību izskaidrošanai starp mainīgajiem taupīgā veidā, tika analizēti latento klašu grafiskie profili un aritmētisko vidējo varbūtību latento klašu pārstāvju piederībai konkrētajai latentajai klasēi, kā arī tika salīdzināti modeļa piemērotības un entropijas koeficienti dažādu klašu gadījumos. Tika atklāts, ka 3 latento klašu klasifikācijas kvalitāte pēc entropijas koeficiente ir 0,703, bet 5 latento klašu klasifikācijas kvalitāte pēc entropijas koeficiente ir 0,755.

No latento klašu grafiskiem attēliem var secināt, ka 2, 3 un 4 klašu risinājumā latento klašu profili izskatās līdzīgi (skat. 3 klašu risinājumu 2.attēlā kā piemēru) – Dusmas un piesardzība, Atklāsme un sintēze un Aktīva feministe skalās aritmētiskie vidējie klasēm būtiski atšķiras, konsekventi norādot uz zemiem, vidējiem un augstākiem rezultātiem šajās skalās, neatkarīgi no latento klašu skaita, kamēr Līdzvērtība un Diferencēšana skalās aritmētiskie vidējie šīm grupām būtiski neatšķiras. Tātad var secināt, ka latentās grupas neatkarīgi no klašu skaita šo piecu skalu kontekstā var interpretēt kā grupas ar augstākiem vai zemākiem rezultātiem šajās trijās skalās.

Latento profilu analīze ļāva secināt, ka, izmantojot FIAS skalas, var iegūt trīs dažādas respondentu grupas, sadalot kopējo izlasi šādās proporcijās: 9,2% (a klase), 53% (b klase) un 37,8% (c klase) (skat. 6. tabulu). Pēc iegūtajiem profiliem (skat. 5. att.), var secināt, ka a klase konsekventi uzrāda būtiski zemākus rezultātus par abām nākamajām klasēm sekojošajās skalās Dusmas un piesardzība, Atklāsme un sintēze un Aktīva feministe (aritmētiskie vidējie: 1,94, 2,60 un 1,72), kamēr b klase uzrāda būtiski augstākus rezultātus par a klasi (aritmētiskie vidējie: 2,66, 3,29 un

2,29), bet būtiski zemākus rezultātus par c klasi šajās skalās. C klase šajās pašās skalās uzrāda visaugstākos rezultātus (aritmētiskie vidējie: 3,30, 3,64 un 2,90).

Tā kā šīs trīs skalas (Dusmas un piesardzība, Atklāsme un sintēze un Aktīva feministe) ir vistiešāk saistītas ar feministiskās kustības principiem, attieksmēm un vērtībam, tad var secināt, ka a grupai ir viszemākie feministiskās identitātes rādītāji salīdzinājumā ar citām izlases sievietēm un to proporcionālais ir ļoti mazs – 9,2%. Sieviešu grupa, kurai ir vidēji izteikta feministiskā identitāte, ir vislielākā – 53%. Pārsteidzoši liela sieviešu daļa (37,8%) pieder pie grupas, kurai ir augstāki rezultāti feministiskās identitātes rādītājos salīdzinoši ar abām iepriekšējām grupām.

Šie rezultāti norāda, ka Latvijā (ja izlase ir reprezentatīva un ļauj izdarīt secinājumus par populāciju) lielai daļai jauno sieviešu ir vidēji un spēcīgi izteikta feministiskā identitāte un ir tikai neliels skaits sieviešu (9,2%), kurām feministiskā identitāte ir vāji izteikta.

Saistība starp sieviešu feministisko identitāti, sociāli demogrāfiskajiem rādītājiem, apmierinātību ar ģimenes dzīvi, reālo un ideālo ģimenes vidi, apmierinātību ar ģimenes vidi un identitātes krīzi

Atbildot uz 2.pētījuma jautājumu *Kāda ir saistība starp sieviešu feministisko identitāti un a) sociāli demogrāfiskajiem rādītājiem, b) viņu apmierinātību ar ģimenes dzīvi, c) viņu reālo un ideālo ģimenes vidi, d) apmierinātību ar ģimenes vidi, e) identitātes krīzi?* tika veikta korelāciju analīze starp šiem rādītājiem un iegūti šādi rezultāti.

6.tabula. Korelācijas starp sieviešu feministisko identitāti un sociāli demogrāfiskajiem rādītājiem, apmierinātību ar ģimenes dzīvi, reālo un ideālo ģimenes vidi, apmierinātību ar ģimenes vidi un identitātes krīzi, izmantojot Spīrmena korelācijas koeficientu (N=501)

Pētījuma instruments	Rādītāji/apakšskalas	FIAS apakšskalas				
		Dusmas un piesardzība	Līdzvērtība	Atklāsme un sintēze	Diferenčēšana	Aktīva feministe
	Vecuma grupa	-0,045	-0,026	-0,090*	0,020	0,008
	Dzīves vieta	0,034	0,033	0,082	-0,028	0,072
	Dzīves vide	0,000	0,078	0,046	-0,057	0,073
	Gimenes stāvoklis	-0,092*	-0,061	-0,004	0,089*	0,040
Sociāli demogrāfiskie rādītāji	Bērni	0,031	-0,124**	-0,033	0,026	0,075
	Vecāku laulība	0,008	-0,049	-0,016	0,070	0,016
	Brāļi/māsas	-0,069	0,066	-0,057	-0,030	-0,139**
	Augstāko izglītību skaits	-0,026	-0,065	-0,096*	-0,008	-0,030
	Specialitāte	0,100*	-0,087	0,068	0,068	0,044
	Tautība	-0,033	-0,122**	0,014	0,037	-0,069

	Tēva tautība	0,023	-0,080	0,064	0,091*	-0,020
	Mātes tautība	0,002	-0,156**	-0,049	0,051	-0,055
Gimenes vides skala (apmierinātība ar ģimenes vidi)	C_A Sadarbība ^A	0,003	-0,057	0,095*	0,115**	0,142**
	EX_A Ekspresija ^A	0,050	-0,143**	0,067	0,136**	0,094*
	Con_A Konflikti ^A	0,031	0,073	-0,012	-0,106*	-0,048
	Ind_A Neatkarība ^A	-0,064	0,016	-0,052	-0,049	-0,087
	AO_A Orientācija uz sasniegumiem ^A	-0,031	-0,019	-0,001	0,070	0,041
	ICO_A Intelektuāli kulturālā orientācija ^A	-0,028	-0,018	0,040	0,049	0,080
	ARO_A Aktīva atpūta ^A	0,061	-0,086	0,089*	0,089*	0,200**
	MRE_A Morāli reliģiskais uzsvars ^A	-0,019	-0,040	-0,014	-0,067	0,002
	Org_A Organizācija ^A	-0,012	-0,113*	0,069	0,045	0,077
	Ctl_A Kontrole ^A	0,047	0,018	-0,026	0,026	0,013
Gimenes vides skala (R forma)	C_R Sadarbība	-0,048	0,038	0,079	0,094*	0,057
	EX_R Ekspresija	-0,063	-0,032	0,011	0,055	0,013
	Con_R Konflikti	0,055	-0,057	-0,015	-0,107*	0,029
	Ind_R Neatkarība	-0,141**	0,111*	-0,043	-0,048	-0,107*
	AO_R Orientācija uz sasniegumiem	0,019	0,018	0,051	0,075	0,111*
	ICO_R Intelektuāli kulturālā orientācija	0,004	0,103*	0,050	-0,093*	0,098*
	ARO_R Aktīva atpūta	0,014	0,025	0,084	0,031	0,130**
	MRE_R Morāli reliģiskais uzsvars	0,094*	-0,115**	0,125**	0,134**	0,133**
	Org_R Organizācija	-0,001	-0,067	0,105*	0,093*	0,023
	Ctl_R Kontrole	0,126**	-0,051	0,096*	0,062	0,122**
Gimenes vides skala (I forma)	C_I Sadarbība	-0,053	0,190**	-0,036	-0,030	-0,126**
	EX_I Ekspresija	-0,137**	0,166**	-0,073	-0,105*	-0,116**
	Con_I Konflikti	0,013	-0,217**	-0,041	0,002	0,103*
	Ind_I Neatkarība	-0,036	0,072	0,005	0,017	-0,002
	AO_I Orientācija uz sasniegumiem	0,052	0,067	0,076	0,029	0,073
	ICO_I Intelektuāli kulturālā orientācija	0,052	0,152**	0,043	-0,155**	0,041
	ARO_I Aktīva atpūta	-0,056	0,166**	0,034	-0,072	-0,091*
	MRE_I Morāli reliģiskais uzsvars	0,073	-0,058	0,096*	0,139**	0,075
	Org_I Organizācija	0,034	0,075	0,096*	0,027	-0,044
	Ctl_I Kontrole	0,079	-0,080	0,126**	0,033	0,105*
Gimenes vides	GT_1 Orientēta uz neatkarību.	-0,058	0,105*	0,004	-0,133**	-0,004

skala (ģimeņu tipi)	GT_2 Orientēta uz sasniegumiem	-0,021	-0,058	-0,022	0,011	0,016
	GT_3 Morāli reliģiski orientēta (strukturēta) ģimene	-0,013	-0,039	0,018	0,075	0,057
	GT_4 Morāli reliģiski orientēta (nestrukturēta) ģimene	0,021	-0,016	0,021	0,017	0,052
	GT_5 Intelektuāli kulturāli orientēta	0,014	0,078	0,007	-0,013	0,046
	GT_6 Uz atbalsta sniegšanu orientēta	-0,031	-0,032	0,018	0,028	-0,037
	GT_7 Konfliktorientēta	0,062	0,006	0,048	0,012	-0,026
	GT_8 Dezorganizēta	0,009	-0,033	-0,105*	-0,045	-0,036
Gimenes vides skala (ģimeņu grupas)	G_Grupa 1 Uz personības izaugsmi orientēta ģimene	-0,034	0,050	0,019	-0,030	0,087
	G_Grupa 2 Uz sadarbību orientēta ģimene	0,019	-0,022	0,050	0,031	-0,049
	G_Grupa 3 Uz sistēmas uzturēšanu orientēta ģimene	0,009	-0,033	-0,105*	-0,045	-0,036
Apmierinātības ar ģimenes dzīvi skala	Apmierinātība ar ģimenes dzīvi	-0,026	-0,004	0,019	0,157**	0,016
Identitātes krīzes aptauja	Kopējie identitātes krīzes aptaujas rādītāji	0,218**	-0,028	0,239**	0,058	0,231**

Piezīmes: *p < 0,05; **p < 0,01

A: GVS-R starpība ar ĢVS-I (Apmierinātības ar ģimenes vidi rādītājs)

Saistība starp sieviešu feministisko identitāti un sociāli demogrāfiskajiem rādītājiem

Analizējot sakarības starp sieviešu sociāli demogrāfiskajiem rādītājiem un feministiskās identitātes dimensijām (skat. 6.tabulu), izmantojot Spīrmena korelācijas koeficiente aprēķinu, tika noskaidrots, ka statistiski nozīmīgas saistības uzrāda FIAS dimensija Dusmas un piesardzība ar *specialitāti* un *ģimenes stāvokli*, Līdzvērtība ar *bēriem*, *tautību* un *mātes tautību*, Atklāsme un sintēze ar *vecuma grupu* un *augstāko izglītību skaitu*, Diferencēšana ar *ģimenes stāvokli* un *tēva tautību*, bet Aktīva feministe ar *brāļiem/māsām*.

Papildus izpētot saistību starp sieviešu feministiskās identitātes dimensijām un sociāli demogrāfiskajiem rādītājiem ar Kruskala-Valisa testu, tika iegūti šādi rezultāti:

SPECIALITĀTE. Sociāli demogrāfiskais rādītājs specialitāte statistiski nozīmīgas atšķirības uzrādīja FIAS apakškalai *Atklāsme un sintēze* ($\chi^2(5, N=501)=11,41$, p=0,044), kur augstākais vidējais rangs (322) ir specialitātei sākumskolas pedagogs, bet zemākais vidējais rangs (224) ir specialitāšu grupai – psihologs, speciālās izglītības pedagogs, logopēds, apakšskalai *Līdzvērtība* ($\chi^2(5, N=501)=29,43$, p<0,001), kur augstākais vidējais rangs (337) ir specialitātei – sākumskolas pedagogs, bet zemākais vidējais rangs (179) specialitāšu grupai – psihologs, speciālās izglītības pedagogs, logopēds, un apakšskalai *Aktīva feministe* ($\chi^2(5, N=501)=2,85$, p=0,723), kur augstākais vidējais rangs (276) ir specialitāšu grupai – psihologs, speciālās izglītības pedagogs, logopēds, bet zemākais vidējais rangs (218) ir specialitātei sākumskolas pedagogs.

BĒRNI. Sociāli demogrāfiskais rādītājs, kas raksturo bērnu esamību, uzrādīja statistiski nozīmīgas atšķirības tikai saistībā ar FIAS apakšskalu *Līdzvērtība*, ($\chi^2(1, N=501)=7,74$, $p=0,005$). kur augstākais vidējais rangs (257) ir sievietēm, kurām nav bērnu, bet zemākais rangs (198), kurām ir bērns.

TAUTĪBA. Analizējot sakarības starp tautību un FIAS apakšskalām, tika atrasta statistiski nozīmīga atšķirība tikai FIAS apakšskalā *Līdzvērtība* ($\chi^2(2, N=501)=7,65$, $p=0,022$), kur augstākais vidējais rangs (258) ir latvietēm, bet zemākais rangs (206) krievietēm.

MĀTES TAUTĪBA. Analizējot sociāli demogrāfiskā rādītāja mātes tautības ietekmi, statistiski nozīmīgas sakarības tika novērotas ar FIAS apakšskalu *Līdzvērtība* ($\chi^2(2, N=501)=12,68$, $p=0,002$), augstākos vidējos rangus (261) uzrāda sievietes, kuru mātes ir latvietes, bet zemākos vidējos rangus (185) – sievietes, kuru mātes nav ne latvietes, ne krievietes (cita tautība).

BRĀLI/MĀSAS. Analizējot sakarības starp sociāli demogrāfisko rādītāju brāļu/māsas (brāļu un māsu esamība ģimenē un to vecuma hierarhija attiecībā pret respondentu) un FIAS apakšskalām, tika atklāts, ka statistiski nozīmīgas atšķirības uzrādās FIAS identitātes apakšskalai *Aktīva feministe* ($\chi^2(5, N=501)=13,16$, $p=0,022$), kur augstāko vidējo rangu (286) uzrāda respondentes, kurām ir vecāks brālis vai brāļi, bet zemāko vidējo rangu (205) uzrāda respondentes, kurām ir jaunāka māsa vai jaunākas māsas.

VECĀKU LAULĪBA. Pēc sociāli demogrāfiskā rādītāja vecāku laulība saistības analīzes ar FIAS apakšskalām tika konstatētas statistiski nozīmīgas atšķirības FIAS apakšskalā *Diferencēšana saskaņā ar rādītāju vecāku laulību* ($\chi^2(4, N=501)=9,38$, $p=0,052$, p – pārsniedz statistiki nozīmīgo slieksni par 0,002, tomēr ir ļoti cieši pietuvinās statistiski nozīmīgam līmenim $p = 0,05$, kas ļauj spriest par būtiskām atšķirībām rādītājos), kur augstāko vidējo rangu (302) uzrāda sievietes, kuras dzimušas laulības modelī – mātei pirmā, bet tēvam otrā laulība, bet zemāko vidējo rangu (225) uzrāda sievietes no ģimenes, kurā ir tēvam pirmā laulība, bet mātei otrā laulība.

AUGSTĀKĀ IZGLĪTĪBA. Analizējot sociāli demogrāfiskā rādītāja, kas raksturo vai sieviete studē pirmajā augstskolā, vai šī jau ir otrā vai cita pēc skaita augstskola, saistību ar FIAS tika atklātas statistiski nozīmīgas atšķirības FIAS apakšskalai *Atklāsme un sintēze* ($\chi^2(1, N=501)=4,62$, $p=0,032$), kur augstākais vidējais rangs (253) ir sievietēm, kuras iegūst pirmo augstāko izglītību, bet zemākais vidējais rangs (174) sievietēm, kurām šī nav pirmā augstākā izglītība.

Sociāli demogrāfiskie rādītāji – tēva tautība, vecuma grupas, dzīves vide un dzīves vieta saistībā ar FIAS rādītājiem statistiski nozīmīgas atšķirības neuzrādīja.

Saistība starp sieviešu feministisko identitāti un apmierinātību ar ģimenes dzīvi

Apmierinātībai ar ģimenes dzīvi ir statistiski nozīmīga pozitīva saistība ar feministiskās identitātes dimensiju *Diferencēšana* (skat. 5.tabulu), bet statistiski nozīmīgas saistības ar citām FIAS dimensijām netika atklātas. Tika veikta papildus korelāciju analīze (skat.11.pielikums) starp FIAS dimensijām un AĢDz apakšskalām (apmierinātības pakāpēm) – „Loti izteikts neapmierinājums”, „Neapmierināts”, „Daļēji neapmierināts”, „Neitrāli”, „Daļēji apmierināts”, „Apmierināts”, „Loti izteikts apmierinājums”. Tika atklātas statistiski nozīmīgas negatīvas saistības starp *Diferencēšanu* un neapmierinātību ar ģimenes dzīvi ($r_s=-0,17$; $p<0,001$), *Aktīva feministe* un loti izteiktu neapmierinātību ar ģimenes dzīvi ($r_s=-0,16$; $p<0,001$), *Atklāsme un sintēze* un daļēju apmierinātību ar ģimenes dzīvi, ($r_s=-0,13$; $p=0,003$). Pozitīvas nozīmīgas saistības tika atklātas starp *Atklāsmi un sintēzi* un apmierinātību ar ģimenes dzīvi ($r_s=0,10$; $p=0,033$), *Dusmām un piesardzību* un neapmierinātību ar ģimenes dzīvi ($r_s=0,17$; $p<0,001$), bet apakšskala *Līdzvērtība* neuzrādīja nevienu statistiski nozīmīgu sakarību ar AĢDz apakšskalām.

Saistība starp sieviešu feministisko identitāti un reālo un ideālo ģimenes vidi

Pētījuma rezultāti norāda uz statistiski nozīmīgām sakarībām starp reālo un ideālo ģimenes vidi un FIAS apakšskalām.

FIAS apakšskala *Dusmas un piesardzība* uzrāda statistiski nozīmīgas pozitīvas sakarības ar reālo ģimenes vidi, kurā ir morāli reliģiskais uzsvars un kontrole, bet negatīvu korelāciju ar reālo ģimenes vidi, kurā ir aktuāli neatkarības jautājumi. Tāpat arī pastāv statistiski nozīmīga negatīva korelācija starp FIAS apakšskalu *Dusmas un piesardzība* un ideālo ģimenes vidi, kurā akcentēta ģimenes locekļu emociju ekspresija.

FIAS apakšskala *Līdzvērtība* uzrāda statistiski nozīmīgas pozitīvas sakarības ar reālo ģimenes vidi, kurā ir aktuāli ģimenes locekļu neatkarības jautājumi un pastāv intelektuāli kulturāla orientācija, bet negatīvu korelāciju ar ģimenes vidi ar morāli reliģisku uzsvaru. Šī apakšskala uzrāda nozīmīgas pozitīvas korelācijas ar ideālo ģimeni, kurā būs sadarbība, kurā tiks akceptēta ģimenes locekļu emocionālā ekspresija, ģimeni ar intelektuāli kulturālo orientāciju un ģimeni, kura būs orientēta uz aktīvu atpūtu, bet negatīvu korelāciju ar ideālo ģimeni, kurā valdīs konflikti.

Tika konstatētas statistiski nozīmīgas pozitīvas sakarības starp FIAS apakšskalu *Atklāsme un sintēze* un reālo ģimenes vidi ar morāli reliģisko orientāciju, ar uzsvaru uz organizāciju un kontroli. Tāpat šai identitātes dimensijai tika konstatētas pozitīvas sakarības ar ideālo ģimenes vidi, kurā valdīs morāli reliģiskais uzsvars, uzsvars uz organizāciju un izteiktu kontroli.

Arī FIAS apakšskalai *Diferencēšana* ir atrastas statistiski nozīmīgas pozitīvas korelācijas ar reālo ģimenes vidi, kas orientēta uz sadarbību, ir morāli reliģiski orientēta un kurā ir akcentēta

organizācija. Atrastas negatīvas korelācijas ar reālo ģimenes vidi, kas orientēta uz konfliktiem un ir ar intelektuāli kulturālu orientāciju. Statistiski nozīmīgas pozitīvas sakarības uzrādījās ar ideālo ģimenes vidi, kurā būs morāli reliģiskais uzsvars, bet negatīvas sakarības ar ideālo ģimenes vidi, kurā būs atbalsts emociju ekspresijai un intelektuāli kulturālā orientācija.

FIAS apakšskalai *Aktīva feministe* tika konstatēta statistiski nozīmīga negatīva korelācija ar reālo ģimenes vidi, kas orientēta uz indivīda neatkarību, bet pozitīva korelācija ar ģimenes vidi, kas orientēta uz aktīvu atpūtu un orientācija uz sasniegumiem, ar intelektuāli kulturālu orientāciju, morāli reliģisko uzsvaru un kontroles vadošo lomu ģimenē. Tāpat šī dimensija uzrādīja statistiski nozīmīgas pozitīvas korelācijas ar ideālo ģimenes vidi, kurā būs konflikti, kurā būs izteikta ģimenes locekļu kontrole, bet negatīvas korelācijas ar ģimenes vidi ar orientāciju uz sadarbību, gaidāmo atbalstu ģimenes locekļu emociju ekspresijai un aktīvas atpūtas orientāciju.

Saistība starp sieviešu feministisko identitāti un apmierinātību ar ģimenes vidi

Lai noteiktu apmierinātību ar ģimenes vidi, izmantojot GVS rādītājus, tika aprēķināta starpība starp pašreizējās ģimenes vides izvērtējuma ballēm un tās ģimenes vides, kādu sievietes vēlētos sev nākotnē, izvērtējuma ballēm (starp GVS-R un GVS-I), rezultātā tika iegūts rādītājs GVS-A – apmierinātība ar ģimenes vidi. Jo lielāka nesakritība starp esošo un vēlamo ģimenes vidi, jo lielāks ir šis skaitlis. Analizējot GVS-A rādītāju aritmētiskā zīme netiek ņemta vērā, jo tiek analizēti ģimenes vides faktori, ar kuriem sievietes nav apmierinātas. Papildus tika izveidots kritērijs ģimenes vides labizjūta (GVS-L) (skat.11.pielikums), kas tika iegūts ar faktoranalīzi analizējot GVS-A rādītājus, un tas raksturo kopējo jauniešu labizjūtu ģimenē.

Analizējot sakarības starp apmierinātību ar ģimenes vidi un FIAS apakšskalām tika konstatēts, ka *Dusmas un piesardzība* neuzrāda statistiski nozīmīgas saistības ar GVS-A apakšskalām, bet *Līdzvērtība* uzrāda divas statistiski nozīmīgas negatīvas korelācijas ar apmierinātību ar ģimenes vidi, kurā ir atbalsts ģimenes locekļu emociju ekspresijai, un ģimenes vidi, kurā valda organizācija. Tāpat *Līdzvērtība* uzrāda statistiski nozīmīgu negatīvu korelāciju ar ģimenes vides labizjūtu.

FIAS apakšskala *Atklāsme un sintēze* uzrāda pozitīvas korelācijas ar apmierinātību ar ģimenes vidi, kura orientēta uz sadarbību, un ir orientēta uz aktīvu atpūtu.

Analizējot sakarības starp FIAS apakšskalu *Diferencēšana* un apmierinātību ar ģimenes vidi, iegūts, ka šī apakšskala pozitīvi korelē ar apmierinātību ar ģimenes vidi, kurā valda sadarbība, tiek atbalstīta ģimenes locekļu emociju ekspresija un raksturīga aktīvas atpūtas orientācija, negatīvi korelē ar apmierinātību ar ģimenes vidi, kura orientēta uz konfliktiem. Apakšskala *Diferencēšana* uzrāda statistiski nozīmīgu pozitīvu sakarību ar ģimenes vides labizjūtas rādītāju.

FIAS apakšskala *Aktīva feministē* uzrāda statistiski nozīmīgas pozitīvas korelācijas ar apmierinātību ar ģimenes vidi, kas orientējas uz sadarbību, atbalsta ģimenes locekļu emociju ekspresiju un orientējas uz aktīvu atpūtu. FIAS apakšskala *Aktīva feministē* statistiski nozīmīgi pozitīvi korelē ar ģimenes vides labizjūtas rādītāju.

Nosakot statistiski nozīmīgas sakarības starp FIAS apakšskalām un ģimenes grupām un ģimenes tipiem, tika iegūts, ka FIAS apakšskala *Dusmas un piesardzība* neuzrāda nevienu statistiski nozīmīgu korelāciju, bet apakšskala *Līdzvērtība* statistiski nozīmīgi pozitīvi korelē ar ģimeni, kura ir orientēta uz neatkarību, bet apakšskala *Atklāsme un sintēze* uzrāda divas statistiski nozīmīgas negatīvas korelācijas ar dezorganizētas ģimenes tipu un ģimenes grupu, kas ir orientēta uz sistēmas uzturēšanu. Tāpat arī FIAS apakšskala *Diferencēšana* uzrāda negatīvu statistiski nozīmīgu korelāciju ar ģimenes tipu, kas ir orientēts uz neatkarību.

Saistība starp sieviešu feministisko identitāti un identitātes krīzi

Tika konstatēts, ka pastāv statistiski nozīmīgas pozitīvas sakarības (skat. 4.tabulu) starp IKA skalu un FIAS apakšskalām *Dusmas un piesardzība*, *Atklāsme un sintēze* un *Aktīva feministē*, bet netika konstatētas statistiski nozīmīgas sakarības ar apakšskalām *Līdzvērtība* un *Diferencēšana*. Tika veikta papildus izpēte starp Feministiskās identitātes attīstības skaras apakšskalām un Identitātes krīzes aptaujas skaras apakšskalām (skat.11.pielikums), lai noskaidrotu vai un kādas no IKA apakšskalām, kas raksturo identitātes krīzi kādā no DXIIR – identitātes krīzes noteikšana, DXIV – identitātes problēmas, Ilgtermiņa mērķi, Karjeras izvēle, Draudzība, Seksualitāte, Relīģija, Vērtības vai Grupas lojalitātes jomām, uzrāda saistības ar FIAS apakšskalām.

FIAS apakšskala *Dusmas un piesardzība* statistiski nozīmīgi pozitīvi korelē ar DxIIR ($r_s=0,21$; $p<0,001$) un apakšskalu DxIV ($r_s=0,14$; $p=0,002$). Apakšskala *Atklāsme un sintēze* uzrāda nozīmīgu pozitīvu saistību ar DxIIR ($r_s=0,20$; $p<0,001$) un ar DxIV ($r_s=0,17$; $p<0,001$), bet apakšskala *Aktīva feministē* uzrāda nozīmīgu pozitīvu saistību ar DxIIR ($r_s=0,16$; $p<0,001$) un ar DxIV ($r_s=0,10$; $p=0,024$).

Papildus korelāciju analīze starp FIAS apakšskalām un IKA septiņām apakšskalām (identitātes krīzes jomām) norāda, ka FIAS apakšskala *Dusmas un piesardzība* statistiski nozīmīgi pozitīvi korelē ar identitātes krīzes rādītājiem šādās jomās: ilgtermiņa mērķi ($r_s=0,20$; $p<0,001$), karjeras izvēle ($r_s=0,13$; $p=0,004$), draudzība ($r_s=0,14$; $p=0,002$), seksualitāte ($r_s=0,13$; $p=0,003$), religija ($r_s=0,09$; $p=0,036$), vērtības ($r_s=0,12$; $p=0,006$) un grupas lojalitāte ($r_s=0,18$; $p<0,001$).

Tāpat arī FIAS *Atklāsmes un sintēzes* apakšskala uzrāda statistiski nozīmīgas pozitīvas sakarības ar visām septiņām IKA apakšskalām: ilgtermiņa mērķiem ($r_s=0,14$; $p=0,001$), karjeras

izvēli ($r_s=0,16$; $p<0,001$), draudzību ($r_s=0,14$; $p=0,002$), seksualitāti ($r_s=0,22$; $p<0,001$), reliģiju ($r_s=0,12$; $p=0,006$), vērtībām ($r_s=0,13$; $p=0,003$) un ar grupas lojalitāti ($r_s=0,16$; $p<0,001$).

Līdzīgas statistiski nozīmīgas pozitīvas korelācijas uzrāda arī FIAS apakšskala *Aktīva feministe*, kas uzrāda nozīmīgas saistības ar identitātes krīzi ilgtermiņa mērķu ($r_s=0,13$; $p=0,003$), karjeras izvēles ($r_s=0,12$; $p=0,005$), draudzības ($r_s=0,12$; $p=0,008$), seksualitātes ($r_s=0,25$; $p<0,001$), reliģijas ($r_s=0,15$; $p=0,001$), vērtību ($r_s=0,14$; $p=0,002$) un grupas lojalitāti ($r_s=0,21$; $p<0,001$) jomās, bet FIAS apakšskala *Diferencēšana* uzrāda tikai vienu statistiski nozīmīgu pozitīvu saistību ar IKA apakšskalu grupas lojalitāte ($r_s=0,10$; $p=0,033$).

Saistība starp sieviešu apmierinātību ar ģimenes vidi, ģimenes dzīvi un identitātes krīzi

Atbildot uz pētījuma 3.jautājumu par *saistību starp sieviešu apmierinātību ar ģimenes vidi, ģimenes dzīvi un identitātes krīzi*, tika veikta sakarību izpēte starp apmierinātības ar ģimenes vidi (GVS-A) apakškalām un IKA skalu un tās apakškalām, kā arī starp rādītājiem Apmierinātība ar ģimenes dzīvi, IKA skalu un IKA apakškalām un iegūti šādi rezultāti:

Identitātes krīzes aptaujas rādītāji uzrāda statistiski nozīmīgu negatīvu korelāciju ar skalu Apmierinātība ar ģimenes dzīvi (AGDz) ($r_s=-0,11$; $p=0,017$). Papildus analīze par to, kādas statistiski nozīmīgas saistības pastāv starp Apmierinātību ar ģimenes vidi, Apmierinātību ar ģimenes dzīvi un Identitātes krīzes aptaujas apakškalām, uzrādīja statistiski nozīmīgas negatīvas korelācijas: Apmierinātība ar ģimenes dzīvi ar IKA (DxIIIR – Identitātes krīzes noteikšanas skalu) ($r_s=-0,20$; $p<0,001$), ar IKA (DxIV – Identitātes problēmu noteikšanas skalu) ($r_s=-0,19$; $p<0,001$), ar IKA apakšskalu Ilgtermiņa mērķi ($r_s=-0,10$; $p=0,022$) un ar IKA apakšskalu Draudzība ($r_s=-0,11$; $p=0,013$).

Veicot vēl detalizētāku saistību analīzi starp IKA un AGDz apakškalām, tika konstatēts, ka statistiski nozīmīgas pozitīvas sakarības pastāv starp neapmierinātību ar ģimenes dzīvi un identitātes krīzi karjeras izvēles jomā ($r_s=0,101$; $p=0,024$), starp neitrālu ģimenes dzīves vērtējumu un identitātes krīzi seksualitātes jomā ($r_s=0,101$; $p=0,024$) un vērtību jomā ($r_s=0,117$; $p=0,009$), bet negatīva sakarība ir starp daļēju neapmierinātību ar ģimenes dzīvi un identitātes krīzi reliģijas jomā ($r_s=-0,089$; $p=0,045$), kā arī starp ļoti izteiktu apmierinājumu ar ģimenes dzīvi un identitātes krīzi grupas lojalitātes jomā ($r_s=-0,094$; $p=0,035$).

Analizējot IKA saistību ar Apmierinātību ar ģimenes vidi (GVS-A), tika konstatēta viena statistiski nozīmīga pozitīva saistība – ar ģimenes vidi, kurā raksturīga kontrole ($r_s=0,09$; $p=0,046$).

Veicot IKA apakšskalu un Apmierinātības ar ģimenes vidi detalizētu korelācijas analīzi, tika konstatēts, ka apmierinātība ar ģimenes vidi, kurā ir sadarbība negatīvi korelē ar IKA (DxIIIR) ($r_s=-0,17$; $p<0,001$) un IKA (DxIV) ($r_s=-0,19$; $p=0,001$). Tāpat arī apmierinātība ar ģimenes vidi, kurā ir atbalsts ģimenes locekļu emociju ekspresijai, negatīvi korelē ar IKA (DxIIIR) ($r_s=-0,16$; $p<0,001$),

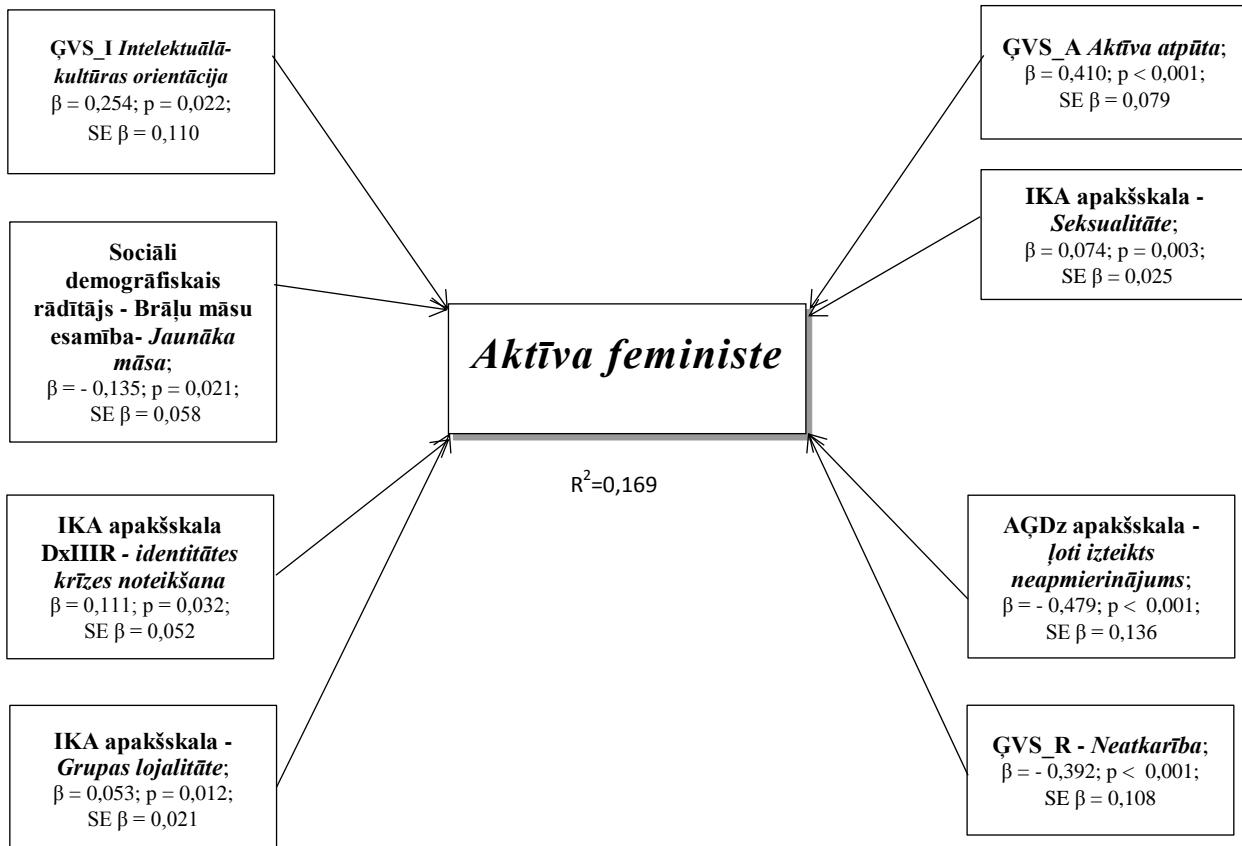
IKA (DxIV) ($r_s=-0,13$; $p=0,004$) un arī ar IKA apakšskalu – ilgtermiņa mērķiem ($r_s=-0,11$; $p=0,014$). Apmierinātība ar ģimenes vidi, kuru raksturo konflikti, uzrāda pozitīvas korelācijas ar IKA (DxIIIR) ($r_s=0,17$; $p<0,001$) un IKA (DxIV) ($r_s=0,10$; $p=0,033$). Tāpat pozitīva korelācija pastāv starp apmierinātību ar ģimenes vidi, kas orientēta uz kontroli, un IKA (DxIIIR) ($r_s=0,13$; $p=0,004$).

Apmierinātība ar ģimenes vidi, kas orientēta uz neatkarību, uzrāda statistiski nozīmīgas negatīvas saistības ar IKA (DxIIIR) ($r_s=-0,14$; $p=0,002$) un IKA (DxIV) ($r_s=-0,09$; $p=0,042$). Apmierinātība ar ģimenes vidi ar intelektuāli kulturālu orientāciju uzrāda negatīvu korelāciju ar IKA (DxIV) ($r_s=-0,13$; $p=0,013$). Tāpat tika konstatētas statistiski nozīmīgas negatīvas sakarības starp apmierinātību ar ģimenes vidi, kas ir orientēta uz aktīvu atpūtu, un IKA (DxIIIR) ($r_s=-0,10$; $p=0,026$), un IKA (DxIV) ($r_s=-0,15$; $p=0,001$). Tika atklāta negatīva korelācija starp apmierinātību ar ģimenes vidi, kurā ir morāli reliģiskais uzsvars, un IKA (DxIIIR) ($r_s=-0,10$; $p=0,025$) un IKA (DxIV) ($r_s=-0,09$; $p=0,038$), kā arī tika konstatēts, ka apmierinātība ar ģimenes vidi, kurā ir morāli reliģiskais uzsvars, negatīvi korelē ar IKA apakšskalu Religija ($r_s=-0,16$; $p<0,001$). Apmierinātība ar ģimenes vidi, kas orientēta uz sasniegumiem, uzrādīja nozīmīgu negatīvu saistību ar IKA (DxIV) ($r_s=-0,13$; $p=0,004$).

Feministiskās identitātes dimensijas prognozējošie modeļi

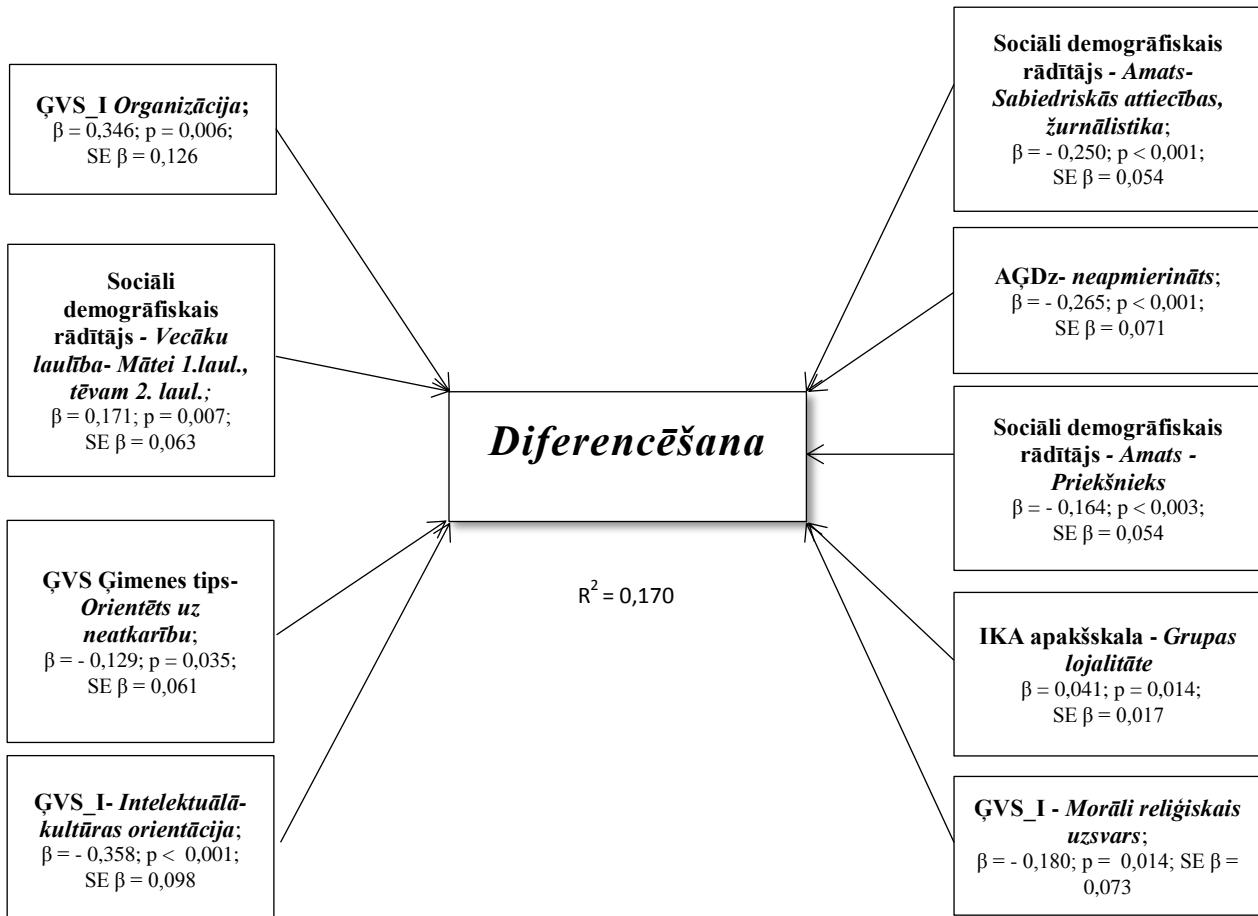
Lai atbildētu uz 4.pētījuma jautājumu *Kādi sociāli demogrāfiskie (vecums, tautība, vecāku tautība, specialitāte, bērni, ģimenes stāvoklis, brāļi/māsas, dzīves vide un dzīves vieta, vecāku laulība, augstāko izglītību skaits), ģimenes vides (apmierinātības ar ģimenes dzīvi, reālās ģimenes vides, ideālās ģimenes vides, apmierinātības ar ģimenes vidi) un identitātes krīzes mainīgie prognozē feministiskās identitātes dimensijas?* tika veikta lineārā regresijas analīze starp FIAS apakšskalām un GVS apakšskalām (GVS-R – reālā ģimenes vide; GVS-I – ideālā ģimenes vide; GVS-A – apmierinātība ar ģimenes vidi; GVS-L – ģimenes vides labizjūta), IKA skalu un apakšskalām, AGDz skalu un apakšskalām, kā arī sociāli demogrāfiskajiem rādītājiem. No iegūtajiem rezultāti izveidoti pieci FIAS apakšskalu jeb feministiskās identitātes dimensijas prognozējošie modeļi (skat. 4. – 8.attēlus).

1.modelis, kas prognozē FIAS apakšskalas dimensiju – *Aktīva feministe*, izskaidro 16,9% ($R^2=0,169$) apakšskalas rezultātu un modelis ir statistiski nozīmīgs ($R^2=0,169$, $F(8, 492)=112,544$, $p <0,001$) (skat. 4.attēlu).

4.attēls. Feministiskās identitātes dimensiju *Aktīva feministe* prognozējošā modeļa grafiskais attēlojums

2.modelis, kas prognozē FIAS apakšskalas dimensiju – *Diferencēšana*, izskaidro 17% ($R^2=0,170$) apakšskalas rezultātu un modelis ir statistiski nozīmīgs ($R^2=0,170$, $F(9,491)= 11,151$, $p<0,001$) (skat. 5.attēlu).

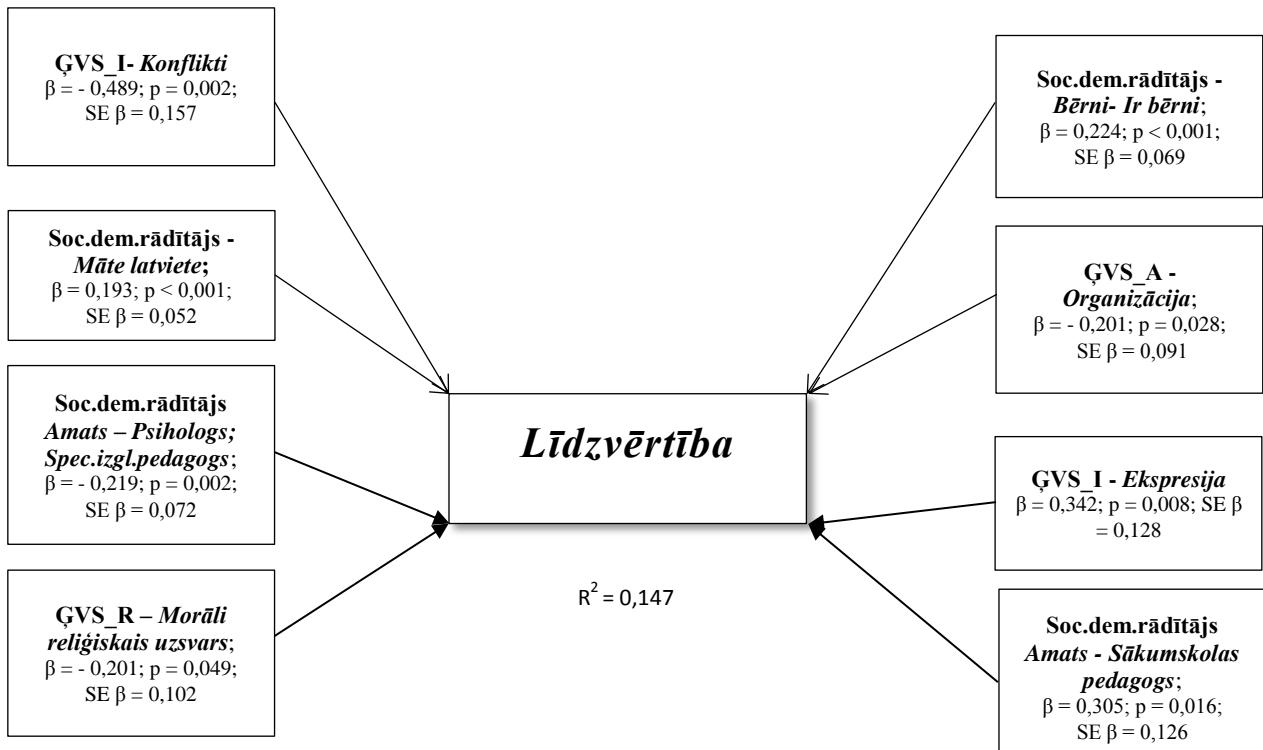
5.attēls. Feministiskās identitātes dimensiju *Diferencēšana* prognozējošā modeļa grafiskais attēlojums

3.modelis, kas prognozē FIAS apakšskalas dimensiju *Atklāsme un sintēze*, izskaidro 10% ($R^2=0,100$) apakšskalas rezultātu un modelis ir statistiski nozīmīgs ($R^2=0,100$, $F(4, 496)=13,776$, $p<0,001$) (skat. 6. attēlu).

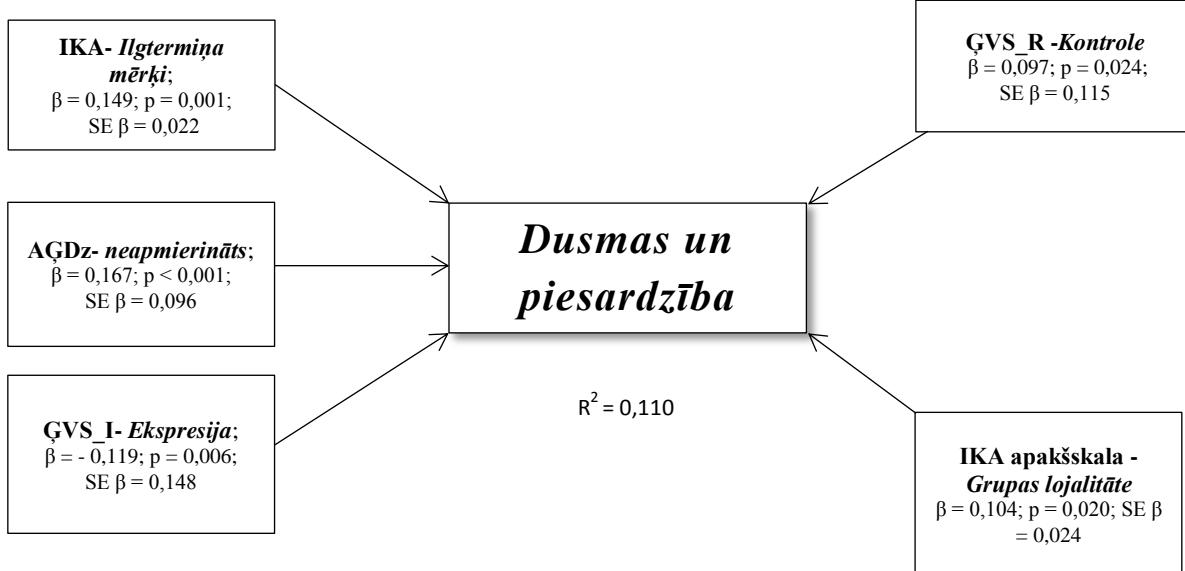
6.attēls. Feministiskās identitātes dimensiju *Atklāsme un sintēze* prognozējošā modeļa grafiskais attēlojums

4.modelis, kas prognozē FIAS apakšskalas dimensiju *Līdzvērtība*, izskaidro 14,7% ($R^2=0,147$) apakšskalas rezultātu un modelis ir statistiski nozīmīgs ($R^2=0,147$, $F(8, 492)=10,567$, $p<0,001$) (skat. 7.attēlu).

7.attēls. Feministiskās identitātes dimensiju *Līdzvērtība* prognozējošā modeļa grafiskais attēlojums

5.modelis, kas prognozē FIAS apakšskalas dimensiju *Dusmas un piesardzība*, izskaidro 11% ($R^2=0,11$) apakšskalas rezultātu un modelis ir statistiski nozīmīgs ($R^2=0,110$, $F(5, 495)=12,289$, $p<0,001$) (skat. 8.attēlu).

8.attēls. Feministiskās identitātes dimensiju *Dusmas un piesardzība* prognozējošā modeļa grafiskais attēlojums

Feministiskās identitātes dimensiju Diferencēšana un Līdzvērtība modeļus, kas raksturo sievietes, kuras atbalsta stereotipiskās genderlomas, pamatā prognozē sociāli demogrāfiskie rādītāji

un ģimenes vides mainīgie, bet Aktīvas feministes, Dusmu un piesardzības, Atklāsmes un sintēzes dimensiju modeļus, kas ir saistīti ar aktīva feminisma idejām, pārsvarā prognozē ģimenes vides un identitātes krīzes mainīgie.

Aktīvas feministes dimensiju ar 17% varbūtību prognozē nosacījumi, ka sievietei nav jaunākās māsas, ģimenes vide, kurā netiek atzīta ģimenes locekļu neatkarība, neapmierinātība ar ģimenes orientāciju uz aktīvu atpūtu, bet nav vērojama ļoti izteikta neapmierinātība ar ģimenes dzīvi kopumā. Pastāv vēlme savu nākotnes ģimeni orientēt uz intelektuālajām kultūras vērtībām. Jau ilgstoši tiek pārdzīvota identitātes krīze attiecībā uz seksualitātes jautājumiem un grupas lojalitātes jautājumiem.

Diferencēšanas dimensiju ar 17% varbūtību prognozē nosacījums, ka studente mātei ir meita no pirmās laulība, bet viņas tēvam šī ir jau otrā laulība, viņa nevēlēsies apgūt vadītāja specialitāti, kā arī studēt sabiedrisko attiecību jomā vai žurnālistikā. Ģimenes vide nav orientēta uz ģimenes locekļu savstarpējo neatkarību, taču studente pašreiz nav neapmierināta ar kopējo ģimenes dzīvi. Savā nākotnes ģimenē viņa vēlas lielāku organizētību, bet mazāku orientāciju uz morāli reliģiskajām un intelektuāli kulturālajām vērtībām. Identitātes krīze attiecībā uz grupas lojalitāti.

Atklāsmes un sintēzes dimensiju ar 10% varbūtību spēj prognozēt ilgstoša vispārējā identitātes krīze, nosacījums, ka studente nav daļēji apmierināta ar ģimenes dzīvi un dzīve ģimenes vidē, kura nav orientēta uz sistēmas uzturēšanu.

Līdzvērtības dimensiju ar 15% varbūtību spēj prognozēt māte latviete, bērns pirmajā studiju gadā, izvēle studēt sākumskolas pedagoģiju un nevēlēšanās studēt psiholoģiju vai speciālās izglītības pedagoģiju. Ģimenē netiek atbalstītas morāli reliģiskās vērtības un studente nav apmierināta ar ģimenes dzīves organizētību, bet savā nākotnes ģimenē viņa vēlas lielāku emocionālo ekspresiju, bet nevēlas konfliktus.

Dusmu un piesardzības dimensiju ar 11% varbūtību spēj prognozēt ģimenes vide ir ar izteiku kontroli un neapmierinātība ar ģimenes dzīvi. Nākotnes ģimeni vēlas ar mazāku emocionālo ekspresiju. Identitātes krīze attiecībā uz grupas lojalitāti un ilgtermiņa mērķiem.

Pētījuma ierobežojumi un ieteikumi turpmākai izpētei

Būtisks pētījuma ierobežojums saistās ar kultūrvides un vēsturisko tradīciju ietekmi. Pētījumā analizētie modeļi un teorētiskās atziņas lielākoties ir radušās Amerikas Savienotajās Valstīs vai Eiropā, bet Latvijas kultūrvide ir ievērojami atšķirīga no šīm valstīm, jo Latvija pusgadsimtu atradās Padomju Sociālistisko Republiku Savienības sastāvā, kurā valdīja pilnīgi atšķirīgas vērtības, „dzelzs priekškars” neļāva iegūt informāciju, kas notiek ārpus PSRS robežām. Šādā slēgtā vidē, ar izteiki komunistisku ideoloģiju izauga vairākas paaudzes un Latvijas kultūrvide, it īpaši ģimenes jomā, vairāk atbilst Austrumeiropas un Krievijas kultūrvides īpatnībām, nekā ASV vai Eiropas kultūrvidei.

un tradīcijām. Jāņem vērā arī tas, ka pētījuma respondentu mātes un tēvi lielu daļu savas dzīves pavadīja no mūsdienu kultūrvides atšķirīgā kultūrvidē ar atšķirīgām vērtībām.

Būtiski, ka pētījuma izlase ir tikai augstskolu 1.kursa sievietes, līdz ar to ir aptverta tikai maza sieviešu populācijas daļa un pētījuma rezultātu pielietojums, līdz ar to, ir ierobežots.

Jāņem vērā pētnieka nelielā pieredze šādu nozīmīgu un lielu pētījumu veikšanā, kas var ierobežot dažādu likumsakarību interpretācijas sociālās psiholoģijas kontekstā.

Svarīgs pētījuma ierobežojums ir arī samērā nelielā respondentu profesionālā daudzveidība, kas var tieši ietekmēt izstrādātos modeļus, jo ārpus pētījuma robežām palika daudzas profesijas, kā, piemēram, ārsti, inženierzinātņu specialitātes utt.

Ieteikumi turpmākajiem pētījumiem:

1. Paplašināt pētījuma izlases vecuma robežas.
2. Saskaņā ar to, ka feministiskā identitāte ir sieviešu sociālā identitāte, bet sociālā identitāte tāpat kā personīgā identitāte ir dinamiska un laikā mainīga, tad būtu nepieciešams veikt longitudinālu pētījumu, lai izpētītu feministiskās identitātes attīstības dinamiku.
3. Šajā pētījumā izmantotas citas kultūrvides autoru definīcijas un saturs par feministisko identitāti, tāpēc būtu nepieciešams izpētīt jēdzienu „feminisms” saturu Latvijas kultūrvidē dzīvojošajiem iedzīvotājiem.
4. Sakarā ar FIAS neskaidro pantu sadalījumu, kas neatbilst ne faktoranalīzes, ne latento profilu analīzes sadalījumam, būtu ieteicams aptaujas kopējo validitāti pārbaudīt ar vēl kādu citu, līdzīgu feministiskās identitātes pazīmju mērīšanas instrumentu.

Secinājumi

Lai noskaidrotu Latvijas sieviešu feministiskās identitātes saturu un feministiskās identitātes dimensijas prognozējošos faktorus, tika veikta zinātniskās literatūras teorētiskā analīze un empīriskais pētījums, kurā iegūto datu analīze ļauj konstatēt, ka pētījuma mērķis ir sasniegts. Iegūtie rezultāti ļauj izdarīt secinājumus par četriem pētījuma pamatjautājumiem un četriem papildjautājumiem.

Atbildot uz 1.pētījuma jautājumu „**Kāds Latvijas sieviešu feministiskās identitātes saturs?**” var secināt, ka:

- Latvijas sieviešu izlasē biežāk sastopamas ir sievietes ar feministiskās identitātes dimensijām – Dusmas un piesardzība, Atklāsme un sintēze un Aktīva feministe, tās ir sievietes, kuras vairāk atbalsta feministiskās kustības izvirzīto mērķi cīnīties par *genderu* vienlīdzību, bet mazāk ir to sieviešu (Līdzvērtības, Diferencēšanas dimensijas pārstāvju), kas atbalsta un atzīst vēsturiski pieņemtās vīriešu un sieviešu *genderlomas*.

Atbildot uz pētījuma 2. jautājumu „**Kāda ir saistība starp sieviešu feministisko identitāti un viņu a) sociāli demogrāfiskajiem rādītājiem, b) apmierinātību ar ģimenes dzīvi, c) reālo un ideālo ģimenes vidi, d) apmierinātību ar ģimenes vidi, e) identitātes krīzi?**” var secināt:

a) pastāv sakarības starp sieviešu feministiskās identitātes dimensijām un sociāli demogrāfiskajiem rādītājiem. Statistiski nozīmīgas sakarības uzrāda FIAS dimensija Dusmas un piesardzība ar *specialitāti* un *ģimenes stāvokli*, Līdzvērtība ar *bērniem*, *tautību* un *mātes tautību*, Atklāsme un sintēze ar *vecuma grupu* un *augstāko izglītību skaitu*, Diferencēšana ar *ģimenes stāvokli* un *tēva tautību*, bet Aktīva feministe ar *brāļiem/māsām*.

Attiecībā uz *specialitāti* tika atklāts, ka Atklāsmes un sintēzes, kā arī Līdzvērtības dimensijām visvairāk dod priekšroku topošie sākumskolas pedagogi, viszemāk tās vērtē *specialitāšu grupa*, kas ietver psihologa, speciālās izglītības pedagoga un logopēda *specialitātes*, bet Aktīvas feministes uzskatus visvairāk atzīst topošie psihologi, speciālās izglītības pedagogi un logopēdi, kamēr topošie sākumskolas pedagogi šos uzskatus atzīst vismazāk. Atklāsmes un sintēzes dimensijai visvairāk dod priekšroku sievietes, kuras iegūst pirmo augstāko izglītību, bet tās, kurām tā nav pirmā augstākā izglītība šo dimensiju atzīst nozīmīgi mazākā mērā.

Attiecībā uz *bērniem* tika atklāts, ka Līdzvērtības dimensijai vairāk dod priekšroku sievietes ar *bērniem*. Šai skalai tika arī atklāta nozīmīga atšķirība attiecībā uz *tautību* (visvairāk Līdzvērtību atzīst latvietes, vismazāk – krievietes) un *mātes tautību* (visvairāk Līdzvērtību atzīst sievietes, kuru mātes ir latvietes, vismazāk – citu tautību pārstāves). Saistībā ar *brāļiem* un *māsām* tika atklāts, ka Aktīvas feministes dimensijai visvairāk dod priekšroku respondentes ar *vecāks brālis* vai *brāļi*, bet vismazāk – respondentes ar *jaunāku māsu* vai *māsām*. Attiecībā uz *vecāku laulības statusu tendences līmeni* tika atklāts, ka Diferencēšanas dimensijai visvairāk dod priekšroku sievietes, kuras dzimušas laulības modelī – mātei pirmā, bet tēvam otrā laulība, bet vismazāk to atbalsta sievietes no *ģimenes*, kurā ir tēvam pirmā laulība, bet mātei otrā laulība.

Attiecībā uz *tēva tautību*, *dzīves vidi* un *dzīves vietu*, kā arī *vecuma grupām* statistiski nozīmīgas atšķirības netika atklātas.

b) apmierinātības ar ģimenes dzīvi rādītajam ir pozitīva saistība ar feministiskās identitātes dimensiju *Diferencēšana*. Detalizētāka analīze atklāja negatīvas saistības starp *Diferencēšanu* un neapmierinātību ar ģimenes dzīvi, *Aktīvas feministes* dimensiju un ļoti izteiku neapmierinātību ar ģimenes dzīvi, *Atklāsmes un sintēzes* dimensiju un daļēju apmierinātību ar ģimenes dzīvi. Pozitīvas saistības tika atklātas starp *Atklāsmi un sintēzi* un apmierinātību ar ģimenes dzīvi, *Dusmām un piesardzību* un neapmierinātību ar ģimenes dzīvi. *Līdzvērtības* dimensija neuzrādīja nevienu statistiski nozīmīgu sakarību ar AGDZ apakšskalām.

c) tika atklātas vairākas sakarības starp feministiskās identitātes dimensijām un ģimenes vides apakšskalām, ģimenes tipiem un grupām.

- *Dusmu un piesardzības* dimensija uzrāda pozitīvas sakarību ar reālo ģimenes vidi ar morāli reliģisko uzsvaru un kontroli, bet negatīvu sakarību ar reālo ģimenes vidi, kurā ir aktuāli neatkarības jautājumi. Negatīva sakarība tika atklāta starp apakšskalu *Dusmas un piesardzība* un ideālo ģimenes vidi, kurā akcentēta ģimenes locekļu emociju ekspresija.

- *Līdzvērtības* dimensija uzrāda pozitīvas sakarības ar reālo ģimenes vidi, kas orientēta uz neatkarību un intelektuāli kulturāliem jautājumiem, bet negatīvu sakarību ar ģimenes vidi ar morāli reliģisku uzsvaru. Šī apakšskala uzrāda pozitīvas sakarības ar ideālo ģimeni, kurā būs sadarbība, ģimenes locekļu emocionālā ekspresija, intelektuāli kulturāla orientācija un orientācija uz aktīvu atpūtu, bet negatīvu sakarību ar ideālo ģimeni, kurā valdīs konflikti. *Līdzvērtības dimensija* uzrāda pozitīvu sakarību ar ģimenes tipu, kas ir orientēts uz neatkarību.

- *Atklāsmes un sintēzes* dimensija uzrāda pozitīvas sakarības ar reālo ģimenes vidi ar morāli reliģisko orientāciju, uzsvaru uz organizāciju un kontroli, kā arī pozitīvas sakarības ar ideālo ģimenes vidi ar morāli reliģisko uzsvaru, uzsvaru uz organizāciju un kontroli. Šī dimensija uzrāda negatīvas sakarības ar dezorganizētās ģimenes tipu un ģimenes grupu, kas ir orientēta uz sistēmas uzturēšanu.

- *Diferencēšanas* dimensija uzrāda pozitīvas sakarības ar reālo ģimenes vidi, kas orientēta uz sadarbību, ir morāli reliģiski orientēta un ar akcentētu organizāciju, negatīvas sakarības atklātas ar reālo ģimenes vidi, kas orientēta uz konfliktiem un ar intelektuāli kulturālu orientāciju. Pozitīvas sakarība tika atklātas ar ideālo ģimenes vidi ar morāli reliģisko uzsvaru, bet negatīva – ar ideālo ģimenes vidi, kas atbalsta emociju ekspresiju un intelektuāli kulturālo orientāciju. Šī dimensija uzrāda negatīvu sakarību ar ģimenes tipu, kas ir orientēts uz neatkarību.

- *Aktīvas feministes* dimensija uzrāda negatīvu sakarību ar reālo ģimenes vidi, kas orientēta uz indivīda neatkarību, bet pozitīvu sakarību ar ģimenes vidi, kas orientēta uz aktīvu atpūtu un sasniegumiem, ar intelektuāli kulturālu orientāciju, morāli reliģisko uzsvaru un kontroles vadošo lomu ģimenē. Tāpat šī dimensija uzrādīja pozitīvas sakarības ar ideālo ģimenes vidi, kurā būs konflikti, izteikta ģimenes locekļu kontrole, bet negatīvas sakarības ar ideālo ģimenes vidi ar orientāciju uz sadarbību, atbalstu emociju ekspresijai un aktīvas atpūtas orientāciju.

d) Analizējot sakarības starp apmierinātību ar ģimenes vidi (arī ar labizjūtu) un feministiskās identitātes dimensijām, tika konstatēts, ka *Līdzvērtība* uzrāda negatīvas sakarības ar apmierinātību ar ģimenes vidi, kas atbalsta ģimenes locekļu emociju ekspresiju, un ģimenes vidi, kurā valda organizācija, šī dimensija uzrāda negatīvu sakarību arī ar ģimenes vides labizjūtu. *Atklāsmes un sintēzes* dimensija uzrāda pozitīvas sakarības ar apmierinātību ar ģimenes vidi, kura orientēta uz

sadarbību un aktīvu atpūtu. *Diferencēšanas* dimensija uzrāda pozitīvu sakarību ar apmierinātību ar ģimenes vidi, kurā valda sadarbība, kas atbalsta emociju ekspresiju un aktīvu atpūtu, šī dimensija negatīvi korelē ar apmierinātību ar ģimenes vidi, kura orientēta uz konfliktiem. *Diferencēšanas* dimensija uzrāda pozitīvu sakarību ar ģimenes vides labizjūtas rādītāju. *Aktīvas feministes* dimensija uzrāda pozitīvu sakarību ar apmierinātību ar ģimenes vidi, kas orientējas uz sadarbību, atbalsta emociju ekspresiju un aktīvu atpūtu. Šī dimensija pozitīvi korelē ar ģimenes vides labizjūtas rādītāju.

e) Analizējot sakarības starp feministiskās identitātes dimensijām un identitātes krīzi, tika konstatēts, ka pastāv pozitīvas sakarības starp identitātes krīzes kopējo rādītāju, kā arī ar visām septiņām identitātes krīzes aptaujas apakšskalām (ilgtermiņa mērķi, karjeras izvēle, draudzība, seksualitāte, reliģija, vērtības, grupas lojalitāte) un *Dusmu un piesardzības, Atklāsmes un sintēzes* un *Aktīvas feministes* dimensijām, kas norāda, ka palielinoties atbalstam feministiskajiem uzskatiem un, pieaugot gatavībai iesaistīties feministisko ideālu aizstāvēšanā, ir saistības ar identitātes krīzes stāvokli, bet, samazinoties identitātes krīzei, palielinās stereotipisko sieviešu un vīriešu lomu pieņemšana un atzīšana.

Atbildot uz pētījuma 3. jautājumu „**Kāda ir saistība starp sieviešu apmierinātību ar ģimenes vidi, ģimenes dzīvi un identitātes krīzi?**” var secināt, ka pastāv sakarības starp sieviešu apmierinātību ar ģimenes vidi, ģimenes dzīvi un identitātes krīzi. Palielinoties neapmierinātībai ar kontroli ģimenes vidē, palielinās kopējā identitātes krīze. Sievietēm kļūstot apmierinātākām ar sadarbību starp ģimenes locekļiem, samazinās identitātes krīzes un identitātes problēmu rādītāji, turklāt sievietēm kļūstot apmierinātākām ar emocionālo ekspresiju starp ģimenes locekļiem samazinās arī problēmas ar ilgtermiņa mērķiem. Pieaugot neapmierinātībai ar konfliktiem un kontroli ģimenes vidē, kļūst izteiktāka ieilgusī identitātes krīze un identitātes problēmas, bet sievietēm kļūstot apmierinātākām ar neatkarību ģimenes vidē samazinās identitātes krīze un identitātes problēmas. Sievietes, kuras ir apmierinātas ar ģimenes orientāciju uz intelektuāli kultūrlajām vērtībām, būs mazākas identitātes problēmas, bet identitātes krīzes rādītāji samazināsies sievietēm, kuras būs apmierinātas ar ģimenes orientāciju uz sasniegumiem.

Atbildot uz 4. pētījuma jautājumu par to, **kādi sociāli demogrāfiskie (vecums, tautība, vecāku tautība, specialitāte, bērni, ģimenes stāvoklis, brāļi/māsas, dzīves vide un dzīves vieta, vecāku laulība, augstāko izglītību skaits), ģimenes vides (apmierinātības ar ģimenes dzīvi, reālās ģimenes vides, ideālās ģimenes vides, apmierinātības ar ģimenes vidi) un identitātes krīzes mainīgie prognozē feministiskās identitātes dimensijas**, var secināt, ka:

- Feministiskās identitātes dimensiju Diferencēšana un Līdzvērtība modeļus, kas raksturo sievietes, kuras atbalsta stereotipiskās genderlomas, pamatā prognozē sociāli demogrāfiskie rādītāji un ģimenes vides mainīgie, bet Aktīvas feministes, Dusmu un piesardzības, Atklāsmes un sintēzes

dimensiju modeļus, kas ir saistīti ar aktīva feminismā idejām, pārsvarā prognozē ģimenes vides un identitātes krīzes mainīgie.

- Aktīvas feministes dimensiju ar 17% varbūtību prognozē nosacījumi, ka sievietei nav jaunākās māsas, ģimenes vide, kurā netiek atzīta ģimenes locekļu neatkarība, neapmierinātība ar ģimenes orientāciju uz aktīvu atpūtu, bet nav vērojama ļoti izteikta neapmierinātība ar ģimenes dzīvi kopumā. Pastāv vēlme savu nākotnes ģimeni orientēt uz intelektuālajām kultūras vērtībām. Jau ilgstoši tiek pārdzīvota identitātes krīze attiecībā uz seksualitātes jautājumiem un grupas lojalitātes jautājumiem.
- Diferencēšanas dimensiju ar 17% varbūtību prognozē nosacījums, ka studente mātei ir meita no pirmās laulība, bet viņas tēvam šī ir jau otrā laulība, viņa nevēlēsies apgūt vadītāja specialitāti, kā arī studēt sabiedrisko attiecību jomā vai žurnālistikā. Ģimenes vide nav orientēta uz ģimenes locekļu savstarpējo neatkarību, taču studente pašreiz nav neapmierināta ar kopējo ģimenes dzīvi. Savā nākotnes ģimenē viņa vēlas lielāku organizētību, bet mazāku orientāciju uz morāli reliģiskajām un intelektuāli kulturālajām vērtībām. Identitātes krīze attiecībā uz grupas lojalitāti.
- Atklāsmes un sintēzes dimensiju ar 10% varbūtību spēj prognozēt ilgstoša vispārējā identitātes krīze, nosacījums, ka studente nav daļēji apmierināta ar ģimenes dzīvi un dzīve ģimenes vidē, kura nav orientēta uz sistēmas uzturēšanu.
- Līdzvērtības dimensiju ar 15% varbūtību spēj prognozēt māte latviete, bērns pirmajā studiju gadā, izvēle studēt sākumskolas pedagoģiju un nevēlēšanās studēt psiholoģiju vai speciālās izglītības pedagoģiju. Ģimenē netiek atbalstītas morāli reliģiskās vērtības un studente nav apmierināta ar ģimenes dzīves organizētību, bet savā nākotnes ģimenē viņa vēlas lielāku emocionālo ekspresiju, bet nevēlas konfliktus.
- Dusmu un piesardzības dimensiju ar 11% varbūtību spēj prognozēt ģimenes vide ir ar izteiku kontroli un neapmierinātība ar ģimenes dzīvi. Nākotnes ģimeni vēlas ar mazāku emocionālo ekspresiju. Identitātes krīze attiecībā uz grupas lojalitāti un ilgtermiņa mērķiem.

Šī pētījuma ietvaros Latvijā pirmo reizi tika adaptēti četri instrumenti: 1) Feministiskās identitātes attīstības skala (*Feministic Identity Development Scale*, Bargad & Hyde, 1991), 2) Apmierinātības ar ģimenes dzīvi skala (*Satisfaction with Family Life Scale*, Zabriskie et al., 2003), 3) Ģimenes vides skala (Ideālās un Reālās ģimenes vides forma) (*Family Environment Scale*, Moss & Moss, 2009) un 4) Identitātes krīzes aptauja (*Identity Distress Survey*, Berman, Montgomery & Kurtines, 2004).

Atbildot uz pētījuma papildjautājumiem par pētījuma instrumentu adaptācijas psihometriskajiem rādītājiem latviešu valodā tulkotajiem pētījuma instrumentiem var secināt, ka visu

četru adaptēto pētījuma instrumentu galvenie psihometriskie rādītāji atbilst vispārpienemtajām prasībām un šie instrumenti ir izmantojami turpmākajos pētījumos un praktiskajā darbībā.

Factors that predict the feministic identity dimension of Latvian females

General characterization of the thesis

The Latvian society is now in a state of constant change, which is dictated by economic, political and general globalization circumstances. Also the self-evident social institution which exists in society- the family is influenced by the same circumstances as society in general and these circumstances determine the instability and fluidity of the family's setting, for, as it is shown by Ārija Karpova (2006), the family is a „cell” of society. This instability and fluidity also influences the person that grows and develops in a family. Every member of a family has its own role and functions and these roles are determined by social norms and stereotypes that have since ancient times defined what roles in society and family are filled by the male and the female.

From the aspect of Religion, there are virtues and certitude in Christianity, Islam and Buddhism that show the hierarchy of family relationships and create a scale of human virtue systems. Those are included in philosophical religious literature, for example, the Bible and Quran „To the woman he said, I will greatly multiply thy sorrow and thy conception; in sorrow thou shalt bring forth children: and thy desire shall be to thy husband, and he shall rule over thee” (Bible, 1991: 7), „... men are a step above women” (Quran, 2011: 36). This system of virtues shows the male superiority over females.

In the majority of religions the female is prohibited from becoming religious – pastors, priests, archbishops or lamas (for example in Buddhism), but it is said that all are equal in front of the Lord. Maitra (Maitra, 2013) shows that Buddhism supports feminist ideas, it’s for social equality, against oppression and violence.

Historically the roles of male and female in a patriarchal or matriarchal family model have been strictly defined. By conducting a certain ritual the male or the female identify themselves as man- husband, father; and woman- wife, mother. Fromm (Фромм, 2006; Фромм, 2009) shows that humans have a natural tendency to yearn for a mother's lap, which is a known and safe setting and that is a metaphorical description of the matriarchal system. But at the same time he shows that the

matriarchal system blocks the development of the male's individuality and mind. In the patriarchal model the male has the leading role.

At this point the definitive borders of gender roles in the world are diminishing and the contingent of feminism are fighting for the equality of genders in all areas of life, while also showing that the role of the female is not to care for the household and children, because the male can do it just the same, that same-sex marriage is equivalent to traditional marriage. It is a known fact that since 2011 in the US official documents don't use the word mother or father but instead use „parent No.1” and „parent No.2” because of same-sex marriages the children feel discriminated against because they have two fathers and no mother and vice-versa. For example in the US in 2005 there have been 300 000 children that have lived in same-sex marriages and officials point to gender identification- mother and father are in conflict with the reality of today (Delfi, 2011).

Feminism is a social-political movement, with the goal to secure all rights of citizenship for females (Kramarae and others, 2000), a philosophy, an ideology, a policy (Grant, 1993), a research area of psychology (Downing & Roush, 1985). Feminism is a practice, perspective and process, and in the middle of the feminism theory is the *gender* and how we look upon the world from this point (Tarrant, 2008), also feminism is a social movement that looks for equal opportunities for all humans, despite their gender. The goal of the Feminism movement is to change models, that have lead against *gender*, race, class and sexual orientation and the main end-goal is to disrupt and end the oppression of women (Tarrant, 2009).

Possibly next to Economical factors, it is the role of females— historically traditional or modern roles, where one can find the source, why Europe now has high popularity for the Feminism movement and in Latvia, which is now part of the EU, can be seen a fast decline in birth, for example in 1991 people in Latvia, age 0- 14 were 21,5% but in 2011 only 14,2%, but people age from no 65 and older in 1991 were 11,8%, but in 2011 were already 18,4% . Whereas in Turkey young people, age till 14in 2011 were 25,6%, but people older than 65 years were 7,2% (Eirostatistika, 2013). European families have mostly one or two children in rare situations more, but in Arab countries, where Feminism is mostly an alien concept, families have five and more often even more children. Judging by statistics Europe is „getting older” – birth rates are lower than death rates (Eirostatistika, 2013) but distinctive patriarchal (Muslim) culture countries are „becoming younger” and in those countries the number of people living there increases.

Serova (Серова, 2001) points out that a female, who has achieved her wellbeing and is independent from the wealth of a man or husband, isn't oriented towards family bonds and commitment. These women live a free life and are in free relationships with men, which often there are a lot. These females life for their wellbeing and prosperity and if they want self-realization, they

can achieve it fully. Although they don't possess the most important thing that a "house woman" has – a family and a person (husband) who can support her in a difficult moment, they don't have children. They are alone with their problems and suffer from attachment disorder, because they don't need anyone for prolonged periods of time and they themselves are not needed by anyone (Серова, 2001).

As shown by the Russian researcher Ilyin (Ильин, 2010), the problem of today is the female need of self-realization, leaving the mother's role in second place. As a result there is the loneliness of many females in family life or even the lack of a family. A similar conclusion has been reached at the end of the 20th century by Valdez and Gutek, who discovered that leaders-females are not married in more occasions than females in a not-leading position. The higher the position, the higher qualification it demands, the higher is the number of females in this group that don't have children and the number of these females that have more than one child is even smaller (Valdez & Gutek, 1987).

The Feminism movement grasps an even bigger role in society, influencing social-economic, political and other processes of society and social institutions. Ozhigova (Ожигова, 2009) directs to the source-idea of Feminism, that it is this theory and its core-idea about renouncing bipolarity towards man as a biological or social category.

Parallel to Feminism as a growing political movement, emerges the Antifeminism movement, with the goal to preserve the historical roles of the male and the female. It should be noted that Feminism has many sub-areas, for example the socialist, radical, lesbian feminism, liberal, among others, Feminism, that sometimes fights against other Feminism (Grant, 1993).

Since the creation of Feminism there has been the scientific question about the female identification with Feminism and what psychological processes are tied with it (Fischer et al., 2000), why some females identify themselves with feminists, others support the ideas of Feminism, but see themselves as feminists and others think that it is more important to preserve the ancient and stereotypical roles of the males and the females. What are the factors that determine the need for females to choose the feminist identity?

It would therefore be useful to determine what is the feministic identity of Latvian females and what does it bode, knowing that Latvia has been part of the USSR for many years and that many generations grew in surroundings that had a Constitution (Constitution of the Union of Soviet Socialist Republics, 1983), which was a fundamental law, that dictated that males and females had equal rights to go to work, rights to vote and be voted, because the male and the female were USSR citizens, but next to that females also were given social relief.

Brokane (Brokāne, 2007) shows that *gender* awareness can be divided in 3 stages in Latvia, the first one beginning in 1918 when females received citizenship rights. She shows that true democracy is possible with a change of the patriarchal model in society, but at the same time notes that society feels safer in a patriarchal model, although during this time female political and social life has been marginal. Brokane writes that even during the USSR the patriarchal model was present and males still had bigger authority and decision-making power, but since 1991 there have been many processes in the new society that construct the social status of males and females (Brokāne, 2007).

Even during the Latvian SSR the doctor, sex pathologist, psychotherapist-psychanalyst Zālītis (Zālītis, 1981), who in Latvia emphasized sex education and the importance of love to young people giving special attention for the family and partnership and its importance in the further development of a person. He writes about a matriarchal family model: „There was obedience, uncertainty in father's speech. He doesn't decide himself, he refers to his wife. Meaning that the determinant one in the family is the wife, but that means that the family is in disharmony, without love (a woman can only love a strong man, upon who she can rely, not the other way around. In this kind of family the emotional life of children cannot develop properly” (Zālītis, 1981: 34).

Today in Latvia there are actual questions (that are severely criticized and fought against by representatives of religious groups) about gender identity and gender equality – books „Diena, kad Kārlis bija Karlīna” (*The Day when Karl was Caroline*”), „Diena, kad Rūta bija Rihards” (*The Day when Ruth was Richard*”), „Bērnudārzi, kuros ir vieta PepīPrinčiem un PirātPrincesēm” (*Kindergartens with a place for PippiPrinces and PiratePrincesses*) (Apollo, 2012), that achieved big resonance and multitude of opinions in society, which is why in this context the research of feminist, female and gender identity content in the modern Latvian surroundings is very important.

Einhorn and Sever (Einhorn & Sever, 2003) show that there exists a big difference in feminism political movement and development of feminism identity in countries that have been socialistic-oriented but are now oriented democratically, for example Poland, Yugoslavia as well as western-Europe countries and the US.

Recent enquiries about young Australians have shown that females more than males picture their future with relationships, children and career. Some young females want to find the perfect partner, want children, a successful career and free time (Whitty, 2001), although careerism can be more directed to a masculine (Marsh & Myers, 1986) identity description.

Before beginning this research there were feasibility studies done, using the narrative research method about young people's future dreams and hopes (Whitty, 2002), to determine if young females' ages 18 to 27, dreams and expectations about their future have typical feminist identity characteristics. The research (see chapter about the quality research) showed that young people's

narrative future identity shows feminist identity characteristics, which at the same time shows that young Latvian females have actual questions connected with feminist identity.

Although there is no universal definition for identity, Erikson's (Eriksons, 1998) identity concept is comprehensive enough, it is the answer to the question „What am I?” While searching for answers Erikson (1998) points out that a person can reach a point of identity crisis. Human identification with a social group is described by the social identity theory (Tajfel, 1969, 1974, 1982; Tajfel & Turner, 1986, 1979).

In this enquiry, using the feminist identity development scale (Bargad & Hyde, 1991), the feminist identity of females in Latvia will be researched. In literature it is pointed out that the feminist identity is the female's collective identity, which encompasses in itself the accepted attitude and self-identification with a feminist (Eisele & Stake, 2008).

In this research there will be an analysis of literature to determine how the female identity is understood (Helms, 1993, 1990; Gurin, 1985; Gurin & Townsend, 1986; Josselson, 1996, 1987, 1973 et al.), because the female's identity must be separated from the feminist identity because feminists can be both male and female, gender identity and *genderidentity* will be analyzed as well (Ильин, 2010; Bandura, 1986; Masters, 1979; Mischel, 1970; Bisaria, 1985; Maccoby, 1974; Weitzman, 1979; Cass, 1979; D'Augelli, 1994; Becker, 2008; Condor, 1984), because gender identity is connected more with human biological belonging to a specific gender, but *genderidentity* – with psychological belonging. It will help to distinct between feminist identity's psychological content from the genderidentity and *genderidentity*.

Most well-known representatives of the feminist theory are Downing, Roush, Horni, Paludi (Downing & Roush, 1985; Хорни, 2009; Paludi, 2002) and others. The development of female feminist identity influencing have been researched by scientists, such as Liss, O'Connor, Morosky, Crawford, Roy, Weibust, Miller (Liss & Erchull, 2010; Liss, O'Connor, Morosky, & Crawford, 2001; Roy, Weibust, & Miller, 2007) and others. Although the Feminism movement in the world, especially in Europe and the US is popular, however in scientific literature there wasn't research found about the role of family environment and the identity crisis in predicting female feminist identity dimensions.

Also in Latvia there have not been such research done, that is why it is important to adapt such proper research methods in Latvian environment so that one could explore and deeper understand the feminist identity as a psychological phenomenon in Latvia.

During this research methods were adapted for family environment research in Latvia's cultural setting, for exploration of the identity crisis and feminist identity, research done about the

connection between the female feminist identity, satisfied with the family, family setting and identity crisis and to create models for predicting feminist identity dimensions.

The scientific novelty reasoning and theoretical importance of the research:

Earlier research about feminist identity and the feminist identity model, made by Downing and (Downing & Roush, 1985), has earned some criticism from scientists that it doesn't grasp all feminist identity value dimensions (Bargad & Hyde, 1991), and that it has other shortcomings (Henderson-King & Stewart, 1997; Hyde, 2002; Moradi & Subich, 2002^a). Later, by completing the Downing and Roush model, Bargad and Hyde (Bargad & Hyde, 1991) developed the feminist identity scale, reducing Downing's and Roush's methodical point count and trying to mirror the feminist identity development in dynamic stages.

However even the Bargad and Hyde model is criticized for not having enough arguments for the sequence of feminist stages (Hansen, 2002), Good (Good et all., 2000) points out that the psychometrical criteria aren't fully realized, after which the said stages are divided, because during a factor analysis Good and his colleagues made a 14-factor model, but Bargad and Hyde had divided only 5 factors, after which the feminist identity model was made.

It is also unclear how even the Bargad and Hyde model works in general population, because this model has been developed in a specific setting; they created the model and approved it with female university students, who were doing woman studies (Bargad & Hyde, 1991) in programs oriented at feminist identity development and improvement, but it is unknown how this model works for other university students- females, in this case Latvian female university students.

That is why the scientific novelty and theoretical significance expresses itself in the following activities and results:

- A more precise concept of feminist identity in context of social psychology.
- These research instruments, translated in Latvian and adapted for the Latvian setting:
 - 1.Feminist Identity Development Scale (FIDS), (Bargad & Hyde, 1991);
 - 2.Satisfaction with Family Life Scale (SWFL), (Zabriskie et all., 2003);
 - 3.Family Environment Scale (FES), (Moss & Moss, 2009);
 - 4.Identity Distress Survey (IDS), (Berman, Montgomery & Kurtines, 2004);
 - 5.Narrative method of young people's future dreams (Narrative approach, Whitty, 2002).
- Research about feminist identity in social psychology started in Latvia.
- Created feminist identity dimension prediction models.

Practical use:

As a result of this research the received interconnection about female feminist identity and family setting, family life, identity crisis and social demographic indicators, as well as feminist identity dimension predicting models will be useful for other researchers to deeper explore the feminist identity in connection with other factors. Psychologists, psychology students psychotherapists will have useful and practical new research instruments that are adapted in Latvia: feminist identity development scale, the scale of satisfied with family life, the family setting scale, identity crisis scale and the narrative method about young people's future dreams.

Psychologists and psychotherapists in their consultative work will be able to practically use the findings and results of this research, so that they can help people with their psychological problems ever more professional, to raise the level of satisfaction and help them become happier in their families and society.

Goal of research: to explore Latvian female feminist identity dimension predicting factors

Object of research: female feminist identity

Subject of research: Predicting factors of Latvian female feminist identity dimension

Questions of research:

- 1) What is the content of Latvian female feminist identity?
- 2) What is the relevance between female feminist identity and their a) sociodemographic indicators, b) satisfied with family life, c) real and ideal family setting, d) satisfied with the family setting, e) identity crisis?
- 3) What is the relevance between female satisfied with the family setting, family life and identity crisis?
- 4) What sociodemographic (*age, nationality, nationality of parents, speciality, children, marital status, brothers/sisters, living and residence, parent's marriage, number of higher education*), family setting (*satisfied with family life, real family settings, ideal family settings, satisfied with family setting*) and identity crisis variables predict the dimensions of feminist identity?

Extra questions are connected with the onset adaption of research instruments:

1. What are psychometric indicators of *Feministic Identity Development Scale*, (Bargad & Hyde, 1991) that has been translated into Latvian?
2. What are psychometric indicators of *Satisfaction with Family Life Scale*, (Zabriskie et.al., 2003) that has been translated into Latvian?
3. What are psychometric indicators of *Family Environment Scale*, (Moss & Moss, 2009) that has been translated into Latvian?

4. What are psychometric indicators of *Identity Distress Survey* (Berman, Montgomery, & Kurtines, 2004) that has been translated into Latvian?

Tasks of research:

- 1.To analyze the psychological literature about the feminist identity, identity crisis, family setting, creating theoretical reasoning for understanding the feminist identity.
- 2.To develop the empirical research methodology, design and program, to select and adapt research instruments.
- 3.To perform the qualitative research about differences between 1. year male and female university students' future dreams and goals.
- 4.To perform the quantitative research about the connection between female feminist identity sociodemographic indicators, satisfied with the family setting, value of family setting, family setting value system and identity crisis.
- 5.To perform a linear regression multi-factor analysis, which determines statistically important feminist identity predicting factors and to create predicting factor models.
- 6.To gather, analyze and interpret the empirical results gained during the quality and quantity research.
- 7.To draw conclusions about the research.

Research instruments:

Quantitative data gathering methods:

1. Feministic Identity Development Scale, (Bargad & Hyde, 1991).
2. Satisfaction with Family Life Scale, (Zabriskie et al., 2003).
3. Family Environment Scale, (Moss & Moss, 2009).
4. Identity Distress Survey, Berman, (Montgomery & Kurtines, 2004).

Qualitative data gathering method: Narrative approach, (Whitty, 2002).

Data analysis methods:

For the qualitative research: thematic content analysis (Kroplijs & Raščevska, 2004; Willig & Stainton-Rogers, 2008; Pipere, 2011). For the quantitative research: descriptive statistics methods, factor analysis: main factor method, Pearson's Correlation Coefficient, Spearman's Correlation Coefficient, Cronbach's alpha, latent profile analysis, ANOVA, correlation analysis, Kolmogorov-Smirnov test, Kruskal-Wallis test, linear regression analysis, confirmatory factor analysis.

Used data processing applications: SPSS 19.0 , Mplus application 7.0. , Microsoft Excel.

Research selection: The research selection consists of 1031 respondents.

Qualitative research selection: In the narrative research partook 30 1st year students – 15 males un 15 females ages from 18 to 22 years ($M=19,7$; $SD=0,87$) from two Latvian universities and

two Latvian regions (Rīga and Vidzeme).

Instrument adaptation selection: The first adaptation selection consists of 500 respondents (university 1st year, middle school un gymnasium senior years) ages 18 to 27 years ($M=18,8$; $SD=1,19$), divided by gender: 270 males ($M=18,9$; $SD=1,41$) and 330 females ($M=18,75$; $SD=1,06$). The second adaptation selection consists of 542 respondents (only females) ages 18 to 67 years ($M=21,5$; $SD=5,01$), but to raise the validity of the research respondents ages 28 to 67 years were excluded ($N=41$) ($M=35,88$; $SD=8,032$) leaving 501 females ages 18 to 27 years ($M=20,33$; $SD=1,94$).

The retest selection of the research: 30 respondents – university 1st year females.

Core-research selection: The selection consists of 501 female students ages 18 to 27 years ($M=20,33$; $SD=1,94$) from five Latvian university 1st years, covering all five of Latvia's regions: Rīga, Latgale, Kurzeme, Vidzeme, Zemgale.

Duration of research: Research began in 2010 and has been conducted in multiple stages:

1st stage (from 2010 till 2011): selection of literature and analysis of feminism, feminist identity, gender identity, *genderidentity*, identity, social identity, identity crisis, family.

2nd stage (from January 2011 till August 2011): recognition of problem, by conducting the qualitative research about young people's future dreams, in context of feminist identity.

3rd stage (from August 2011 till January 2012): selection of appropriate instrument selection and receive permission from authors to use in the research.

4th stage (from January 2012 till May 2013): research instrument adaptation.

5th stage (from March 2013 till May 2014): research data gathering, processing, analysis and interpretation, processing of finished Dissertation.

Defense of Thesis:

1. Among the Latvian female selection, more common are females with feminist identity dimensions, who show support for the set goals of the Feminism movement to fight for *gender* equality, but less common are females that support the historically accepted male and female *genderroles*.

2. There is interconnection between Latvian female feminist identity dimensions and its sociodemographic indicators, satisfied with family life, real and ideal family setting, satisfied with family setting and identity crisis:

- a) Revelations and synthesis for the dimension are mostly given preference by the next elementary school teachers and females, who receive their first higher education. Equivalency for the dimension is mostly given preference by the next elementary school teachers and females with children, female Latvians, whose mother is Latvian. Active feminists give preference for the dimension mostly by prospective psychologists, special education teachers and speech therapists,

as well as female respondents with an older brother or brothers. Differentiation for the dimension are mostly given by females born in the marriage model – mother's first, but father's second marriage.

- b) The indicator for satisfied with the family life has a positive relation with the feminist identity dimension *Differentiation*.
- c) In the real family setting there exists an interconnection between all five feminist identity dimensions and the family's morally religious orientation (it is negative with the Equivalence dimension). There is a connection between control in the family and the feminist identity dimensions, which show support for the set goals of the feminist movement, which is fighting for *gender equality* (Anger and caution, Revelation and synthesis and Active feminist). Anger and caution, as well as the Active feminist dimensions show negative, but the Equivalency dimension – a positive correlation with independence in the family. The Active feminist and the Equivalency dimension shows positive, but the Differentiation dimension – negative correlation with the family's intellectual-cultural orientation. Revelation and synthesis and Differentiation dimensions show a positive correlation with the organization in the family setting, the Differentiation dimension shows positive correlation with collaboration and negative correlation with conflicts in the family setting, the Active feminist dimension shows positive correlation with the family orientation to active recreation and achievements.
 - The ideal family setting, which females picture in the future, defines negative correlations between Emotional depression and Anger and caution, Differentiation and Active feminist dimensions and positive correlation with the Equivalency dimension. The Equivalency dimension shows positive, but the Active feminist dimension – negative correlation with collaboration, active recreation in their future family life. The Equivalency dimension shows negative, but the Active feminist dimension – positive correlation with conflicts in the family setting. The Equivalency dimension shows positive, but the Differentiation dimension – negative correlation with the family's intellectual-cultural orientation. Positive correlation has been discovered between the Revelation and synthesis dimension and morally religious orientation, organization and control, as well as between the Differentiation dimension and morally religious orientation. The Active feminist dimension shows positive correlation with control in the future family.
- d) Indicators of satisfied with the family setting, collaboration, active recreation and the emotion expression area is positively correlated the feminist identity dimensions Revelation and synthesis, Active feminist and Differentiation. The Differentiation dimension is furthermore negatively correlated with satisfied and with conflicts, but the Equivalency dimension is negatively correlated with satisfied and with emotional expression and organization in the family. Positive family

wellbeing is correlated with Differentiation and Active feminist, but negative family wellbeing – with the Equivalency dimension.

- e) With increased support for feminist opinions and growing readiness to take part in the defense of feminist ideals, the indicators that point towards the state of identity crisis also increase, but, in lowering the identity crisis, the stereotypical female and male role acceptance and recognition increases.

3.By researching the correlation between female satisfied with the family setting, family life and identity crisis, it has been determined that increased discontent with control, conflicts in the family setting, the collective identity crisis, duration of crisis and the problem weight indicators increase. With increased satisfied with the cooperation of family members, independence, orientation towards intellectual-cultural values, achievements, collective identity crisis and identity problem indicators decrease. With increased satisfied and emotional expression, the identity problems connected with long-term goals decrease.

4.Models of feminist identity dimensions Differentiation and Equivalency, which describe females who support stereotypical gender roles, are mainly predicted by sociodemographic indicators and family setting variables, but Active feminist, Anger and caution, Revelation and synthesis dimension models, which are correlated with active feminism ideas, are mainly predicted by the variables of family setting and identity crisis.

Research result approbation:

Publications:

Dombrovskis, A. (2013). The family environment, satisfaction with family life and identity crises of female university students. *ATINER'S Conference Paper Series*, No: PSY2013–0540, 5–17.

Pipere, A., & Dombrovskis, A. (2012). Future dreams and hopes of prospective professionals: The effect of gender and speciality. *International Business: Innovations, Psychology, Economics*, 3, No 2(5), 44–59 (EBSCO).

Dombrovskis, A. (2011). Studentu feministisko identitātes iezīmju izpēte izmantojot naratīvo pētniecības metodi. *Sociālo zinātņu vēstnesis*, 5. – 13.lpp. (GESIS SocioGuide)

Dombrovskis, A. (2012). Apmierinātības ar ģimenes dzīvi skalas izmantošana ģimenes vides izpētei Latvijā. Rakstu krājums „*Sabiedrība. Integrācija. Izglītība*”, Rēzeknes Augstskola, ISSN 1691–5887, 71.–78.lpp.

Performance at conferences:

1. Dombrovskis, A. (2011). The future dreams and hopes of first year students comparing gender differences in the context of feminism. *The 12th European Congress of Psychology*, Istanbul, Turkey, July 4 – 8.

2. Dombrovskis, A. (2013). Family environment, satisfaction with family life and identity crisis in university females. *The 7th Annual International Conference on Psychology*, Athens, Greece, May 27 – 30.
3. Dombrovskis, A. (2013). SWFL Adaptation in Latvia: Satisfaction with family life and development of feminist identity in young women, EAPA, *The 12th European Conference on Psychological Assessment*. Donostia– San Sebastian, Spain. July 17 – 20.
4. Dombrovskis, A. (2013). IDS and FIDS adaptation: An identity crisis and the development of feminist identities among university females, EAPA, *The 12th European Conference on Psychological Assessment*. Donostia – San Sebastian, Spain, July 17 – 20.
5. Pipere, A., & Dombrovskis, A. (2013). Future dreams and hopes of prospective professionals: The effect of gender and speciality. *The 13th European Congress of Psychology*, Stockholm, Sweden, July 9 – 12.

Attached materials:

1. Attachment. Descriptive statistics of adaptation selected sociodemographic data
2. Attachment. Descriptive statistics of adaptation selected male sociodemographic data
3. Attachment. Descriptive statistics of adaptation selected female sociodemographic data
4. Selective sociodemographic data from the core-research
5. Adaptation results from the identity crisis survey
6. Adaptation results of the survey „Scale of satisfied with family life”
7. Adaptation results of the survey „Scale of feminist identity development”
8. Adaptation results of the survey family setting scale- „the real setting” subform
9. Adaptation results of the survey family setting scale- „the ideal setting” subform
10. Results of the qualitative research
11. Results of the core-research
12. Examples of instruments used in the research

THE CONTENT OF THE DISSERTATION

The dissertation contains an introduction, a theoretical section, a section on empirical research, conclusions, a bibliography and an appendix. The theoretical section offers analysis of feminist identity and related concepts such as identity, identification, the development of identity, social identity, feminism, gender identity, female identity, humanistic identity and family. The empirical section discusses the research programme, its methodology and design, the instruments used in the research, an

extensive description of how these instruments were adapted, a qualitative study of gender differences when young people discuss their future hopes and dreams, a quantitative study of factors which can be used to predict the dimensions of women's feminist identity, the results of the study, the interpretation of the results, and conclusions.

The dissertation, not including the bibliography and appendices, is on 141 pages, with 363 sources from the literature, eight images and five tables. There are twelve appendices in a separate volume of 370 pages.

Theory

The theoretical ideas that are analysed in this section of the dissertation can lead to conclusions and a formulation of empirical research questions.

The author found that the field of psychology remains interested in identity. This area of research in psychology began with James (see Erikson, 1998), but Erikson was he first to define the concept of identity as a subconscious process that merges the individual into a single whole, forms links between the individual and social world, and presents an answer to the question "Who am I?" (Erikson, 1998). Others who have studied contextual issues in relation to identity include Jung (1945), who represented the analytical approach, Kelly (1963), who supported the idea of personal constructs, Mead (1992), who represented the approach of social interactionism, Diekman (2007), who explained identity from the perspective of role theory, as well as others such as Josselson (1996), Goffman (1959), Sedikides and Brewer (2001), and Tajfel and Turner (1979). Each of these authors represented different positions, traditions and theoretical priorities. This has led to a situation in which there is no single explanation or definition of the concept of identity.

The first approach utilised by the author was the Waterman explanation of identity – that identity is and is shaped by human values in life, as made up of self-determination elements, the selection of goals in life, and the values of beliefs which the individual observes during his or her life (Waterman, 1985). Sedikides and Brewer (2011) argue that the current approaches toward explaining identity tend to focus on one of three levels of definition – the individual level, the relationship level, and the collective level.

Erikson (1998), Mead (1992), Kelly (1963) and Josselson (1996) have written about the role of the social environment in defining the concept of identity, while Goffman (1959) and Tajfel and Turner (1979) have argued that identity is a whole with two dimensions – personal identity, which is characterised by self-perception, and social identity, which is characterised by one's perceptions in relation to the surrounding social environment.

Identity is not static, it changes throughout one's life (Erikson, 1998; Whitbourne, 1986;

Breakwell, 2010). Erikson argues that identity begins at the place where identification is no longer of use (2008). In analysing the development of identity and factors which affect these, there are two separate, but important processes. One is identification (Freud, 1925; Erikson, 2008, 1998; Hall and Lindey, 1970), which is a component of the process of forming identity, and the development of identity, as described by Erikson (1998), Whitbourne (1986), Breakwell (2010), Konrath (2007), Chickering and Reisser (1993), Giele (1982), Marcia (1966, 1980), Jung, 2008, 2009, 2009a, 2010), and other scholars. There are two approaches in analysing the development of identity – the step-by-step or phase approach and the time approach.

This study makes use of the approach designed by Erikson (1998), which reviews the development of identity as a process that is linked to specific ages of people, as well as the identity model proposed by Marcia (1996, 1980), which separates out statuses in the development of identity – a moratorium, achievement or maturity of identity, diffusion, and limitation or pre-determination. This is because the study of women's identity will involve an analysis of the Josselson model for the development of women's identity (1996). It, in turn, is based on the identity development model of Marcia (1980, 1996), which is itself based on a modification of Erikson's identity development model (1998).

There are two levels of identity – the personal (individual) level, and the social (collective) level. The collective level of identity applies to a person's identification with a group or the social categories to which the group belongs. The individual awards importance to these groups and categories in accordance with the way in which he or she feels when identifying with these groups, their ideologies, and their attitudes (Ashmore, Deaux and McLaughlin-Volpe, 2004; De Fina, 2007; Tajfel and Turner, 1986; van Zomeren, Postmes and Spears, 2008). Collective identity can also be explained as belonging to a social group or category, and this can also include one's race and ethnic belonging (Taylor, 1997; Cross, 1971; Helms, 1993; Phinney, 1990), nationality (Schildkraut, 2005, 2007), religion (Cohen, Hall, Koenig and Meador, 2005), a gender group (Bussey and Bandura, 1999; Jones, 1997; Josselson, 1987), or sexual orientation (Cass, 1979; D'Augelli, 1994). It can also relate to feminism (Downing and Roush, 1985), or a small group such as a family or a set of colleagues at work (Haslam and Naomi, 2011; Scabini and Manzi, 2011).

Every person can have multiple social identities (Stryker and Burke, 2000). This depends on the number of groups to which the individual feels a sense of belonging, and although most people are members of many different groups, not all groups are of equal importance (Deaux, 2001). Social identity is linked to the behaviour of groups of people, intersecting groups and the people therein – behaviour such as ethnocentrism, biases within the group, the group's solidarity, discrimination inside the group, appropriateness, normative behaviour, stereotypes and biases (Hogg and Vaughan, 2008).

Social identity is a malleable and dynamic process (Deaux, 2001).

The theory of social identity and the theory of self-categorisation when establishing an approach toward social identity help to explain why people define themselves as members of various social groups (Reicher, Spears and Haslam, 2010). The development of social identity involves self-categorisation and comparison (Hogg and Abrams, 1998). The self-categorisation involves the perception and emphasis of similarities between oneself and other members of the group, as well as perceived and accented differences between oneself and other members of “external” groups. Comparison emphasises dimensions which improve one’s self-evaluation. It is particularly important to increase self-respect, and this occurs when internal and external groups are compared and the internal group is viewed positively while the external one is viewed negatively (Hogg and Abrams, 1988). The more important this social identity to the individual, the more closely does that person feel linked to the group, and the more powerful and distinct are the biases of such people (Crocker and Luthanen, 1990). Social identification of women, in accordance with the theory of optimal distinctiveness (Brewer, 2007) is important in improving self-evaluation and subjective well-being.

Because the development of identity is linked to a change in one’s psychological processes, sense of well-being and comfort, the author has analysed the concept and content of crises in identity.

Freud (in Hall and Lindsey, 1970) and James (see Erikson, 1998) argue that the development of identity is based on aspects of internal tensions. Erikson (1998), Waterman (1985) and Marcia (1980, 1966) point to a crisis situation in identity as a component of the development of the identity, because such crises can appear at moments when people find themselves in conflict with their own self-representation (Terry, Sweeny and Shepperd, 2007). This is particularly true among university students, because the lives of people who are between 18 and 25 years of age are full of change. Such people must study their new future opportunities when it comes to relationships, jobs and political orientations, and they must identify their goals in life (Arnett, 2000). As Hernandez has argued, crises of identity are more distinct specifically among women. He found that women with identity problems also point to statistically significant results in relation to indicators of antisocial behaviour and spiteful behaviour (Hernandez, et.al., 2006).

If the theoretical analysis is exported to women, then it has to be said that social identity is an inalienable, but malleable and dynamic component of the identity of women who live in a social environment. Women can have multiple social identities in accordance with the number of social groups or categories with which they identify themselves. A social identity can develop slowly and during a longer period of time. This creates frustration about the unclear social identity that is created by the “battle” between two opposing social identities. Changes in social identity, however, can also happen in a quick and simple way – an old social identity can be replaced with a new one.

Thus the development and shaping of the personal and social identities of women involve a lack of clarity about identity, as well as crisis situations in relation to same. These are shifting conditions that can occur repeatedly during a woman's life, and the ability of a woman to overcome them depends in large part on support from her family and her social environment. Women tend to have more distinct identity crises when it comes to future prospects in terms of relationships, jobs, political orientations, life goals, sexuality, religion, morals, and social groups which they wish to join. Each woman is automatically part of the large group of women, but not all women have an equal subjective feeling about belonging to that group. Women who are more likely to identify with the group of feminists will more accept the group's norms, depersonalise their identities, and fully accept the feminist group's values, stereotypes and biases. They will accept these as their own, and because of this, they will change their behaviour and come to the conclusion that non-feminist groups are hostile or dangerous.

Analysis of the development of feminism shows that it is a social and political movement aimed at providing women with all civil rights (Kranamare, et.al., 2000), a philosophy, an ideology and a policy (Grant, 1993), and an area of scholarly research in the field of psychology (Downing and Roush, 1985). Feminism is a practice, prospect and process, and gender is at the centre of the feminist theory, as is the fact that it is from this perspective that people look at the world (Tarrant, 2008). The aim of the feminist movement is to change models of relationships with genders, races, classes and sexual orientations, and its main goal is to end the subordination of women (Tarrant, 2009).

Feminists believe that men and women are of equal value in economic, political, social and legal terms. There are many areas of feminism, and each woman can choose the best one for herself in terms of pursuing goals such as battling against the oppression of women, battling against unequal rights between men and women, or battles in any other area which involves women. She can identify herself with the relevant feminist group (direction) and establish a social identity as a feminist (Hogg and Abrams, 2009). This group identification, then, because an element of the relevant woman's identity (Rhodebeck, 1996).

There is no single definition of the feminist identity of women, but many scholars have argued that it is a collective (social) identity for women and that it is linked to faith in the goals, ideas and values of feminists, thus also meaning identification with feminism. A feminist identity changes during the course of a woman's life, but not all women who support feminist values, ideas and goals and are involved in implementing them call themselves or see themselves as feminists.

Because feminist identity is a social identity that is centred on gender (Tarrant, 2008), this author has analysed aspects of gender identity in the theoretical section of his dissertation. Gender identity is based on the relevant social environment, and as a social identity, it is malleable (Bisaria, 1985; Maccoby and Jacklin, 1974, Weitzman, 1979). The author has also analysed the identity of birth,

which does not change (Ilyin, 2010).

In order to understand the identification of a woman's gender role, the author has reviewed the gender identity development model (Becker and Wagner, 2009; Condor, 1984). It shows that women can identify themselves with their gender at several levels. There are four defined types of gender identity – the traditionally identified one, the traditionally unidentified one, the progressively identified one, and the progressively unidentified one (Becker and Wagner, 2009; Condor, 1984). These types of identity depict the attitude of women toward stereotypical female gender roles, and these issues are directly linked to the feminist identity of women.

Josselson (1996) has relied on the identity development model of Marcia (Marcia, 1966; Schenkel and Marcia, 1972) in establishing a model for female identity which defines four different statuses in this regard – guardians, pathmakers, searchers and drifters. Guardians support traditional women's roles, will not face identity crises, and will not support feminist ideas and goals. Pathmakers have achieved maturity in their identity, found their individuality by dealing with crises periods in terms of their identity, and are neutral toward feminism. Searchers, in turn, are still seeking their identity, and in terms of finding a way of establishing an independent identity, they rely on the support of others while also supporting and actively becoming involved in feminist identity. Such women fully identify themselves with feminism. Drifters, for their part, have an unstable identity. They are still actively seeking the identity, and they can become active feminists only for brief periods of time. These models reveal the level of maturity in a woman's identity, from diffusion of identity at one end and a fully mature and complete identity at the other. These trends in the development of identity can directly be linked to the need among women from a feminist social identity. The less mature the woman's feminine identity, the more likely it is that she will seek to identify herself with feminism. Each of the statuses also speaks to the level of maturity in the woman's gender identity, as well as to whether this identity status is or is not linked to a crisis situation in terms of the relevant female's identity.

Yaukusho argues that women choose to identify themselves with feminist identity so as to increase their sense of wellbeing, because this allows them to increase and expand their opportunities (2007). Despite this, however, not all women choose to identify themselves with feminism.

In order to determine the dimensions of women's feminist identities in this dissertation, the author has made use of the model of developing feminist identity that was proposed by Bargad and Hyde (1991). This model is a modification of the feminist identity development model of Downing and Roush (1985), which, in turn, was a modification of the model of the development of the identity of black women (Cross, 1971; Vandiver, 2002). The Bargad and Hyde model consists of five dimensions of feminist identity: 1) Active Commitment (a full confluence with feminist identity, an active involvement in battles or the desire to become actively involved in important and targeted activities

aimed at implementing feminist ideas, and opposition to a sexist world by rejecting one's personal life); 2) Passive acceptance (a cautious attitude toward men, inner anger and fear, aggression toward men, but no readiness to engage in active work in defending feminist ideas, instead bottling up all negative emotions about injustice); 3) Embeddedness - emanation (a desire to help to improve the status of women while differentiating men in terms of their views, as opposed to upholding the idea that "all men are alike," and an increased sense and understanding of one's belonging to the group of women, which is different than the group of men; 4) Relevation (acceptance of the stereotypical roles of men and women, differentiation between women and men, and recognition of the idea that life in an environment in which stereotypical roles exist allow a woman to feel better and to have a more purposeful life); and 5) Synthesis (the belief that men and women are of equal value while recognising that differences between the genders are of no importance when it comes to social activities). Each dimension characterises different aspects and determinant characteristics in feminist identity.

These five dimensions of the feminist identity development model led to the first research question: *What is the content of the feminist identity of Latvian women?*

Because theoretical analysis pointed to the role of the family environment in the development of personal and social development and to the importance of this in overcoming identity crises, this author also analysed theories about the family environment.

There is no unified definition of what a family is. Scholars have defined it in various ways and on the basis of different paradigms – as a subject of mutual relations, as a system, or as a social group. Jacson (1965) and Taylor and colleagues (2006) have described families as a system (the family system theory) within which there is interaction among family members, along with characteristic and dynamic family relations in families which are a single organism. Changes related to one participant in this system influence all of the participants in the system. Jacob and Haber (2003) argue that families perform a great role in creating the social problems of various individuals and are of critical importance in the psychological welfare of individuals.

The classification of families is influenced by the cultural environment in which the family resides, as well as by the classification factors that scholars choose – the structure of the family, the leading role of parents, the family's functionality, the socio-demographic indicators of the family environment, the psychological indicators of the family environment, and so on.

In rigid families with a high level of parental control, young people have evident problems in the development of their identities, while in families where there is freedom, no strict control, support and the presence of parents, young people can better examine and learn about their identity, have a clearer sense of it, and have a lower level of alarm. Family environments that are focused on Cohesion help young people to develop their social competences to a better degree. They are more satisfied about

representatives of the opposite gender and find it easier to make professional choices. The satisfaction of women about the family environment relates to the amount of time that they spend there, and this is an indicator of the family environment and the quality of family life. A favourable family environment is a prerequisite for the psychological maturity of women as they approach adulthood. It increases their emotional openness and their sense of personal freedom. In family environments in which there is little consolidation or harmony, by contrast, its members are subject to a high level of stress.

The family environment is also of importance in the origins of the emergence and development of a person's identity, because it influences the child's cognitive and social development and the content of his or her identity. It also has an effect on the activities in which people will engage in future, as well as their attitudes and ideological positions. Among the more important elements in the development of an identity is the individual's level of satisfaction (his or her subjective feelings about the family) when it comes to family life and the family environment. This dissertation is based on a survey that was used by Moos and Moos (2009), "A Family Environment Scale," as well as one called "A Scale of Satisfaction with Family Life" (Zabriskie, et.al., 2009).

The identity of women is linked to socio-demographic indicators such as the birthing procedure in the family, the size and structure of the family, the stability of the parents' marriage (living together or getting divorced), the issue of whether both parents are present, the presence of a foster parent, studies, employment/profession, the existence or absence of children, a marriage or a domestic partnership, urban or rural life, as well as the age of people.

Thus, by supplementing identities and related crises, as well as by theoretically examining feminist identity with the help of theoretical research about family environment and how it affects identity, the author came up with the next three basic research questions that would be answered via empirical research:

What is the link between the feminist identity of women and their a) socio-demographic indicators; b) their satisfaction with family life; c) their real and ideal family environment; d) their satisfaction with the family environment; and e) the existence of an identity-related crisis?

What is the link between the satisfaction of women in terms of their family environment, family life and identity crisis?

What are the socio-demographic indicators (age, nationality, nationality of parents, area of specialisation, children, family situations, siblings, the living environment, the place of residence, the marriage of parents and the number of people with a higher education), the aspects of the family environment (satisfaction with family life, the actual family environment, the ideal family environment, and satisfaction with the family environment), and the shifting aspects of identity crises that can forecast dimensions of feminist identity?

The empirical section of the dissertation

Analysis of the theoretical literature created foundations for an empirical study aimed at determining the content of the feminist identity of Latvian women, links between the feminist identity of women and their socio-demographic indicators, satisfaction with family life, the real and ideal family environment, satisfaction with the family environment, identity crises, links between the satisfaction of women with family life and actual family life and identity crises, and the socio-demographic indicators (age, nationality, nationality of parents, area of specialisation, children, family situations, siblings, the living environment, the place of residence, the marriage of parents and the number of people with a higher education), the aspects of the family environment (satisfaction with family life, the actual family environment, the ideal family environment, and satisfaction with the family environment), and the shifting aspects of identity crises that can forecast dimensions of feminist identity.

The author chose a quantitative research methodology to answer the aforementioned questions. This involved a non-experimental cross-section-correlative research design (Image 3). There were five phases in the empirical research. The first related to a preliminary examination of the issue, with a qualitative research method used to determine the ecological validity thereof. The other four phases involved quantitative research methods.

Phase 1: Determining the issue. First the author prepared content for socio-demographic indicators, and then he translated and adapted the narrative research methodology that relates to the future dreams of young people so as to determine commonalities and differences in the future dreams of young people in the context of feminist identity, also justifying the ecological validity of the other phases in the research. The author used the narrative method about the dreams of young people (Whitty, 2002), interviewing 30 first-year university students – 15 men and 15 women aged 18 to 22 ($M=19.7$; $SD=0.87$) from two Latvian universities and from two regions of Latvia – Rīga and Vidzeme.

Phase 2: The instruments of the research. Once the author analysed the literature and identified the issue, he analysed and selected methodologies for the study. The author contacted the authors of the methodologies, received permission to use the methodologies, and obtained them. The author used four methods – the Feministic Identity Development Scale (Bargad and Hyde, 1991) to determine the extent to which the identity of women corresponds to one of the five dimension of feminist identity; the Satisfaction with Family Life Scale (Zabriskie, et.al., 2003), chosen so as to determine the overall satisfaction or dissatisfaction among women with family life and to use subscales from the study to specify a detailed level of satisfaction or dissatisfaction; the Family Environment Scale (Moss and Moss, 2009), which helped to determine the specifics of the family environment in the current environment, the specifics of a family environment that women would like to see in their future families, the level of satisfaction in the current family environment, and the sense of well-being among

women in that environment; and the Identity Distress Survey (Berman, Montgomery and Kurtines, 2004), which was used to identify identity crises among women, overall and identity-related problems, as well as indicators related to identity crises in one of the survey's subscale indicators – those that speak to a concrete dimension of identity.

Phase 3: Adapting the research instruments. Adaptation of the research instruments occurred in three rounds. First the author engaged in linguistic adaptation and content analysis of the selected research instrument. Once the best option was identified, the author conducted the first phase in adapting the research instruments. This involved 500 respondents from the first year at university and the latter years of high school. The study involved 270 men aged 18 to 27 ($M=18.9$, $SD=1.41$) and 330 women ($M=18.75$, $SD=1.06$). Respondents of both genders filled out all of the methodology surveys except for the Feministic Identity Development Scale, which was only filled out by the women because the questions were only appropriate for them. All of the surveys were filled out simultaneously, with respondents spending an hour or an hour-and-a-half in doing so. The results were processed mathematically to determine their factorial validity, structural validity, content validity, convergent validity, and divergent validity. In those cases where there were unsatisfactory psychometric indicators, the author analysed the low indicators, improved weaknesses and prepared materials for another round of adaptation.

The second round of adaptation involved a repeat adaptation of the methodologies. This round only involved women aged 18 to 27 ($M=20.33$, $SD=1.94$) who were first-year university students. The results were processed mathematically to determine their factorial validity, structural validity, content validity, convergent validity, and divergent validity. After the data were compared to the results of the first adaptation, it was decided that the Satisfaction with Family Life Scale, the Family Environment Scale, and the Identity Distress Survey satisfied all of the psychometric indicators and could be used for the rest of the study. The results of the second adaptation of the Feministic Identity Development Scale satisfied the psychometric indicators, too, but experts decided to conduct additional analysis of these indicators so as to improve the instrument even further.

The third round of adaptation only involved the Feministic Identity Development Scale. This involved female university students aged 17 to 27 ($M=20.33$, $SD=1.94$), and the result was a Feminist Identity Development Scale that was modified on the basis of factors. In terms of psychometric indicators and the structure of the content, it was even closer to the original instrument, and so it was decided to use this modified version of the Feministic Identity Development Scale in the ongoing research.

Once decisions were taken on the correspondence of the instruments to all psychometric requirements and the further use of the instruments in the study, the final step in this phase was a test-

retest examination. The test-retest method was implemented with an interval of two weeks, involving 30 female first-year university students. The Cronbach alpha indicator proved to range between 0.84 and 0.98. This satisfied the requirements, and so it was decided to continue to use the instruments in the research study.

Phase 4: Analysis of research data. The author obtained and processed data related to 501 female first-year university students aged 18 to 27 ($M=20.33$, $SD=1.94$). 44.7% of them were 19 ($N=199$) or 20 ($N=117$) years old, which is the age at which most students enter university after completing high school. Because the data distribution differed from the normal one (making use of the Komogorov-Smirnov test), non-parametric statistical methods were used from then on.

Feministic identity content was determined via descriptive statistics and latent profile analysis.

A Spearman correlation coefficient calculation was used to examine links among indicators related to the Feministic Identity Development Scale, the Satisfaction with Family Life Scale and its subscales, the Family Environment Scale, and the indicators related to satisfaction with the family environment and the sense of well-being in the family.

The Kruskal-Wallis test was used to examine links among the socio-demographic indicators of women, the Feministic Identity Development Scale, the Satisfaction with Family Life scale and subscales, the Family Environment Scale, and the indicators related to satisfaction with the family environment and the sense of well-being in the family, calculating both X^2 and the average range indicators.

Linear regression analysis was used to determine those constructs which are related to feminist identity and can significantly forecast aspects of feminist identity and to establish the relevant forecasting models.

Phase 5: Interpretation of the research results. Here the author correlated the results of Phase 4 of the research project. The results were interpreted, and conclusions were drawn about them. The author also analysed limitations in the research and developed recommendations for future research.

Adaptation of the research instruments

The linguistic adaptation of the methodologies involved a translation of the surveys from English to Latvian, and this was done twice. The translations were compared and analysed in the context of Latvia's cultural environment. An expert group was set up to analyse the translations. The Latvian text was then translated back into English so that the content and concepts could be compared. The translations were done by people who did not know one another, but who speak both languages. The best translation was chosen, and test questions were examined in terms of purpose and formulation. A group of four respondents was asked about whether the formulations of the test questions were clear, whether they understood the instructions, and how long it might take to take the test (Raščevska, 2005).

Analysis of psychometric indicators

Factorial, construct, convergent and divergent validity were determined for all of the quantitative research instruments as they were being adapted.

The Feministic Identity Development Scale (FIDS) was adapted ($\alpha =$ from 0.5 to 0.8), and the structural and content validity of the scale was determined.

The Identity Crisis Survey (IDS) was adapted ($\alpha = 0.8$), with analysis of the conformational factor.

The Satisfaction with Family Life Scale was adapted ($\alpha = 0.9$).

The “R” form of the Family Environment Scale (FES-R) was adapted ($\alpha = 0.4^*$ to 0.8).

The “I” form of the Family Environment Scale (FES-I) was adapted ($\alpha = 0.4^*$ to 0.7).

The retest presented acceptable results ($\alpha = 0.84$ to 0.98)

The overall, internal and external validity of the narrative method that was the qualitative research instrument were determined.

The results of this adaptation were declared to be acceptable, and the tests could be used for the further research. This was the first time that the relevant instruments were adapted in Latvia.

(*) The low Cronbach α was accepted to preserve the originality of the instrument.

Results of the research

The content of feminist identity among women in Latvia

Analysis of descriptive statistics and latent profiles was conducted in response to the first research question (*What is the content of the feminist identity of Latvian women?*). These are the results:

Descriptive statistics

Table 1. Descriptive statistics related to FIDS subscales

Descriptive statistical indicators		FIAS subscales				
		Anger and caution	Equality	Discovery and synthesis	Differentiation	Active feminist
N	Valid	501	501	501	501	501
	Erroneous	0	0	0	0	0
Average		2.83	4.08	3.36	3.26	2.47
Avg. Standard deviation		0.03	0.02	0.02	0.02	0.02
Median		2.84 ^a	4.12 ^a	3.39 ^a	3.28 ^a	2.48 ^a
Mode		2.89	4.00	3.43	3.44	2.31
Standard derivation		0.57	0.50	0.53	0.43	0.52
Minimum		1.11	2.00	1.00	1.78	1.23
Maximum		4.56	5.00	4.86	4.44	4.38
Sum		1,419.78	2,045.40	1,682.14	1,630.89	1,237.92

Note: ^a – calculated from grouped data

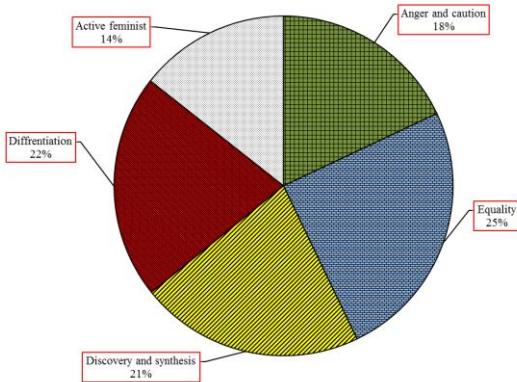

Image 1. The distribution of feminist identity by mode in the research cohort

The distribution of FIDS dimension frequencies in the cohort was determined on the basis of mode indicators. As has been argued by Raščevska and Kristapsone (2000), mode indicators are the most appropriate indicator in terms of central trends. Table 1 and Image 1 show that the dimensions of feminist identity in the cohort can be arranged as follows and in descending order: the equality dimension, which was chosen by the largest percentage of respondents, followed by discovery and synthesis, as well as differentiation, both of them mentioned approximately in equal proportions, then anger and caution, cited a bit less, and the active feminist dimension, mentioned least often.

Analysis of latent profiles

Latent profile analysis was used for the quantitative profile analysis of the dimensions of feminist identity. The author used Version 7.0 of the Mplus software (Muthen and Muthen, 2012). Latent class analysis is a statistical procedure that can be used to classify individuals into homogeneous groups (latent classes) (Geiser, 2013). Latent class analysis, similarly to factor analysis, seeks to determine links between variables, but unlike factor analysis, class analysis explains links on the basis of the belonging of individuals to a previously unknown population group (latent class). If latent class analysis is conducted with uninterrupted variables, as opposed to category variables, then this is called latent profile analysis (Lazarsfeld and Henry, 1968). Because the Feministic Identity Development Scale survey involved five scales of uninterrupted variables, latent profile analysis was used to identify the latent groups.

The various alternative latent profile analysis models can be compared (Appendix 11) on the basis of the following statistical parameters: the model appropriateness comparison indices (Akaike (AIC), Bayesian (BIC)), the entropy index, and the probability of the arithmetic average likelihood latent class representative belonging to a concrete latent class (Geiser, 2013).

The model appropriateness comparison indices point to the better appropriateness of a model if the value is lower. The entropy index is a classification coefficient that points to the quality of the classification, and it varies between 0 and 1, with 1 meaning perfect classification quality. Another way to evaluate the quality of a classification is to analyse the arithmetically average probability of individuals that are classified in a specific group belonging to their own class or another class. The average probability of belonging to one's own group must be larger than or equal to 0.8 (Rost, 2006).

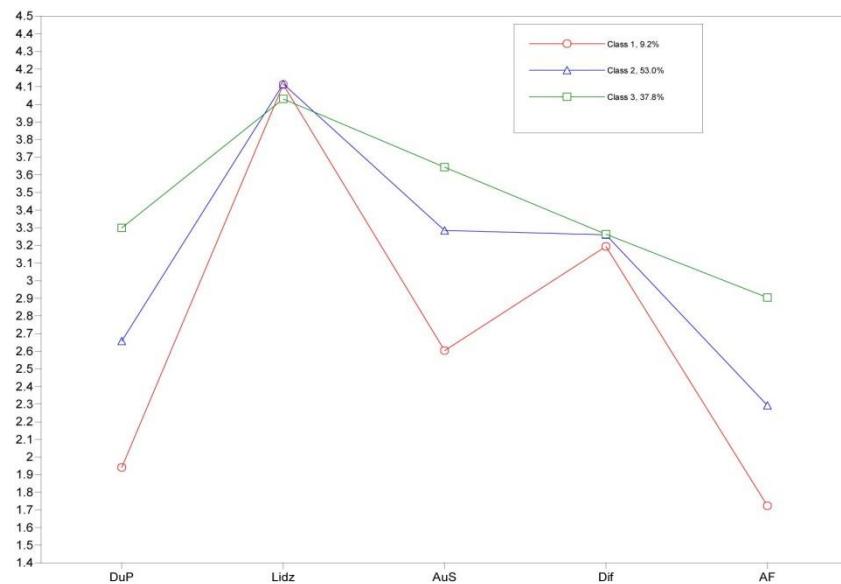

Image 2. The average FIDS arithmetic profiles for a solution involving three latent classes (DuP = Anger and caution; Lidz = Equality, AuS = Discovery and synthesis, Dif = Differentiation, AF = Active feminist)

Table 2. The appropriateness of the latent models

Latent class solution	Comparative model appropriateness indices		
	Akaike (AIC)	Bayesian (BIC)	Adapted cohort size (BIC)
Three latent class solution	3457,978	3550,744	3480,914
Five latent class solution	3428,981	3572,345	3464,427

Table 2 presents the latent model appropriateness comparison indices for the three and five latent class solutions. There were lower values for the five latent class solution.

Table 3. Proportional distribution of latent classes

Latent class solution	Latent class	Proportional distribution of latent classes (%)
Proportional distribution of three latent classes	1st class	9.2%
	2nd class	53%
	3rd class	37.8%
Proportional distribution of five latent classes	1st class	6.5%
	2nd class	46.8%
	3rd class	8.8%
	4th class	37.4%
	5th class	0.4%

Table 3 reflects the proportional distribution of latent classes in relation to the three and five latent class solutions.

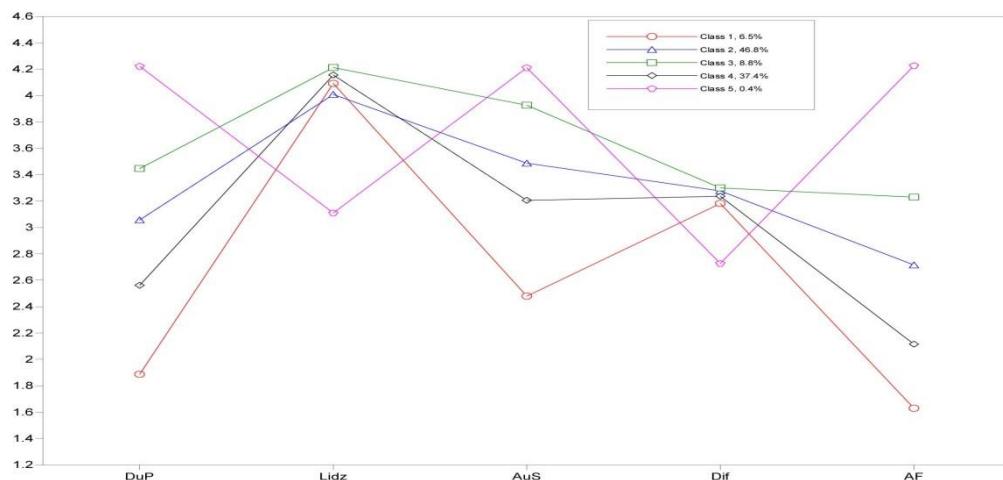

Image 3. The average FIDS arithmetic profiles for a five latent class solution (DuP = Anger and caution; Lidz = Equality, AuS = Discovery and synthesis, Dif = Differentiation, AF = Active feminist)

Image 3 depicts the average FIDS arithmetic profile for a five latent class solution.

Table 4. The average arithmetic FIDS profiles for a three latent class solution, as evaluated by the model

Feministic Identity Development Scale subscales	Latent classes						Dispersion (equal for all classes)	
	1 st class		2 nd class		3 rd class		Dispersion	S.E.
	M	S.E.	M	S.E.	M	S.E.		
Anger and caution	1.94	0.13	2.66	0.07	3.30	0.07	0.16	0.02
Equality	4.11	0.11	4.12	0.03	4.03	0.05	0.24	0.02
Discovery and synthesis	2.60	0.18	3.29	0.06	3.64	0.04	0.20	0.02
Differentiation	3.19	0.07	3.26	0.03	3.26	0.04	0.19	0.01
Active feminist	1.72	0.09	2.29	0.07	2.90	0.05	0.14	0.01

Table 4 reflects the arithmetic averages of the scale and the standard deviations for a three latent class solution, while Table 5 shows the same for a five latent class solution.

Table 5. The average arithmetic FIDS profiles for a five latent class solution, as evaluated by the model

Feministic Identity Development Scale subscales	Latent classes										Dispersion (equal for all classes)	
	1st class		2nd class		3rd class		4th class		5th class		Dispersion	S.E.
	M	S.E.	M	S.E.	M	S.E.	M	S.E.	M	S.E.		
Anger and caution	1.89	0.11	3.06	0.09	3.45	0.08	2.56	0.05	4.22	0.23	0.18	0.02
Equality	4.09	0.14	4.01	0.05	4.21	0.15	4.16	0.04	3.11	0.22	0.24	0.02
Discovery and synthesis	2.48	0.15	3.49	0.05	3.93	0.13	3.21	0.06	4.21	0.15	0.19	0.02
Differentiation	3.18	0.08	3.28	0.03	3.30	0.10	3.24	0.04	2.73	0.59	0.19	0.01
Active feminist	1.63	0.07	2.72	0.06	3.23	0.10	2.12	0.08	4.23	0.11	0.09	0.01

Latent class analysis was conducted to identify homogeneous groups in relation the feminist identity survey scales. Because the number of such groups is *a priori* unknown, four different models were compared, starting with a two latent class and ending with a five latent class solution. The search for the number of latent classes ended at the 5th class, because it pointed to a class to which only 0.4% belonged.

In order to decide the most appropriate solution in terms of the number of classes so as to explain links among variables in a frugal way, the author analysed the graphic profiles of the latent classes, as well as the arithmetic average probability of latent class representatives belonging to a specific latent class. The author also compared the model's appropriateness and entropy coefficients in relation to various classes. It was found that the quality of the classification of three latent classes was 0.703 on the basis of the entropy coefficient, while the quality of the classification of five latent classes was 0.755.

Graphic depictions of the latent classes show that the profiles of latent classes in the second, third and fourth class solutions were similar (see the three class solution in Image 2 as an example). When it came to the classes of Anger and caution, Discovery and synthesis and Active feminist, the arithmetical averages in the various classes differed substantially, consistently pointing to low, medium and higher results in these scales, irrespective of the number of latent classes. In the case of Equality and Differentiation, the arithmetic averages in these groups did not differ substantially. This suggests that latent groups can be interpreted as groups with higher or lower results in these three scales, irrespective of the number of scales in this five scale context.

Latent profile analysis also made it possible to conclude that the use of FIDS scales can lead to three different respondent groups, dividing the overall cohort into these proportions – 9.2% (Class A), 53% (Class B), and 37.8% (Class C) (see Table 6). The obtained profiles (Image 5) show that Class A consistently demonstrates lower results than is the case with the other classes when it comes

to Anger and caution, Discovery and synthesis and Active feminist (the arithmetic averages are 1.94, 2.60 and 1.72 respectively). Class B shows substantially higher results than Class A does (2.66, 3.29 and 2.29 respectively), but the results are substantially lower than is the case with Class C in the same scales (3.30, 3.64 and 2.90 respectively).

Because the scales of Anger and caution, Discovery and synthesis and Active feminist are most directly linked to the principles, attitudes and valuable of the feminist movement, it can be concluded that Group A has the lowest feminist identity indicators in comparison to other women from the cohort, and their proportion is very low – 9.2%. The group of women which has an average level of feminist identity is the largest one – 53%. A surprisingly large share of women (37.8%) belong to the group which posts higher results in relation to feminist identity indicators in comparison to the other two groups.

These results show that many young women in Latvia have an average or powerful feminist identity (provided that the cohort is representative and the results can be extrapolated to society at large), with only a few women (9.2%) whose feminist identity is weakly expressed.

Links among the feminist identity of women, socio-demographic indicators, satisfaction with family life, the real and ideal family environment, satisfaction with the family environment, and crises of identity

Correlation analysis related to the various indicators was conducted in order to answer the second research question, *What is the link between the feminist identity of women and their a) socio-demographic indicators; b) their satisfaction with family life; c) their real and ideal family environment; d) their satisfaction with the family environment; and e) the existence of an identity-related crisis?* The following results were obtained:

Table 6. Correlations among the feminist identity of women, socio-demographic indicators, satisfaction with family life, the real and ideal family environment, satisfaction with the family environment, and crises of identity, using the Spearman correlation coefficient (N = 501)

Research instrument	Indicators/subscales	FIDS subscales				
		Anger and caution	Equality	Discovery and synthesis	Differentiation	Active feminist
Socio-demographic indicator	Age group	-0.045	-0.026	-0.090*	0.020	0.008
	Place of residence	0.034	0.033	0.082	-0.028	0.072
	Life environment	0.000	0.078	0.046	-0.057	0.073

	Family status	-0.092*	-0.061	-0.004	0.089*	0.040
	Children	0.031	-0.124**	-0.033	0.026	0.075
	Marriage of parents	0.008	-0.049	-0.016	0.070	0.016
	Siblings	-0.069	0.066	-0.057	-0.030	-0.139**
	No. of higher educations	-0.026	-0.065	-0.096*	-0.008	-0.030
	Specialisation	0.100*	-0.087	0.068	0.068	0.044
	Nationality	-0.033	-0.122**	0.014	0.037	-0.069
	Father's nationality	0.023	-0.080	0.064	0.091*	-0.020
	Mother's nationality	0.002	-0.156**	-0.049	0.051	-0.055
Family Environment Scale (satisfaction with the family environment)	C_A Cohesion ^A	0.003	-0.057	0.095*	0.115**	0.142**
	EX_A Expressiveness ^A	0.050	-0.143**	0.067	0.136**	0.094*
	Con_A Conflicts ^A	0.031	0.073	-0.012	-0.106*	-0.048
	Ind_A Independence ^A	-0.064	0.016	-0.052	-0.049	-0.087
	AO_A Achievement orientation ^A	-0.031	-0.019	-0.001	0.070	0.041
	ICO_A Intellectually cultural orientation ^A	-0.028	-0.018	0.040	0.049	0.080
	ARO_A Active–recreational orientation ^A	0.061	-0.086	0.089*	0.089*	0.200**
	MRE_A Morally religious emphasis ^A	-0.019	-0.040	-0.014	-0.067	0.002
	Org_A Organisation ^A	-0.012	-0.113*	0.069	0.045	0.077
	Ctl_A Control ^A	0.047	0.018	-0.026	0.026	0.013
Family Environment Scale (R form)	C_R Cohesion	-0.048	0.038	0.079	0.094*	0.057
	EX_R Expressiveness	-0.063	-0.032	0.011	0.055	0.013
	Con_R Conflicts	0.055	-0.057	-0.015	-0.107*	0.029
	Ind_R Independence	-0.141**	0.111*	-0.043	-0.048	-0.107*
	AO_R Achievement orientation	0.019	0.018	0.051	0.075	0.111*
	ICO_R Intellectually cultural orientation	0.004	0.103*	0.050	-0.093*	0.098*
	ARO_R Active–recreational orientation	0.014	0.025	0.084	0.031	0.130**
	MRE_R Morally religious emphasis	0.094*	-0.115**	0.125**	0.134**	0.133**
	Org_R Organisation	-0.001	-0.067	0.105*	0.093*	0.023
	Ctl_R Control	0.126**	-0.051	0.096*	0.062	0.122**
Family Environment Scale (I form)	C_I Cohesion	-0.053	0.190**	-0.036	-0.030	-0.126**
	EX_I Expressiveness	-0.137**	0.166**	-0.073	-0.105*	-0.116**
	Con_I Conflicts	0.013	-0.217**	-0.041	0.002	0.103*
	Ind_I Independence	-0.036	0.072	0.005	0.017	-0.002

	AO_I Achievement orientation	0.052	0.067	0.076	0.029	0.073
	ICO_I Intellectually cultural orientation	0.052	0.152**	0.043	-0.155**	0.041
	ARO_I Active-recreational orientation	-0.056	0.166**	0.034	-0.072	-0.091*
	MRE_I Moral-religious emphasis	0.073	-0.058	0.096*	0.139**	0.075
	Org_I Organisation	0.034	0.075	0.096*	0.027	-0.044
	Ctl_I Control	0.079	-0.080	0.126**	0.033	0.105*
Family Environment Scale (types of families)	GT_1 Focused on independence	-0.058	0.105*	0.004	-0.133**	-0.004
	GT_2 Focused on achievements	-0.021	-0.058	-0.022	0.011	0.016
	GT_3 Morally religiously focused (structured) family	-0.013	-0.039	0.018	0.075	0.057
	GT_4 Morally religiously focused (unstructured) family	0.021	-0.016	0.021	0.017	0.052
	GT_5 Intellectually, culturally focused	0.014	0.078	0.007	-0.013	0.046
	GT_6 Focused on providing support	-0.031	-0.032	0.018	0.028	-0.037
	GT_7 Focused on conflicts	0.062	0.006	0.048	0.012	-0.026
	GT_8 Disorganised	0.009	-0.033	-0.105*	-0.045	-0.036
Family Environment Scale (groups of families)	G_Group 1 Family focused on personal growth	-0.034	0.050	0.019	-0.030	0.087
	G_Group 2 Family focused on Cohesion*	0.019	-0.022	0.050	0.031	-0.049
	G_Group 3 Family focused on maintaining system	0.009	-0.033	-0.105*	-0.045	-0.036
Satisfaction with Family Life Scale	Satisfaction with family life	-0.026	-0.004	0.019	0.157**	0.016
Identity crisis survey	Overall identity crisis survey indicators	0.218**	-0.028	0.239**	0.058	0.231**

Notes: *p<0.05; **p<0.01

A: Difference between FES-R and FES-I (satisfaction with family environment indicator

*Cohesion = co-operation

Links between the feminist identity of women and socio-demographic indicators

The author analysed links between the feminist identity of women and socio-demographic indicators (Table 6) with the help of the Spearman correlation coefficient calculation, finding that statistically important links are seen between the FIDS dimension Anger and caution and *specialisation* and *family situation*, between Equality and *children*, *nationality* and *mother's nationality*, between Discovery and synthesis and *age group* and *number of higher educations*, between Differentiation and *family situation* and *father's nationality*, and between Active feminist and *siblings*.

The further examination of links between the dimensions of female feminist identity and socio-demographic indicators with the help of the Kruskal-Wallis test yielded the following results:

SPECIALISATION. The socio-demographic indicator of specialisation indicated statistically significant differences in the FIDS subscale *Discovery and synthesis* ($\chi^2(5, N=501)=11.41$, $p=0.044$), with the highest average rank (322) relating to specialisation as a preschool pedagogue and the lowest average rank (224) applying to the specialisations of psychologists, special education pedagogues and speech therapists. For the subscale *Equality* ($\chi^2(5, N=501)=29.43$, $p<0.001$), the highest average rank (337) applied to the specialisation of preschool pedagogue, while the lowest average rank (179) related to the specialisations of psychologists, special education pedagogues and speech therapists. For the subscale *Active feminist* ($\chi^2(5, N=501)=2.85$, $p=0.723$), the highest average rank (276) applied to the specialisations of psychologists, special education pedagogues and speech therapists, while the lowest average rank (218) applied to the specialisation of preschool pedagogue.

CHILDREN. The socio-demographic indicator of having children indicated statistically important differences only in relation to the FIDS subscale *Equality* ($\chi^2(1, N=501)=7.74$, $p=0.005$), with the highest average rank (256) applying to women with no children, and the lowest average rank (198) applying to women who have one child.

NATIONALITY. When analysis links between nationality and FIDS subscales, a statistically significant difference was only found in the FIDS subscale *Equality* ($\chi^2(2, N=501)=7.65$, $p=0.022$), with the highest average rank (258) applying to Latvian women and the lowest one (206) applying to Russian women.

MOTHER'S NATIONALITY. Analysis of the socio-demographic indicator of the mother's nationality shows that statistically significant links were found in the FIDS subscale *Equality* ($\chi^2(2, N=501)=12.68$, $p=0.002$), with the highest average rank (261) applying to women whose mothers are Latvians, with the lowest rank (185) applying to women whose mothers are neither Latvians nor Russians, but are of a different nationality.

SIBLINGS. In analysing the socio-demographic indicator of siblings (the existence of brothers and sisters in the family and their age hierarchy in relation to the respondent) in relation to FIDS subscales, it was found that the most important statistical differences were seen in the FIDS identity subscale *Active feminist* ($\chi^2(5, N=501)=13.16$, $p=0.022$), with the highest average rank (286) applying to respondents with one or more older brothers, with the lowest rank (205) applying to respondents with one or more younger sisters.

MARRIAGE OF PARENTS. Analysis of the socio-demographic indicator related to the marriage of the respondent's parents shows that there are statistically important differences in the FIDS subscale *Differentiation* ($\chi^2(4, N=501)=9.38$, $p=0.052$, with p - exceeding the statistically important threshold by 0.002 while, at the same time, being very close to the statistically important

level of $p = 0.05$, which suggests fundamental differences in the indicators). In this case, the highest average rank (302) applies to women who live in families involving a mother who is married for the first time and a father for whom it is his second marriage, while the lowest average rank (225) applies to women in families in which the father is married for the first time, but for the mother it is her second marriage.

HIGHER EDUCATION. In analysing the socio-demographic indicator which speaks to whether the woman is attending her first university or her second or third university, links with the FIDS illustrated statistically important differences in the FIDS subscale *Discovery and synthesis* ($\chi^2(1, N=501)=4,62$, $p=0,032$). The highest average rank (253) applies to women who are obtaining their first higher education, while the lowest (174) relates to women for whom this is not the first higher education.

The socio-demographic indicators of the father's nationality, age groups, life environments and places of residence did not indicate statistically significant differences in relation to FIDS indicators.

Links between the feminist identity of women and satisfaction with family life

Satisfaction with family life has a statistically important positive link to the feminist identity dimension *Differentiation* (Table 5), but not with other FIDS dimensions. Additional correlation analysis was conducted between the FIDS dimensions and the SWFL subscales (levels of satisfaction) – “Very dissatisfied,” “Dissatisfied,” “Partly dissatisfied,” “Neutral,” “Partly satisfied,” “Satisfied,” “Very satisfied.” There were statistically significant negative links between *Differentiation* and dissatisfaction with family life ($r_2 = -0.17$; $p<0.001$), between *Active feminist* and very distinct dissatisfaction with family life ($r_2 = -0.16$; $p<0.01$), and between *Discovery and synthesis* and partial satisfaction with family life ($r_2 = -0.13$; $p=0.003$). Significant positive links were found between *Discovery and synthesis* and satisfaction with family life ($r_2 = 0.10$; $p=0.33$), and between *Anger and caution* and dissatisfaction with family life ($r_2 = 0.17$; $p<0.001$). The subscale *Equality* did not indicate any statistically important links to the SWFL subscales.

Links between the feminist identity of women and the real or ideal family environment

The research results point to statistically important links between the real or the ideal family environment on the one hand and the FIDS subscales on the other.

The FIDS subscale *Anger and caution* indicates statistically important positive links to the real family environment in those cases in which the family relates to a morally religious emphasis and control, while there is a negative correlation with a real family environment in which aspects of

independence are important. There is also a statistically important negative correlation between the FIDS subscale *Anger and caution* and the ideal family environment in those cases in which the family emphasises the expression of emotions among family members.

The FIDS subscale *Equality* has statistically important positive links to a real family environment in which aspects of independence are important and in which there is an intellectually cultural orientation, but negative correlation with family environments in which there is a morally religious emphasis. This subscale shows important positive correlations with an ideal family in which there is Cohesion , in which the emotional expressions of family members are accepted, in which there is an intellectually cultural orientation, and which focuses on active resolution, but negative correlations with a family environment in which the family is governed by conflicts.

There were statistically important positive links between the FIDS subscale *Discovery and synthesis* and a real family environment in which there is a morally religious orientation, or an emphasis on organisation or control. This dimension of identity also had positive links with an ideal family environment in which there is a morally religious orientation, or an emphasis on organisation or control.

In the FIDS subscale *Differentiation*, too, there were statistically significant positive correlations with a real family environment that is focused on co-operation, or in which there is a morally religious orientation, or an emphasis on organisation or control. Negative correlations were found with a real family environment that is focused on conflicts or has an intellectually cultural orientation. Statistically important positive links were seen with an ideal family environment in which there is a morally religious emphasis, with negative links to an ideal family environment in which there is support for the expression of emotions or an intellectually cultural focus.

The FIDS subscale *Active feminist* related to statistically important negative correlation with a real family environment that is focused on individual independence, with positive correlations with a family environment that is focused on active leisure, focused on achievements, with an intellectually cultural focus, with a morally religious emphasis, or a situation in which control is of major importance. This dimension also had statistically important positive correlations with an ideal family environment in which there are conflicts or distinct control among family members, with negative correlations seen in relation to a family environment in which there is a focus on co-operation, support for the expression of emotions by family members, or a focus on active leisure.

Links between the feminist identity of women and satisfaction with the family environment

In order to determine satisfaction with the family environment (FES) on the basis of FES indicators, the author calculated the difference between the current evaluation of the real family environment and the evaluation of the type of family environment that women would like to have in future (between FES-R and FES-I). This led to the indicator FES – satisfaction with the family environment. The greater the difference between the real and ideal family environment, the higher the number. In analysing the FES-W indicator, the arithmetic number is not taken into account, because the analysis focuses on family environment factors about which women are not satisfied. Another criterion was a sense of well-being in the family environment (FES-W) (Appendix 11). This was obtained via factor analysis of FES-W indicators, and this indicates the overall sense of well-being among young people when it comes to their families.

In analysing links between family environment and FIDS subscales, it was found that *Anger and caution* has no statistically important links to FES-W subscales, but *Equality* has two statistically significant negative correlations with satisfaction about a family environment in which there is support for the expression of emotions by family members and an environment which is ruled by organisation. *Equality* also has a statistically important negative correlation with the sense of well-being in the family.

The FIDS subscale *Discovery and synthesis* has positive correlations with satisfaction about a family environment that is focused on Cohesion and active leisure.

The FIDS subscale *Differentiation* in terms of satisfaction with the family environment shows that this subscale has a positive correlation with satisfaction about a family environment in which here is co-operation, in which support is given for the expression of emotions by family members, or in which there is a focus on active leisure. There is a negative correlation with satisfaction about a family environment that is focused on conflicts. The subscale *Differentiation* also has a statistically important positive link with the indicator of a sense of well-being in the family environment.

The FIDS subscale *Active feminist* has statistically significant positive correlations with satisfaction about a family environment that is focused on co-operation, supports the expression of emotions by family members, or is focused on active leisure. The FIDS subscale *Active feminist* also has a statistically important positive correlation with the indicator of a sense of well-being in the family environment.

When the author looked at statistically important links between FIDS subscales and family groups and family styles, it was found that the FIDS subscale *Anger and caution* has no statistically significant correlations, while the subscale *Equality* has a statistically important positive correlation

with a family that is focused on independence. The subscale *Discovery and synthesis* has statistically important negative correlations with a disorganised family type and a family group that is focused on preserving the system. The FIDS subscale *Differentiation* also has a negative statistically significant correlation with a family type that is focused on independence.

Links between the feminist identity of women and identity crises

Statistically important positive links (Table 4) were found between the identity crisis (IDS) scale and the FIDS subscales *Anger and caution*, *Discovery and synthesis* and *Active feminist*, but there were no statistically important correlations with the subscales *Equality* and *Differentiation*. The author conducted additional examination of the subscales of the Feministic Identity Development Scale and the subscales of the Identity Crisis Scale subscales (Appendix 11) to find whether any of the IC subscales which describe an identity crisis in one of the DXIIR – specification of an identity crisis or DXIV – identity problems, long-term goals, career choice, friendship, sexuality, religion, values or group loyalty – has links to the FIDS subscales.

The FIDS subscale *Anger and caution* has a statistically significant positive correlation with DxIIR ($r_s = 0.021$; $p<0.001$) and the subscale DxIV ($r_s = 0.14$; $p=0.002$). The subscale *Discovery and synthesis* has a significant positive link to DxIIR ($r_s = 0.20$; $p<0.001$) and with DxIV ($r_s = 0.17$; $p<0.001$). The subscale *Active feminist* has a significant positive link to DxIIR ($r_s = 0.16$; $p<0.001$) and with DxIV ($r_s = 0.10$; $p=0.240$).

Additional analysis of correlations between FIDS subscales and the seven subscales of the IC (identity crisis areas) shows that the FIDS subscale *Anger and caution* has a statistically important positive correlation with IDS indicators such as long-term goals ($r_s = 0.2$; $p<0.001$), career choice ($r_s = 0.13$; $p=0.004$), friendship ($r_s = 0.14$; $p=0.002$), sexuality ($r_s = 0.13$; $p=0.003$), religion ($r_s = 0.09$; $p=0.036$), values ($r_s = 0.12$; $p=0.006$), and group loyalty ($r_s = 0.18$; $p<0.001$).

The FIDS subscale *Discovery and synthesis* also has statistically important positive links to all seven IC subscales – long-term goals ($r_s = 0.14$; $p=0.001$), career choice ($r_s = 0.16$; $p<0.001$), friendship ($r_s = 0.14$; $p=0.002$), sexuality ($r_s = 0.22$; $p<0.001$), religion ($r_s = 0.12$; $p=0.006$), values ($r_s = 0.13$; $p=0.003$), and group loyalty ($r_s = 0.16$; $p<0.001$).

Similar statistically important positive correlations are seen in the FIDS subscale *Active feminist*, with important links to the IDS subscales long-term goals ($r_s = 0.13$; $p=0.003$), career choice ($r_s = 0.12$; $p=0.005$), friendship ($r_s = 0.12$; $p=0.008$), sexuality ($r_s = 0.25$; $p<0.001$), religion ($r_s = 0.15$; $p=0.001$), values ($r_s = 0.14$; $p=0.002$), and group loyalty ($r_s = 0.21$; $p<0.01$). The FIDS subscale *Differentiation*, for its part, has only one statistically important correlation with an IC subscale – group loyalty ($r_s = 0.01$; $p=0.033$).

Links between the satisfaction of women with their family environment, family life and identity crises

When it comes to the third research question, which has to do with *links between the satisfaction of women with their family environment, family life and identity crises*, links were studied between satisfaction with the family environment (FES) subscales and the IDS scale and its subscale, as well as between the indicators satisfaction with family life, the IC scale and the IC subscales. The following results were obtained:

Identity crisis survey indicators have a statistically significant negative correlation with the satisfaction with family life (SWFL) scale ($r_s = -0.11$; $p=0.017$). Additional analysis of statistically important links between satisfaction with the family environment, satisfaction with family life and the identity crisis survey subscales showed statistically important negative correlations: satisfaction with family life the IC (DxIIR – the identity crisis specification scale) ($r_s = -0.20$; $p<0.00a$), with the IC (DxIV – the identity problem specification scale) ($r_s = -0.19$; $p<0.001$), the IDS subscale long-term goals ($r_s = -0.10$; $p=0.022$), and the IDS subscale friendship ($r_s = -0.11$; $p=0.013$).

Even more detailed analysis of links between IDS and SWFL subscales showed that there are statistically important positive links between dissatisfaction with family life and an identity crisis related to career choice ($r_s = 0.101$; $p=0.024$), and between a neutral family life evaluation and an identity crisis in the areas of sexuality ($r_s = 0.101$; $p=0.024$) and values ($r_s = 0.117$; $p=0.009$). There is a negative link between partial dissatisfaction with family life and an identity crisis in the area of religion ($r_s = -0.089$; $p=0.045$) and between very distinct satisfaction with family life and an identity crisis related to group loyalty ($r_s = -0.09.094$; $p=0.035$).

Analysis of the links between IDS and satisfaction with the family environment (SWF-E) found one statistically important positive link – with a family environment in which control is typical ($r_s = 0.09$; $p=0.046$).

Detailed analysis of correlations between IDS subscales and satisfaction with the family environment found that satisfaction with a family environment in which there is co-operation has a negative correlation with IDS (DxIIIR) ($r_s = -0.17$; $p<0.001$) and IDS (DxIV) ($r_s = -0.19$; $p=0.001$). Satisfaction with a family environment in which there is support for the expression of emotions by family members has a negative correlation with IDS (DxIIIR) ($r_s = -0.16$; $p<0.001$), IDS (DxIV) ($r_s = -0.013$; $p=0.004$), and the IDS subscale that is long-term goals ($r_s = -0.11$; $p=0.014$). Satisfaction with a family environment in which there are conflicts has positive correlations with IDS (DxIIR) ($r_s = 0.17$; $p<0.001$) and IDS (DxIV) ($r_s = 0.10$; $p=0.33$). There is also a positive correlation between

satisfaction with a family environment that is focused on control and IDS (DxIIIR) ($r_s = 0.13$; $p=0.004$).

Satisfaction with a family environment that is focused on independence has statistically important negative correlations with IDS (DxIIR) ($r_s = -0.14$; $p=0.002$) and IDS (DxIV) ($r_s = -0.09$; $p=0.042$). Satisfaction with a family environment in which there is an intellectually cultural orientation has a negative correlation with IDS (DxIV) ($r_s = -0.103$; $p=0.013$). There were also statistically significant negative correlations between satisfaction with a family environment that is focused on active leisure and IDS (DxIIR) ($r_s = -0.10$; $p=0.026$) and IDS (DxIV) ($r_s = -0.15$; $p=0.001$). There is also a negative correlation between satisfaction with a family environment in which there is morally religious emphasis and IDS (DxIIIR) ($r_s = -0.10$; $p=0.025$) and IDS (DxIV) ($r_s = -0.09$; $p=0.038$). Satisfaction with a family environment in which there is morally religious emphasis has a negative correlation with the IDS subscale religion ($r_s = -0.16$; $p<0.001$). Satisfaction with a family environment that is focused on achievements had a significant negative link to IDS (DxIV) ($r_s = -0.13$; $p=0.004$).

Models to forecast the dimension of feminist identity

The fourth research question was this: *What are the socio-demographic indicators (age, nationality, nationality of parents, area of specialisation, children, family situations, siblings, the living environment, the place of residence, the marriage of parents and the number of people with a higher education), the aspects of the family environment (satisfaction with family life, the actual family environment, the ideal family environment, and satisfaction with the family environment), and the shifting aspects of identity crises that can forecast dimensions of feminist identity?* In answering this question, the author conducted linear regression analysis between FIDS subscales and FES subscales (FES-R is the real family environment, and FES-I is the ideal family environment; FES represents satisfaction with the family environment, and FES-W represents a sense of well-being in the family environment), with IDS scales and subscales, with the SWFL scale and subscales, and with socio-demographic indicators. The results led to the identification of five models to forecast the dimension of feminist identity as FIDS subscales (Images 4-8).

Model 1 forecasts the FIDS subscale dimension *Active feminist*. It explains 16.9% ($R^2 = 0.169$) of the subscale results, and the model is statistically significant ($R^2=0.169$, $F(8, 492)=112.544$, $p<0.01$) (Image 4)

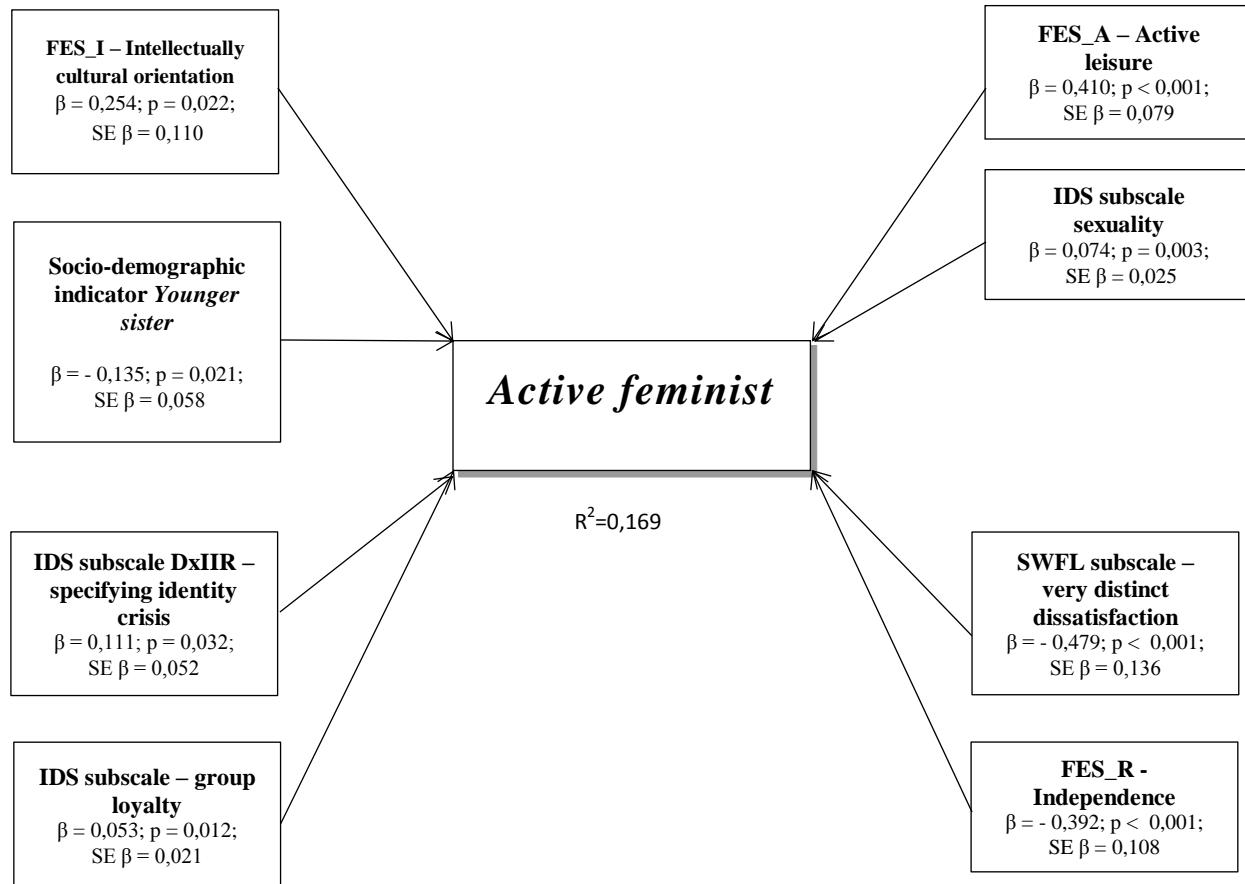

Figure 4. A graphic depiction of the model to forecast the feminist identity dimension *Active feminist*

Model 2 forecasts the FIDS subscale dimension *Differentiation*, and it explains 17% ($R^2=0.170$) of the subscale results. The model is statistically important ($R^2=0.170$, $F(9, 491)=11.151$; $p=0.01$) (Image 5)

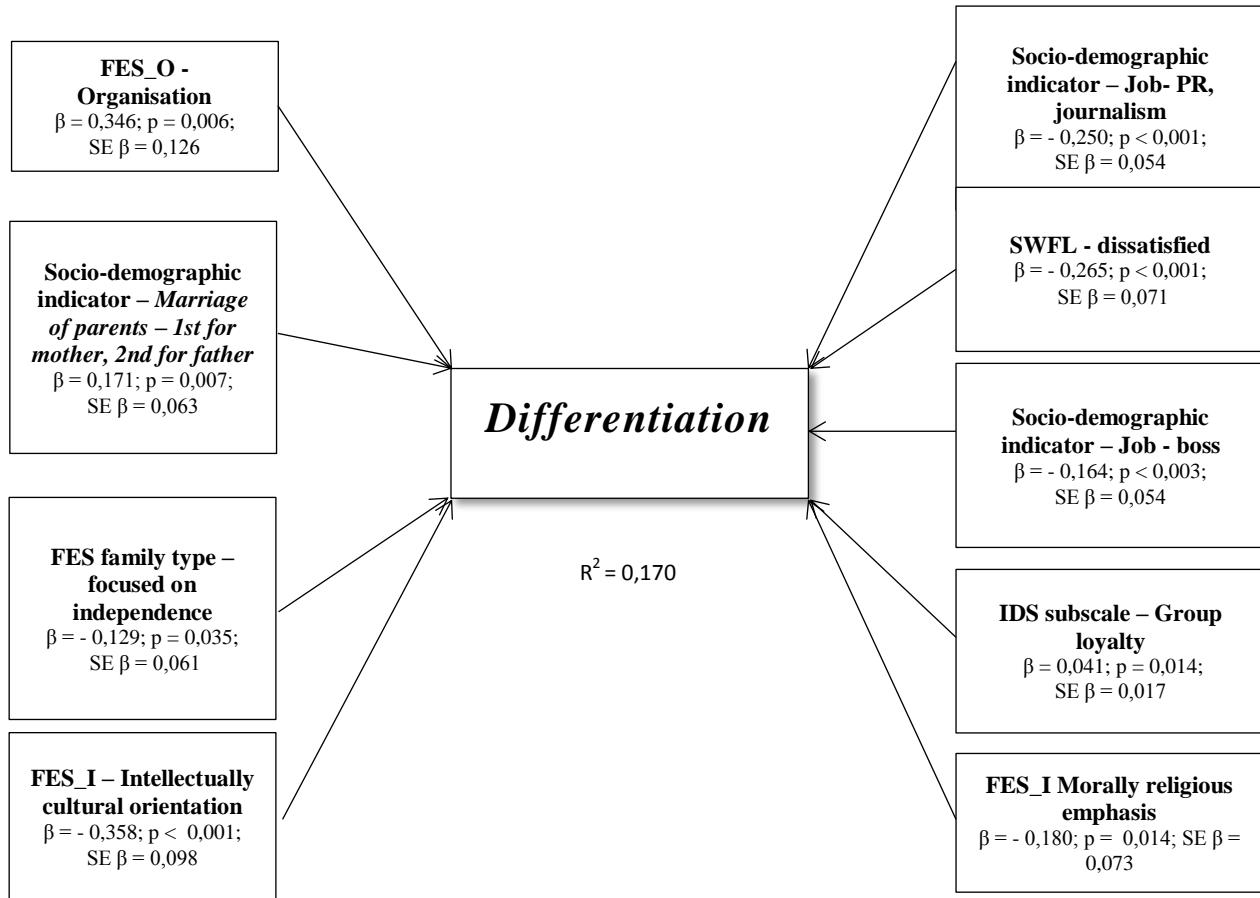

Figure 5. A graphic depiction of the model to forecast the feminist identity dimension *Differentiation*

Model 3 forecasts the FIDS subscale dimension *Discovery and synthesis*. It explains 10% ($R^2=0.100$) of the subscale results. The model is statistically important ($R^2=0.100$, $F(4, 496)=13.776$, $p<0.001$) (Image 6).

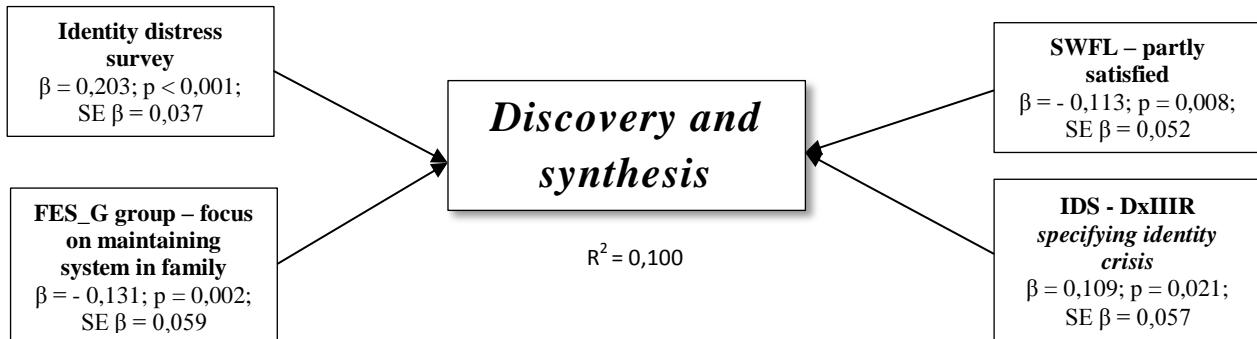

Image 6. A graphic depiction of the model to forecast the feminist identity dimension *Discovery and synthesis*

Model 4 forecasts the FIDS subscale dimension *Equality*. It explains 14.7% ($R^2=0.147$) of the subscale results. The model is statistically important ($R^2=0.147$, $F(8, 492)=10.567$, $p<0.001$) (Image 7).

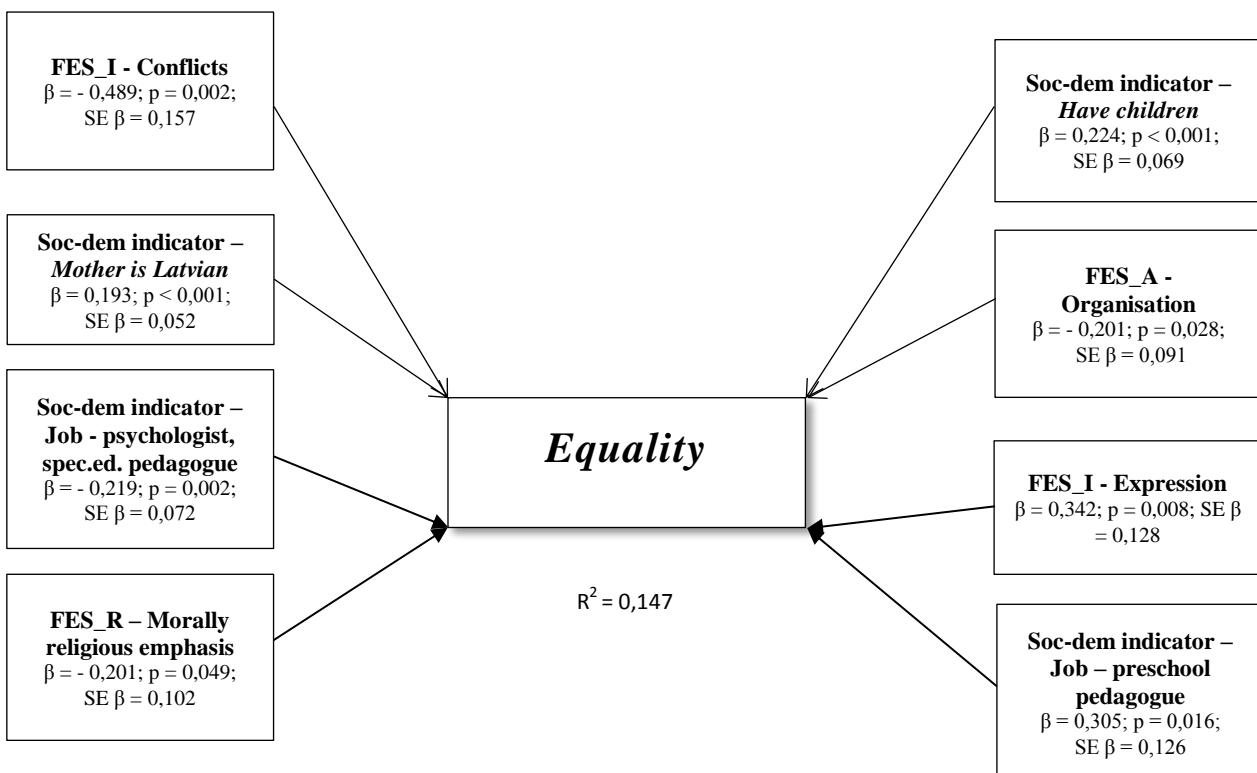

Image 7. A graphic depiction of the model to forecast the feminist identity dimension *Equality*

Model 5 forecasts the feminist identity dimension *Anger and caution*. It explains 11% ($R^2=0.11$) of the subscale results. The model is statistically important ($R^2=0.110$, $F(5, 495)=12.289$, $p<0.001$) (Image 8)

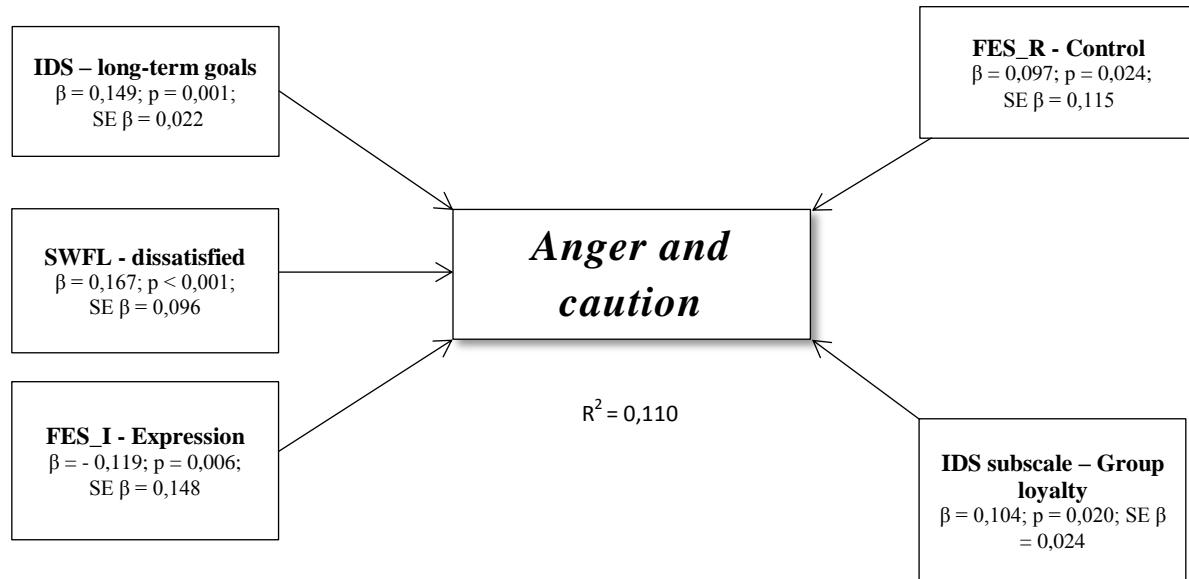

Image 8. A graphic depiction of the model to forecast the feminist identity dimension *Anger and caution*

The models of the feminist identity dimensions Differentiation and Equality which characterise women who support stereotypical gender roles are mostly forecast by socio-demographic indicators and family environment variables, while the models of the feminist identity dimensions Active feminists, Anger and caution and Discovery and synthesis, which have do with active ideas about feminism, are mostly forecast by family environment and identity crisis variables.

At a level of 17% probability, the active feminist dimension is forecast by the conditions under which the women has no younger sisters, a family environment which does not recognise the independence of family members, or dissatisfaction with the family's focus on active leisure, but with no distinct dissatisfaction with family life as such. There is a desire to focus the future family on intellectual and cultural values. There has been a long-term identity crisis in relation to aspects of sexuality and of group loyalty.

At a level of 17% probability, the differentiation dimension is forecast by conditions under which the students mother has a daughter from her first marriage and her father is already in a second marriage, she does not want to become a manager, and she does not want to study public relations or journalism. The family environment is not focused on the mutual independence of family members, but the student is dissatisfied with overall family life. She wants more organisation

in her future family, with less of a focus on religious or intellectually cultural values. There is an identity crisis in relation to group loyalty.

At a level of 10% probability, the dimension of discovery and synthesis can be forecast by a long-lasting and general identity crisis, provided that the student is not partly satisfied with family life or with life in a family environment that is not focused on maintaining a system.

At a level of 15% probability, the dimension of equality can be forecast by a mother who is a Latvian, a child during the first year of studies, the decision to study preschool pedagogy, and no desire to study psychology or special education pedagogy. The family does not support moral and religious values, the student is not satisfied with the organisation of her family life, and she wants more emotional expression, but no conflicts, in her future family.

At a level of 11% probability, the dimension of anger and caution can be forecast by a family environment in which there is distinct control and by dissatisfaction with family life. Respondents want a future family with less in the way of emotional expression. There is an identity crisis in relation to group loyalty and long-term goals.

Limitations in the research and recommendations for further research

A substantial limitation in this research project related to the influence of the surrounding cultural environment and existing historical traditions. The models and theories that are analysed in this dissertation were mostly created in the United States of America or elsewhere in Europe. Latvia's cultural environment is considerably different from the situation in those other countries, because Latvia spent half a century as part of the Union of Soviet Socialist Republics, where very different values prevailed. The Iron Curtain did not make it possible to obtain information about what was happening beyond the boundaries of the USSR. Several generations grew up in this closed environment, in which Communist ideology prevailed. The cultural environment of Latvia, particularly in terms of families, is more in line with the specifics of the cultural environment in Eastern Europe and Russia, as opposed to the cultural environment and traditions of the United States or Western Europe. It must also be taken into account that the mothers and fathers of respondents in this study spent most of their lives in a cultural value that is different from the one that exists today, and they also lived in a system of different values.

It is of great importance that the entire research cohort for the study was made up of women who are in the first year of university studies. This means that only a small segment of the female population was surveyed, which means, in turn, that the application of the research results is limited.

There is also the fact that this author has little experience with such major and important research projects, and that may limit the interpretation of various regularities in the context of social psychology.

Another serious limitation in the study was that the respondents had a fairly small diversity of professions. This may directly affect the models that have been designed, because many professions such as doctors, engineers, etc., remained outside of the purview of the study.

Recommendations for future research:

- 1) Expand the age boundaries of the research cohort;
- 2) Because feminist identity is the social identity of women, but social identity, just like personal identity, is dynamic and changes over time, it would be necessary to conduct a longitudinal study to examine dynamics in the development of feminist identity;
- 3) This research has used definitions and content about feminist identity that have been developed by authors in other cultural environments, and so it would be necessary to examine the content of the concept of “feminism” among those who live in Latvia’s cultural environment;
- 4) Because of the unclear separation among FIDS elements – something that does not support factor analysis or a distribution of analyses of latent profiles – another recommendation is that the overall validity of the survey be examined with another, similar instrument to measure elements of feminist identity.

Conclusions

Scholarly literature was analysed at the theoretical level and empirical research was conducted in order to determine the content of feminist identity in Latvia, as well as factors which can forecast the dimensions thereof. Analysis of the data that were obtained this way makes it possible to determine that the research goals were achieved. The results also make it possible to draw conclusions about the four fundamental research questions and four supplementary questions in the research process.

The first research question: **“What is the content of the feminist identity of Latvian women?”** The answer: Among Latvian women, there are more respondents with the feminist identity dimensions of anger and caution, discovery and synthesis, and active feminist. These women offer more support to the feminist movement’s goal of fighting for gender equality. There are fewer women who represent the dimensions of equality and differentiation who support and recognise historically accepted male and female gender roles.

The second research question: **“What is the link between the feminist identity of women and their a) socio-demographic indicators; b) their satisfaction with family life; c) their real and**

ideal family environment; d) their satisfaction with the family environment; and e) the existence of an identity-related crisis?" The answer:

A) There are links between the dimensions of women's feminist identity and socio-demographic indicators. There are statistically important links between the FIDS dimension anger and caution and specialisation and family situations, between equality and children, nationality and the mother's nationality, between discovery and synthesis and age group and number of higher educations, between differentiation and family situation and father's nationality, and between active feminist and siblings.

When it comes to specialisation, it was found that the dimensions of discovery and synthesis, as well as equality, were most preferred by future preschool pedagogues, with the lowest rating given by the areas of specialisation that include psychology, special education pedagogy and speech therapy. Active feminist views are most recognised by future psychologists, special education pedagogues and speech therapists, while future preschool pedagogues recognise these views to the least degree. The dimension of discovery and synthesis is mostly preferred by women who are pursuing their first higher education, while those who are not pursuing their first higher education recognise this dimension to a substantially lesser degree.

When it comes to children, it was found that the dimension of equality involved more preference about women with children. There was a significant difference in this scale when it came to nationality (equality recognised most by Latvian and the least by Russian women) and with the nationality of the mother (equality recognised most by women whose mothers are Latvians and the least by women whose mothers are of other nationalities). When it came to siblings, the active feminist dimension was most preferred by respondents with one or more older brothers, while it was least preferred by respondents with one or more younger sisters. When it came to the status of the parents' marriage, it was found that the dimension of differentiation was most preferred by women from families in which the mother was married for the first time and the father was married for the second time, and it was least preferred by women from families in which the father was married for the first time and the mother was married for the second time.

There were no statistically significant differences related to the father's nationality, the respondent's living environment or place of residence, or age groups.

B) Satisfaction with family life is positive linked to the differentiation dimension of feminist identity. More detailed analysis found negative correlations between differentiation and dissatisfaction with family life, between the active feminist dimension and very distinct dissatisfaction with family life, and between the dimension of discovery and synthesis and partial satisfaction with family life. There were positive links between discovery and synthesis and satisfaction with family life, as well as between

anger and caution and dissatisfaction with family life. The equality dimension did not have any statistically significant links with the SWFL subsections.

C) There were several links between dimensions of feminist identity and the family environment subscales, family types and family groups.

The anger and caution dimension has positive links to the real family environment in which there is morally religious emphasis and control, but negative links with a real family environment in which aspects of independence are important. A negative correlation was found between the subscale anger and caution and an ideal family environment in which the focus is on the expression of emotions by family members.

The equality dimension has positive links to a real family environment that is oriented on independence and intellectually cultural issues, but negative links to a family environment with a morally religious emphasis. This subscale also has positive correlations with an ideal family that involves co-operation, emotional expression among family members, and intellectually cultural orientation, or a focus on active leisure, but a negative link to an ideal family that is governed by conflicts. The equality dimension also has a positive link to a family that is focused on independence.

The discovery and synthesis dimension has positive correlations with a real family environment that has a morally religious orientation or an emphasis on organisation and control, as well as positive links with an ideal family environment with the same focuses. This dimension has negative correlations with a disorganised family type or a family group that is focused on maintaining a system.

The differentiation dimension has positive links with a real family environment that is focused on co-operation, is morally and religiously focused and emphasises organisation. There are negative correlations with a real family environment that is focused on conflicts or has an intellectually cultural orientation. There is also a positive link with an ideal family environment in which there is morally religious emphasis, but a negative link with an ideal family environment that supports the expression of emotions or an intellectually cultural orientation. This dimension also has a negative correlation with a family type that is focused on independence.

The active feminist dimension has negative links to a real family environment that is focused on individual independence, but positive ones to a family environment that is focused on active leisure or achievements, on an intellectually cultural orientation, a morally religious emphasis, or the leading role of control in the family. This dimension also has positive links with an ideal family environment in which there are conflicts or distinct control over family members, but negative correlations with an ideal family environment in which the focus is on co-operation, support for the expression of emotions, or active leisure.

D) When the analysis focused on links between satisfaction with the family environment (including the sense of well-being) and dimensions of feminist identity, it was found that equality had negative links with satisfaction about a family environment that supports the expression of emotions and one which is organised. This dimension also has a negative correlation to a sense of well-being in the family environment. The dimension of discovery and synthesis has positive links to satisfaction with a family environment that is focused on co-operation and active leisure. The differentiation dimension has a positive correlation to satisfaction with a family environment that is based on Cohesion , supports the expression of emotions, and is interested in active leisure. It has a negative correlation to satisfaction with a family environment that is oriented toward conflicts. The differentiation dimension also has positive links to the sense of well-being in a family environment. The active feminist dimension has positive links with satisfaction about a family environment that is focused on Cohesion , supports the expression of emotions, and is interested in active leisure. This dimension also has a positive correlation with the sense of well-being in the family environment.

E) When analysing links between the dimensions of feminist identity and crises of identity, it was found that there are positive links between the overall indicator of identity crisis and with all seven of the subscales of the identity crisis survey (long-term goals, career choice, friendship, sexuality, religion, values and group loyalty), as well as with the dimensions of anger and caution, discovery and synthesis and active feminist. This indicates that as support for feminist views increases and as there is increased readiness to become involved in the defence of feminist ideals, there are links to identity crises, but if the identity crisis shrinks, there is an increase in accepting and recognising stereotypical roles for women and men.

The third research question: **“What is the link between the satisfaction of women in terms of their family environment, family life and identity crisis?”** The answer:

There are links between these factors. The overall identity crisis increases as there is increased dissatisfaction with control in the family environment. As women become more satisfied with Cohesion among family members, indicators related to identity crises and identity problems recede. As women become more satisfied with emotional expressions among family members, there are fewer problems with long-term goals. As dissatisfaction with conflicts and control in the family environment increases, so does a long-lasting identity crisis or identity promises. These crises and problems receded as women become more satisfied with independence in the family environment. Women who are satisfied with a family that is focused on intellectually cultural values have fewer identity problems, and indicators related to identity crises diminish for women who are satisfied about a family that is focused on achievements.

The fourth research question: **“What are the socio-demographic indicators (age, nationality,**

nationality of parents, area of specialisation, children, family situations, siblings, the living environment, the place of residence, the marriage of parents and the number of people with a higher education), the aspects of the family environment (satisfaction with family life, the actual family environment, the ideal family environment, and satisfaction with the family environment), and the shifting aspects of identity crises that can forecast dimensions of feminist identity?” The answer:

The models of the feminist identity dimensions differentiation and equality describe women who support stereotypical gender roles, and they are basically forecast by socio-demographic indicators and family environment variables. The models of active feminist, anger and caution and discovery and synthesis relate to active feminist ideas, and these are mostly forecast by family environments and identity crisis variables.

At a level of 17% probability, the active feminist dimension is forecast by the conditions under which the women has no younger sisters, a family environment which does not recognise the independence of family members, or dissatisfaction with the family's focus on active leisure, but with no distinct dissatisfaction with family life as such. There is a desire to focus the future family on intellectual and cultural values. There has been a long-term identity crisis in relation to aspects of sexuality and of group loyalty.

At a level of 17% probability, the differentiation dimension is forecast by conditions under which the students mother has a daughter from her first marriage and her father is already in a second marriage, she does not want to become a manager, and she does not want to study public relations or journalism. The family environment is not focused on the mutual independence of family members, but the student is dissatisfied with overall family life. She wants more organisation in her future family, with less of a focus on religious or intellectually cultural values. There is an identity crisis in relation to group loyalty.

At a level of 10% probability, the dimension of discovery and synthesis can be forecast by a long-lasting and general identity crisis, provided that the student is not partly satisfied with family life or with life in a family environment that is not focused on maintaining a system.

At a level of 15% probability, the dimension of equality can be forecast by a mother who is a Latvian, a child during the first year of studies, the decision to study preschool pedagogy, and no desire to study psychology or special education pedagogy. The family does not support moral and religious values, the student is not satisfied with the organisation of her family life, and she wants more emotional expression, but no conflicts, in her future family.

At a level of 11% probability, the dimension of anger and caution can be forecast by a family environment in which there is distinct control and by dissatisfaction with family life. Respondents

want a future family with less in the way of emotional expression. There is an identity crisis in relation to group loyalty and long-term goals.

This dissertation represents the first time that four instruments were adapted in Latvia: 1) the Feministic Identity Development Scale (Bargard & Hyde, 1991); 2) the Satisfaction with Family Life Scale (Zabriskie, et.al., 2003); 3) the Family Environment Scale (Moss and Moss, 2009); and 4) the Identity Stress Survey (Berman, Montgomery and Kurtines, 2004).

When it comes to secondary questions about the psychometric indicators of the research instruments that were translated into Latvian, it can be concluded that the main psychometric indicators of all four adapted research instruments were in line with universally accepted requirements, which means that these instruments can also be used for future research and practical activities.

© Aivis Dombrovskis

Factors to Forecast the Identity Dimensions of Latvian Women.

Summary of a thesis to obtain a doctoral degree.

(2014) p.96.

© Aivis Dombrovskis.

Latvijas sieviešu feministiskās identitātes dimensijas prognozējošie faktori.

Promocijas darba kopsavilkums.

(2014). 96 lpp.